

Позориште

Број 54 и 55 | Година 68. | Јануар / септембар 2024.

Јубилеји:

140 година позоришта у Никшићу
Позориште - потреба за слободом
Краљевско позориште **Зетски дом**
Мултимедијалним програмом кроз историју Позоришта

Фестивали:

19. Пургаторије
37. Барски летопис
38. Град театар
32. Которски фестивал позоришта за дјецу
10. КОРИФЕЈ 2024
29. ХАПС
РУТА
9. МАКАДО
53. Фестивал драмских аматера Црне Горе

Нови пројекти:

Мирандолина (ЦЗК Тиват / Пургаторије)
Свијет могућности (Град театар)
Утопија данас (ЦЗК Тиват)
Малограђанска свадба (Зетски дом)
Нестварни град (Град театар)
Протекција (Град театар)
Човјек слон (ЦЗК Тиват и БДП)
Ућуткивање Сократа (ЦЗК Тиват и Битеф театар)
Мозгу, ћао (НС Бунт)
Ја сам она која нисам (ЦНП)
Јелена Савојска (КИЦ Б. Томовић, КЦ Н. Ђурковић и Корифеј театар)

Стуб соли (Зетски дом)
Кумови (Никшићко позориште)
Надпоп Којовић (Градско позориште)
Смрт и њени хирови (ЦНП)
Сат капетана Штумбергера (Херцеговско позориште)
Ибзен машина (ЦНП)
Случај сломљене вазе (Градско позориште)
Секретаријат за суфинансирање жирафа (Студентски театар)
УЕдену, на Истоку (ЦЗК Шавник)
Снежана и седам патуљака (Зетски дом)

Садржај

Позориште бр. 54 | Година 68. | Јануар / јун 2024.

Умјесто уводника - ријеч уредника: 3

Нови пројекти

Снежана и седам патуљака (Зетски дом)	6
У Едену, на Истоку (ЦЗК Шавник).....	7
Секретаријат за суфинансирање жирафа (Студентски театар) ..	10
Случај сломљене вазе (Градско позориште).....	11
Ибзен машина (ЦНП)	13
Сат капетана Штумбергера (Херцеговско позориште).....	16
Смрт и њени хирови (ЦНП).....	17
Надпоп Којовић (ЦНП).....	19
Кумови (Никшићко позориште).....	22
Стуб соли (Зетски дом)	25
Јелена Савојска (КИЦ Б. Томовић, КЦ Н. Ђурковић и Корифеј театар)	27
Ја сам она која нисам (ЦНП)	29
Мозгу, ћао (НС Бунт)	32

Позориште и фестивали

29. ХАПС: Интеракција позоришта и музике	35
Фестивал РУТА: Феномен креативне енергије	36
9. МАКАДО: Помахнитали - најбоља представа	38

Позориште и гостовања

Никшићко позориште представило продукцију у региону ...	39
Шћери моја (ЦНП) у Београду.....	41
Блади Мун (ЦНП) на приштинском Фестивалу: Специјална награда у јакој конкуренцији	43
Са представом 671-Лов, ЦНП на МESS: Позоришна умјетност јача је од истине	45
Потоња ура Његошева обиљежила јубилеј: Од Њујорка до Шавника	47
Порука за Свјетски дан позоришта: Умјетност је мир.....	48
Порука за Свјетски дан луткарства: Лутке су свјетлост у тами	50
Порука за Свјетски дан позоришта за дјецу и младе: Вјерујемо у моћ позоришта	51

Јубилеји

140 година позоришта у Никшићу: Позориште - потреба за слободом.....	52
Изложбом Путем „Слободарке“ отворене свечаности за јубилеј: Позориште родило град	55
Споразуми и сарадње	
Зетски дом и Млада Европа: Млади, храбри - разбијте калуп.....	57
ЦНП и Казалиште Марин Држић: Потписан Споразум о сарадњи ..	58
Дипломате у посјети Никшићком позоришту	59
Зетски дом и САПТР: Сарадња – заједнички интерес	60

Театрологија

Промовисана три издања Никшићког позоришта: Позориште које његује издавачку дјелатност	61
Монографија Позориште у Црној Гори: Студиозан наслов о историји позоришта	64
Позориште Зетски дом 1897 – 1909: Незаобилазно дјело о историји Позоришта на Цетињу	66

Култура сјећања

Документарац Сјећање на Горана	68

Ивана Мрваљевић (1976-2024): Није смрт за тај осмијех	71
Импресум	73

Позориште бр.55 | Година68. | Јун/септембар2024.

Никшићко позориште: осврт на сезону 2023/2024: Велики и предан рад	76
ЦНП – осврт на сезону 2023/ 2024: Шест премијера и 139 програма	78

Нови пројекти

Ућуткивање Сократа (ЦЗК Тиват и Битеф театар	80
Човјек слон (ЦЗК Тиват и БДП)	81
Протекција (Град театар)	83
Нестварни град (Град театар).....	85
Малограђанска свадба (Зетски дом)	87
Утопија данас (ЦЗК Тиват).....	90
Свијет могућности (Град театар)	92
Мирандолина (ЦЗК Тиват / Пургаторије).....	94
Случај вирџина (Зетски дом)	96
Дуслинеја и Сервантес (Градско позориште)	97
Д(р)угови (ЦНП)	98

Позориште и јубилеји

Зетски дом: Мултимедијалним програмом кроз историју Позоришта	99

Позориште и фестивали

Пургаторије: Четири премијере и Награда Јагош Марковић ...	101
37. Фестивал Барски љетопис: Љетопис „изњедрио“ двије премијере	103
38. Град театар: Мене често походи далека будућност, да знаш	105
Которски фестивал позоришта за дјецу: Корак по корак... Град	108
10КОРИФЕЈ: Суочавање са истином	110
Фестивал драмских аматера Црне Горе: Неко ново позоришно читање	112

Култура сјећања

Стеван Радусиновић (1977 – 2024): Глумац јединственог дара..	113
Импресум	115

Умјесто уводника – ријеч уредника

Јубилеји, премијере и фестивали

У синтагми - *Свијет је позорница, позорница је свијет*, саткана је суштина драмске умјетности. Позориште је у простору и времену и више и мање од живота. Сусрет времена и простора управо се остварује на сцени, гдје се суштински сједињују у живот. Позориште и није ништа друго до заокружена, паралелна стварност која живи по својим правилима, прати своје рађање, младе и озбиљне године. У контексту времена и простора посматра се не само датост драмске умјетности, њена естетика и етика, већ и њен значај и значење за појединца, друштво, заједницу јер она представља индивидуални и колективни културолошки и цивилизацијски идентитет. У тим парадигмама посматра се и позоришна традиција у Црној Гори, која се не мјери само годинама и деценијама трајања, већ радом, упорношћу и истрајношћу свих оних који су на овим просторима удахнули живот театру, трасирали путеве за његову мисао и остварење, неријетко живјећи за подизање завјесе и снове исткане аплаузима публике. Родоначелнике позоришта због тога не доживљавамо само као умјетнике, већ и као *неумаре* драме и њене умјетности... Ода не и искрене вјернике театра, који су у различитим и нимало наклоњеним временима градили и гајили четрнаестодеценијско позоришно трајање. *Право пречег* (читајте *први до првих*) на толику позоришну континуирану традицију, са свим њеним дисконитетима, ипак имају двије средине – Цетиње и Никшић, које су се ове године, у славу јубилеја, подичиле позориштем на сличан, дакако савремен начин, као и прегасиоци из далеке 1884, када су *Балканска царица* и *Слободарка* покренуле *замајац* драмске умјетности у Црној Гори.

Никшићко позориште обиљежило је јубилеј 140 година *позоришта*, премијером драме *Кумови* и низом других пригодних наслова, а Краљевско позориште *Зетски дом*, мултимедијалним програмом присјетило се времена када је прије четрнаест деценија *положен камен темељац на згради Књажевског / Краљевског по-*

зоришта, као и на значај тог театра у културолошким и историјским контекстима.

У духу свечаности и светковина, дисале су и то пуним плућима и друге позоришне средине у Црној Гори. Свечано је било на премијерама дјела: *Мирандолина, Свијет могућности, Утопија данас, Малограђанска свадба, Нестварни град, Протекција, Човјек слон, Ућуткивање Сократа, Мозгу, ћао, Ја сам она која нисам, Јелена Савојска, Стуб соли, Надпоп Којовић, Смрт и њени хирови, Сат капетана Штумбергера, Ибзен машина, Случај сломљене вазе, Секретаријат за суфинансирање жирафа, У Едену, на Истоку, Снежана и седам патуљака*. Светковало се на фестивалима: *Пургаторије, Барски летопис, Град театар Будва, Которски фестивал позоришта за дјецу, КОРИФЕЈ, ХАПС, РУТА, МАКАДО и Фестивал драмских аматера Црне Горе*.

У сусрету причама о продуцентским дјелима нове позоришне сезоне, недавно завршеним и предстојећим фестивалима, будите уз драмске умјетнике и читајте *Позориште*.

До тада: Ми Вас чекамо на истој (новој – старој) адреси: **Трг Саве Ковачевића; бр 5; Никшић.**

Позориште је отворено.

Славојка Маројевић

nicksickopozoriste.id@gmail.com

NIKŠIĆKO POZORIŠTE

140
ГОДИНА 1884-2024
ПОЗОРИШТА У НИКШИЋУ

Свечани програм поводом прославе јубилеја 140 година
од играња прве позоришне представе у Никшићу

19.00 ч.

Отварање изложбе писаних материјала и фотографија из
историје позоришног живота у Никшићу

ПУТЕМ СЛОБОДАРКЕ

20.00 ч.

СВЕЧАНА АКАДЕМИЈА

Никшићко позориште
Сриједа, 14. фебруар

140
ГОДИНА
ПОЗОРИШТА У НИКШИЋУ

НИКШИЋКО ПОЗОРИШТЕ

ISSN 180-783X

Позориште

Број 54 | Година 68. | Јануар / јун 2024.

Бесплатан промјерак

www.niksickopozoriste.me

Нови пројекти: **Снежана и седам патуљака** (Зетски дом)

Сценска креативност средњошколаца

Опера за дјецу **Снежана и седам патуљака**, коју су уз помоћ ментора припремили средњошколци из неколико црногорских школа изведена је 30. маја, на сцени **Краљевског позоришта Зетски дом**.

Пројекат је идеја професорице **Зоране Латковић**. У реализацији су учествовали ученици и професори (ментори) из неколико средњих школа.

За адаптацију текста, музику, режију и сценски покрет задужене су **Оливера Перуновић** и **Зорана Латковић**. Асистенти режије су ученице **Риа Хоџић** и **Анђела Вуковић**.

Улоге тумаче ученици **Средње музичке школе Васа Павић**: **Зара Добричанин** (*Снежана*), **Јована Бојовић** (*Краљица*), **Комнен Вуковић** (*Краљевић*), **Роза Кестнер**, **Теодора Бајић**, **Владана Тодоровић**, **Јана Мицић**, **Теодора Губеринић**, **Дора Вујовић**, **Андреа Поповић** (*Патуљци*), **Анђела Бакић** (*Огледало*), **Лара Голубовић**, **Анђелија Фемић**, **Софија Павићевић**, **Георгиј Соломатин**, **Лука Ђуровић**, **Филип Јеловац** (*Краљевићева свита*).

Музичку пратњу чине: **Елена Голубовић** (флаута), **Георгиј Соломатин** (тромбон), **Ана Павићевић** (клавирски сарадник), **Анђелија Фемић** (асистент клавирског сарадника).

Сценографију и декор, као и пропагандни материјал су осмислили и израдили ученици **Средње ликовне школе Петар Лубарда**. *Приказ I* осмислили су: **Марта Милошевић**, **Марија Кузнетцова**, **Евгенија Красилникова**; *Приказ II* – **Анита Машић**, **Јована Михаљевић**, **Ивана Прелевић**; *Дворец* – **Марија Павићевић**, **Милица Давидовић**. Декор: *Кућица* – **Виктор Глабач**; *Грм* – **Дарија Конкова**, **Евелина Шатилкина**, **Лука Зејак**; *Огледало* – **Теодора Вукићевић**, **Тамара Ђировић**. У изради сценографије и декора су учествовали: **Теодора Радевић**, **Милица Радевић**, **Теодора Сенић**, **Дуња Бубања**, **Милева Чоловић**, **Елена Перовић**, **Александар Шћепановић**, **Тео-**

дора Кадовић, **Данијел Госпић**. За дизајн и израду костима и фризура побринули су се ученици **Средње стручне школе Спасоје Распоповић**. Костим за *Снежану*, *Краљицу*, *Краљевића*, *Огледало* и *Краљевићеву*

Снежана и седам патуљака – детаљ са премијере

свиту направиле су: **Доротеа Рмуш**, **Лара Рашчанин**, **Марија Лазаревић**. Фризуре: **Александра Бојић**, **Ардијана Ђукатани**, **Рабија Ђукатани**, **Кристина Човић**, **Марија Ђуровић**, **Деа Тоскић**, **Ива Пејовић**, **Николина Ђуровић**, **Лука Ивановић**, **Иван Перовић**. Маску за *Краљицу* урадила је **Тамара Ђировић**.

Краљевско позориште **Зетски дом**

Нови пројекти: **У Едену, на Истоку** (Центар за културу Шавник)

Генијално поимање реалности живота

• Мило Вучинић: *Процес је био епски тежак јер није било ни мало лако ући у херметичку Пекићевог текста. Генијалност његовог рукописа који обилује, прије свега, алегоријама, понудила нам је наду и љепоту, коју ћемо заједно са публиком осјетити у пуном зениту кроз постпродукцију.*

• Проф. Радмила Војводић: *Цијеним да смо добили једну јако добру представу, или што би Јан Кот рекао: „Добри комади су добри у свим временима“.*

Премијерно извођење дуодраме **У Едену, на Истоку**, **Борислава Пекића**, у шавничком **Центру за културу, спорт и медије** (30. мај), показало је да овај сценски пројекат, поред универзалне – вишезначне естетике, нуди и продуцентске поуке о томе да мале форме са текстом познатог писца отварају велику причу, али и закључак - да не постоје мале и велике средине, већ оне које знају или не знају да валоризују постојеће умјетничке и инфраструктурне потенцијале.

Из Шавника је послата јасна порука – да је ово универзално и свевремено драмско дјело, сценски одлично ишчитано, у драматизацији и редитељској поставци **Мила Вучинића**, коме је ово практични дио мастер рада на Одсјеку за позоришну режију **Факултета драмских умјетности** на Цетињу, под менторством проф. Радмиле Војводић.

Прецизна и јасна редитељска концепција и изванредна глумачка интерпретација у камерном простору искристалисала је јасну визију о својој постпродуцентској референтности и животу на сценама не само у Црној Гори. Ово дјело то заслужује не само својом естетиком, већ и поруком да се афирмише стваралаштво заборављених књижевних великана са ових простора, какав је стваралачки опус Пекића.

То потврђују први утисци ауторског и стваралачког тима и публике, међу којима су били и представници

Дејан Иванић и Стефан Вуковић на премијери у Шавнику

институција које су подржале овај пројекат: **Министарства културе и медија Црне Горе, Факултета драмских умјетности Цетиње и Црногорског народног позоришта.**

Редитељ **Мило Вучинић** сумирајући прве утиске казао је да је процес био изузетно захтјеван, јер је имао бројна истраживања али и јасно дефинисане оквире, којима су се руководили током рада.

Процес је био епски тежак јер није било ни мало

лако ући у херметику Пекићевог текста. Генијалност његовог рукописа који обилује, прије свега, алегоријама, понудила нам је наду и љепоту, коју ћемо заједно са публиком осјетити у пуном зениту кроз постпродукцију. Оно што смо направили је референтно у смислу да може да се кандидује за нека можда даља тумачења јер је ипак ријеч о праизведби овог текста на црногорском простору. Када је ријеч уопште о читању овог текста, морам истаћи да је оно почивало на нерадикализацији и неинвазивности. То је био заправо приступ који са једне стране негдје одлази од писца, али и те како остаје у његовој идеји, појаснио је Вучинић. Он цијени да је дуодрама као жанр у бити глумачки пројекат, али је у свом концепту кренуо од тога да се, поред те чињенице, мора водити чврстом и искусном руком, у чему му је помогла његова менторка Радмила Војводић, позната редитељка.

Глумци су прошли један заиста, катарзичан процес и знам да им није било лако. Сигуран сам да њихово глумачко искуство надилази моје редитељско, али смо се кретали на нивоу једне лијепе размјене искуства и енергије. У тој одлуци игре, одлуци „отимања“ текста, његовог препричавања у многоструку нам је помогла својим радом и залагањем професорица Војводић, која нас је до задњег момента дворила. Буквално, пола сата до премијере упумпавали смо нека нова значења. Истина, од почетка смо се определијели за тај неки минималистички притуп. То је била одлука, у којој сам ја и ова мала стваралачка екипа, остали непољуљани, јер нијесмо смјели ући са неким компликованим сценским рјешењима у оволика значења текста, у све његове аналогije и његову богату и вишеслојну драмску структуру. Гађали смо срж наратива, ту неку отрзнутост, упућеност, опсесију, односно те неке слојеве стања свијести и понашања прогонитеља и прогоњеног, које су се током процеса „љуштили“ пред нама. На крају је само остало да се озиди та игра. То, заиста не бисмо успјели без огромне помоћи моје менторке магистарског рада, професорице Радмиле Војводић, казао је редитељ Вучинић, који је својим специфичним и естетизованим изразом открио сву љепоту Пекићевог рукописа. Но, у томе су му, поред менторке Војводић, у многоструку помогли искусни глумци Дејан Иванић и Стефан Вуковић, чији је хабитус естетски поентирао редитељске резове о Пекићевим јунацима, њиховим карактерима и ситуацијама.

Глумац Стефан Вуковић истакао је да им је најтеже било што су морали проћи ту класичну лудницу времена у којој је Пекић писао овај комад и премје-

Фото: Центар за културу Шавник

Узбудљиво и актуелно читање Пекића

стити је у лудницу која и данас хара на овим и свим просторима у свијету.

Ово дјело показује да је Пекић један од највећих писаца бивше Југославије, ако не и Балкана. Било је тешко, али презанимљиво копати по том тексту, по тим мислима које су на папир генијално уметнуте. Док смо то рашчишћивали, прошли смо кроз тешко али драгоцјено вријеме тумачења текста, једног такво генијалног поимања реалности живота, који кореспондира на свим небљинама и, у свим временима, закључио је глумац Вуковић.

Његов колега Дејан Иванић истиче да је још као студент имао жељу да игра овај текст Пекића, али да му је тек данас, након рада на овој драми, јасно да то захтијева богато глумачко искуство.

Драго ми је што то нијесам у младости одрадио, јер Пекић је нешто посебно. Све што је тај писац написао је једна велика поезија. Поезија о животу, слободи, демократији... И поред нашег глумачког искуства, било нам је ову праизведбу јако тешко направити и Пекића показати разумљивим. Тајна цијелог процеса лежи управо у нашој намјери да га направимо данас разумљивим јер је и те како актуелан. Параноја је свуда око нас и увијек ће постојати овдје и свуда на свијету, цијени глумац Иванић.

За професорицу Радмилу Војводић, инсценација ове Пекићеве драме је свјеже позоришно искуство

једног младог човјека који се заиста храбро ухватио у коштац, јер је рад на овом тексту нужно подразумевао велико истраживање, учење, што је на крају резултирало новим, свјежим и актуелним читањем дјела.

Цијеним да смо добили једну јако добру представу, или што би Јан Кот рекао: „Добри комади су добри у свим временима“. Ми имамо ево на једном мастер раду, још увијек школском, доказ да је ово читање заиста узбудљиво, актуелно и да комуницира са публиком, са темом и са временом. Ту причу гоњеног и прогонитеља живимо од када је свијета и вијека и заиста је прорадила у једном актуелном друштвеном контексту, цијени Војводић, која иза себе има богато редитељско и педагошко искуство. За њу је посебно узбудљива чињеница да се ова премијера изводила у Шавнику, у близини Пекићеве куће.

Публика овдје нема често прилику да присуствује позоришним збивањима. То узбуђење међу публиком и нас који смо свједочили цијелом раду, говори о томе колико је нужно да културну (позоришну) продукцију ојачамо у свим срединама, јер нема малих и великих градова... Има културних и некултурних средина! А, велике средине такође, могу бити, нажалост, некултурне. Било је изузетно узбудљиво и баш ми је драго због међуинституционалне сарадње. Очигледно је да креативне индустрије и хабови раде свој посао и да се нешто озбиљно збива на нашу радост, оцијенила је професорка Војводић.

Задовољство због успостављене сарадње са шавничким Центром за културу, нијесу крили ни др Марија Сарап, директорка **Директората за креативне индустрије** у Министарству културе и медија и др Един Јашаревић, декан **Факултета драмских умјетности** са Цетиња.

Премијера представе „У Едену, на Истоку“, показала је да је Шавник као Менхетн у Њујорку јер се представио као један микрокосмос, по чијем узору би требало размишљати да се у сваком граду Црне Горе отвори по један креативни центар - хаб, као мјесто окупљања, мјесто сусрета и рада умјетника ове форме, каква је ова дуодрама. Уприличена је једна коегзистентна драмска игра, која својим знаком указује на постојање и таквих људи који се на овакав начин и, у оваквим приликама баве умјетношћу, а која је суштински храна сваком ствараоцу, без обзира у ком пројекту учествује и на који начин.

Центар за културу Шавник и Општина Шавник, буђењем Креативног хаба „Кућа Пекића“ у овој години оправдали су наше повјерење, самим

тим што смо кроз међуинституционалну сарадњу заједно све то одрадили као прави пријатељи, искључиво због креативности у култури, због писаца и због свега оног што је инертекстуалност и универзалност умјетности као посебног универзума који спаја људе. У овом случају добро смо разумјели Пекића који је својим текстом „У Едену, на Истоку“ показао да и у данашњем времену разумијемо његове поруке и ту кореспонденцију да се опет препознамо. Овај пројекат је реализован у сарадњи са Факултетом драмских умјетности и Црногорским народним позориштем који ће, надам се, препознати тај дио сарадње у постпродукцији, као копродуцент овог пројекта. Вјерујем да умјетност увијек говори у име свих нас. Она је та која пробија све баријере и све усуде за које људи мисле да их је немогуће савладати, поручила је др Сарап.

Декан ФДУ на Цетињу, др **Един Јашаревић** оцијенио је да Шавник има не само природни ресурс, већ Креативни центар који је у праизведбом Пекићеве драме **У Едену, на Истоку** и другим садржајима, валоризовао оно због чега је и основан.

Циљ нам је био да кроз сарадњу и подршку Министарства културе и медија и ЦНП са Центром за културу Шавник, кроз област креативних индустрија, афирмишемо оно што је „performing arts“ извођачких умјетности. Уочи и након премијере разговарали смо о пласману ове представе и другим иницијативама које могу овдје да генеришу интерпретацију овог краја. Овај крај је инспиративан јер има културне ресурсе према којима се треба одговорно однијети. Иако је у почетку овај Креативни хаб осмишљен да афирмише литерарно стваралаштво, ми смо трамо да га треба претворити у умјетнички резиденцијални центар, који би концентрисао интерпретацију писаца који могу да испричају неке важне приче овог краја, било кроз књижевну, драмску форму или темат, а који може да касније буде интерпретиран даље. То нам је задатак! Покушаћемо да кроз будућу сарадњу ФДУ-и и Центра за културу дођемо до резултата, било то у форми књиге, колекције неких прича, или продукције мање форме. Вечерас смо управо видјели ту врсту продукције која отвара велику причу, са великим писцем. Цијенимо да не треба стремити мега пројектима, већ тзв. малим формама које имају високу естетику. То нам је потврдила и ова представа, поручио је др Јашаревић.

Пројекат је суфинансирало Министарство културе и медија, Директорат за креативне индустрије, уз подршку ФДУ Цетиње и ЦНП-а.

Центар за културу, спорт и медије Шавник

Нови пројекти: **Секретаријат за суфинансирање жирафа** (Студентски театар)

О девијацији једног система вриједности

Секретаријат за суфинансирање жирафа - нови комад Студентског театра премијерно је изведен крајем маја у Подгорици. Представа је настала по тексту и режији Драгана Копривице. Улоге су повјерене: Михаели Живковић Батрићевић, Марији Ђурановић, Сањи Величковић Радоњић, Људмили Воробјовој и Емиру Тичићу. Улаз за публику је био бесплатан.

Копривица је профилисао овај драмски текст током креативних тромјесечних читалачких и сценских проба, уз честе измјене и сажимања, те је текстуални предлог на крају послужио као добар основ за мизансцен и надигравања на отвореној сцени.

У окосници представе је оштар сукоб Секретарке, бирократкиње и Пјесникиње, у који се

укључују „експерти“ Секретаријата, који имају службену обавезу да вербално нападају молитеље да би им ставили до знања да се не надају ничему добром. На крају комада пјесникиња постаје још једна жртва система, јер је „експерти“ изуједају и спаковану отпреме у хангар. На овај начин Копривица је осликао фантазмагоричне сцене девијације једног система вриједности, који се претворио у властиту морбидну негацију, записано је у једном, у низу критика, на овај позоришно занимљив комад.

Да би горка сценска прича о посрнућима у култури добила пријемчиву ноту, аутор је текста га је написао у жанру сатиричне комедије, те је публика на досадашњим извођењима реаговала смијехом и аплаузима.

Комад је обојен чудном љубављу настране Секретарке према жирафама у Африци, у знак њеног подсвјесног бијега са наших простора, гдје избјегава сваки вид обавеза на радном мјесту и сваку одговорност. Аутор је драмски упечатљиво илустровао културна скретања, у којима главну улогу воде не умјетници, него политички намјештеници на функцијама.

Такви су већ дужи низ година препознати и у нашој стварности као политички комесари, који по личним кључевима одређују културне токове, кварећи укус нације. Приказао сам бизарну слику истовјетне матрице у нашој, и не само нашој култури, кад погрешни људи бивају постављени на права мјеста, кад од њиховог личног хира и добре воље зависи да ли ће неко од стваралаца добити финансијску и другу подршку, која може бити прекретница за њихов даљи рад, наводи текстописац и редитељ.

Сатирична комедија о девијацијама једног система

С. М.

Нови пројекти: **Случај сломљене вазе** (Градско позориште Подгорица)

О изазовима одрастања

• Зоран Ракочевић: *Стварање позоришних представа за млађе узрасте је најодговорнији, али и најпотребнији подухват који се уопште може замислити данас у црногорском друштву.*

Случај сломљене вазе (5+), у продукцији **Градског позоришта Подгорица** премијерно је изведена 13. маја у Великој сали КИЦ-а Будо Томовић. Представа је рађена по тексту **Милане Матејић**, у режији **Зорана Ракочевића**. Улоге тумаче: **Невена Пенава, Јелена Симић, Огњен Секулић, Анђелија Рондовић, Милош Кашћелан, Лара Драговић, Стефан Вуковић/Горан Славић, Уна Лучић, Мило Перовић и Итана Драгојевић**. Сценографију потписује **Смиљка Шепаровић Радоњић**, костиме **Лина Лековић**, а сценски покрет **Анђелија Рондовић**.

Идеја комада, како је појаснио редитељ, **Зоран Ракочевић** је у разумијевању два непомирљива свијета, са једне стране дјеце, а са друге свијета одраслих, свијета васпитавања и постављања граница.

Стварање позоришних представа за млађе узрасте је најодговорнији, али и најпотребнији подухват који се уопште може замислити данас у црногорском друштву. Овога пута моји сарадници, глумци и ја бавили смо се свијетом односа малих и великих, емотивним, болним, слатким и често уплаканим, али њежним изазовима одрастања у којима је најважније да једни друге почнемо боље да разумијемо. Идеју комада смо осмислили још прошле године, узевши као инспирацију Андерсенове бајке. Кроз истраживачки процес касније са глумцима се све почело кристалисати, па се тако на нивоу скица могу препознати бајке „Цвијеће мале Иде“, „Принцеза на зрну грашка“, „Јовица будалица“, али и неке личне приче. Сматрам да је одабир теме веома важан, јер смо сви ми свјedoци изазова пред којима се налазе родитељи, старатељи,

хранитељи, али и клинци с друге стране. Све мање времена имамо једни за друге. Све мање пажње посвећујемо другима. Усмјерени смо на стварање, зарађивање, стицање и трошење... Вуку нас постављени стандарди и стереотипи понашања; на породици као заједници људи разних доба рефлектују се све друштвене и политичке трауме, а да често тога нијесмо ни свјесни, појаснио је концепт представе редитељ Ракочевић.

Текст и драматургију потписује **Милана Матејић**, студенткиња мастер студија **Факултета драмских умјетности** на Цетињу - студијски програм *Драматургија*. И према њеној оцјени, ово је комад намијењен дјеци и одраслима.

Била сам у у захвалној позицији, обзиром да сам и драматуршкиња, тако да нијесам морала да се лишим ни једног дијела текста, него сам то што

Случај сломљене вазе у режији Зорана Ракочевића

сам написала могла да прилагодим оне што је редитељ Ракочевић замислио, односно оне што смо сви ми заједно измаштали на проби. Највећи изазов је свакако био свести се на основу и заборавити околне проблеме и покушати ући у перцепцију дјетета, свести се на емоције и игру. Да смо у томе успјели говоре управо реакције публике, закључила је Матејић.

Ивона Човић Јаћимовић, ВД директорица Градског позоришта цијени да ново дјело за дјецу отвара прилику да се најмлађа публика емотивно повеже са ситуацијама и ликовима у представи на дубљи начин.

Иновативан приступ позоришту за дјецу карактерише интерактивност, саживљавање с ликовима и постављање ситуација које се осликавају

колега помаже да се попну љествицу више у професионалном одрастању, цијени директорка Човић Јаћимовић.

Глумица **Невена Пенава** је истакла да је процес био изазован и пун радости.

Кроз игру и смијех смо тражили инспирацију и подсјетили се како је то бити дијете. Ова представа говори о дјетету и о његовом великом свијету маште и емоција који се повремено сударају са свијетом родитеља, који је брз и нестрпљив. Шта се онда догоди? Како ми бринемо за дјецу, а како она за нас? Трудим се да схватимо обје стране, али и једни друге у потрази за рјешењима, казала је млада глумица Пенава.

За **Јелену Симић** и **Огњена Секулића** стварање за

Фото: Душко Миљанић

О свијету односа малих и великих

на свакодневни живот и искуства малишана. Третирањем релевантних тема одрастања, као што су, између осталог, пријатељство и породични односи, кроз едукацију и интерактиван приступ комад ће како дјецу, тако и њихове родитеље подстакнути да размишљају о властитим искуствима и осјећајима на нов и креативан начин. Циљ наше куће је да увијек, колико смо у могућности ангажујемо младе наде глумишта, представимо их позоришној јавности и тако осигурамо простор за будућност театарске културе у Црној Гори. Талента им не мањка, а кроз процес су показали огромну посвећеност и труд што им уз искуства старијих

дјецу је посебно.

Стално смо у потрази за новим рјешењима, поступцима који би дјеци били занимљиви а са којима могу да се поистовјете. Свијет се мијења, у којем правцу још увијек нијесам сигуран, али васпитне методе, нажалост, остају исте. Пробали смо да овом представом отворимо та питања и надам се да смо успјели да на њих дамо одговоре, изјавио је Огњен Секулић.

С. Маројевић

Нови пројекти: **Ибзен машина** (ЦНП)

Адаптација четири Ибзенове драме

• Обједињена дјела Ибзена, којег критика сагледава као *Шекспира свог времена*, у продукцији ЦНП-а предочила су публици *машину* данашњице са којом је суочен сваки појединац.

На Великој сцени *Црногорског народног позоришта* (ЦНП) 28. априла премијерно је изведена представа *Ибзен машина*. То је шеста премијера ЦНП-а у јубиларној 70. сезони. Режију овог дјела потписује **Ана Вукотић**, која је, са драматуршкињом **Жељком Удовичић Плештина**, објединила четири дјела чувеног норвешког драмског писца **Хенрика Ибзена**: *Стубови друштва*, *Хеда Габлер*, *Нора* и *Непријатељ народа*. Дrame, по којима је представа рађена, превела је **Анка Катушић Бален**, а језичку адаптацију урадила је редитељка Вукотић.

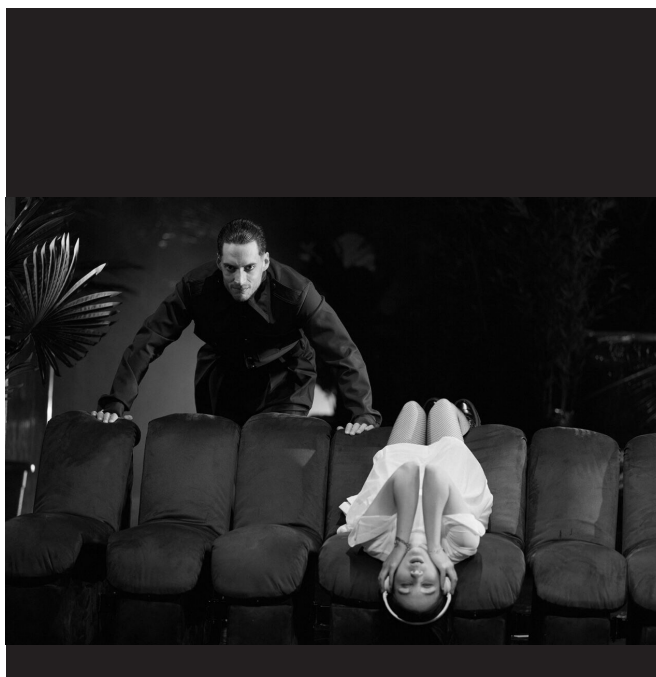
музике, уз асистенцију **Наташе Милићевић**. За сценографију и дизајн плаката је заслужан **Вања Магић**, а костиме је одрадила **Лина Лековић**. Асистенткиње костимографа и сценографа су **Миа Ђуровић** и **Јелена Иванчевић**. Кореографија и сценски покрет су дјела **Соње Вукићевић**. Дизајн свјетла потписују редитељка **Вукотић** и **Вања Магић**. Улоге тумаче: **Симо Требјешанин**, **Јелена Минић**, **Жана Гардашевић Булатовић**, **Милош Пејовић**, **Ана Вујошевић**, **Александар Гавранић**, **Јован Дабовић**, **Ана Вучковић**, **Лазар Ђурђевић** и студенти глуме Факултета драмских умјетности Цетиње **Радмила Шкулетић** и **Лука Станковић**.

За редитељку **Ану Вукотић**, теме у Ибзеновим дјелима које датирају из 19. вијека, актуелне су и данас. Она је истакла да је већ дуже вријеме размишљала да се бави тим дјелима, препознавајући њихову актуелност и важност да се један такав писац у овом времену

ЦНП након двије деценије поставио Ибзена

Тако обједињена дјела Ибзена, којег критика сагледава као *Шекспира свог времена*, у продукцији ЦНП-а предочила су публици *машину* данашњице са којом је суочен сваки појединац. Вукотић је потписала и избор

Ибзенове теме актуелне су и данас

поново постави на сцену.

У тој потрази за насловом нијесам се пронашла само у једној причи, већ сам заједно са Жељком Удовичић Плештином дошла до рјешења да направимо адаптацију од четири Ибзенове драме.

Требало је наћи начин да те теме извучемо из психолошког реализма и да нађемо шта смо у транзицији изгубили као друштво. Врло ми је важно да прикажем женску причу у контексту цијелог друштва које „меље“. И зашто машина? Сви смо, као људи, индивидуе, као жене и мушкарци,

мо да се догађа. Ибзен је био и хваљен и оспораван због својих дјела, али његова субверзивност нам омогућава савремено читање његових комада, појаснила је Удовичић Плештина.

У референтној ауторској екипи је и **Соња Вукићевић** којој је, како је објаснила, у кореографији и сценском покрету лакше било да направи естетику, а теже јој је било одрадiti драматургију покрета.

Костимографиња **Лина Лековић** је приказала богатство ликова минималистичким дизајном и сведеним колоритом, што јој је био посебан изазов.

Ибзен машина - обједињена дјела норвешког писца

без разлике, што ми је важно да покажем. Нијесам склона феминизму на начин на који се данас пројектује. Мислим да жене у великој мјери јесу стубови друштва, једнако као и мушкарци, цијени Вукотић.

Поред адаптације, на коју сам посебно поносна, поносна сам и на остатак ауторског тима и глумачку екипу који су дали свој максимум и захвална сам на великој подршци Позоришта у свим сегментима продукције, рекла је Вукотић, уочи премијере.

Драматуршкиња Удовичић Плештина је такође, нагласила повезаност Ибзенових драма у овом пројекту.

Стубови друштва имају за основу лажни морал и жељу за профитом, грабеж за влашћу која је код нас присутна, јер осигурава профит на уштрб друштвене заједнице. Мотиви „Норе“ су ту јер дају изврсну могућност у једној таквој савременој интерпретацији да се даље дискутују еманципација и права жена, а из истог разлога су ту интерполирани и мотиви из „Хеде Габлер“. А „Непријатељ народа“ је нешто што нас се и те како тиче. Мотив „Непријатеља народа“ смо ми - ћутљива већина која допушта да се догађа то што сви зна-

Приликом истраживања за ову представу узели смо у обзир најразличитије инспирације – од епохе до футуристичких костима, али како бисмо добили складан визуелни идентитет представе и уклопили костиме у дизајн сценографије и теме којима се представа бави, на крају смо се ипак одлучили за стилизацију савременог костима, појаснила је Лековић.

Главну улогу градоначелника Берника игра **Симо Требјешанин**, који је истакао да *ово је прича о нама, нашој садашњости. Сви смо читали и читамо велике писце, како бисмо се оплеменили, поставили бољи. Задатак нас глумаца је да указујемо на одређене аномалије у друштву. Драматуршкиња Жељка Удовичић Плештина направила је сјајан спој Ибзенових дјела. Она поставља стандарде правога позоришта. Имате прилику да одгледате једну праву позоришну представу са свим елементима које једна квалитетна, високоумјетничка и високопрофесионална представа треба да пружи. Због свега наведеног, ова представа ће имати дуг живот,* увјерен је Требјешанин.

Његову жену, госпођу Берник, игра **Јелена Минић**, која је учила и након премијере нагласила да ово дјело говори о истинској спознаји жене, о којој је Ибзен у својим драмама писао.

Чини ми се да је снага жене данас најмање транспарентна. На нама је да се потрудимо, не да толико показујемо снагу и да се бори-

културној баштини, тако да ми је драго што ЦНП последице више од двадесет година поставља Ибзена, чије драме умјетницима представљају сталну инспирацију, а публици позив на преиспитивање и промишљање.

Уз чињеницу да је пројекат „Ибзен машина“ окупио изузетно референтну ауторску и глумачку екипу, вјерујем да ће и ова представа коју

мо, већ да пратимо себе и наше унутрашње биће и да из тога реагујемо, без икаквог такмичења са мушкарцима или једна с другом. Једини је излаз, о чему говоримо у представи, да пронађемо мир и запитамо се: Ко смо ми и гдје је наше мјесто у овом друштву? Ни мени није било лако да допрем до те дубине код себе и да признам колико пута неке ствари прескочимо, пристанемо на њих, појаснила је Минић.

Директор ЦНП-а, **Илија Суботић** није крио задовољство што овај национални Театар, јубиларну - 70. сезону приводи крају реализацијом шесте премијере.

Црногорско народно позориште има обавезу да се у оквиру репертоарске политике бави инсценирањем дјела која припадају свјетској

мачку екипу, вјерујем да ће и ова представа коју редитељски потписује Ана Вукотић имати дуг репертоарски живот, као што је то случај с представом „Шћери моја“, која се већ готово осам година игра на нашој Великој сцени и гостовањима, чију двадесетогодишњицу континуираног извођења обиљежавамо у октобру, рекао је Суботић.

С. Маројевић

Нови пројекти: **Сат капетана Штумбергера** (Херцеговско позориште)

Тарантела старог капетана

Играно-документарна радио драма **Сат капетана Штумбергера**, у продукцији Херцеговског позоришта и Радио телевизије Херцег Нови, имала је премијеру 15. априла, у програму Херцеговског радија, на отварању ХАПС-а. Присутнима су се представили аутори и протагонисти овог пројекта, а организовано је ненајављено истраживање за нови пројекат Херцеговског позоришта у сусрет јубилеју - 40 година рада. Најављена пројекција анимираног филма **Сат капетана Штумбергера**, из техничких разлога није одржана.

Текст и режију за **Сат капетана Штумбергера** потписује **Витка Вујновић**, у пројекту подржаном на конкурску Општине Херцег Нови за невладине организације у 2023. годину. Музику за ову радио драму компоновали су **Босиљка Кулишић**, професорица хармонике и гитариста **Николас Морета**. Причу су оживјели глумци **Дејан Ђоновић** и **Марина Вујовић**.

За ауторку овог дјела, позориште је уточиште и мали - преостали дио слободе, а и борилиште. Она је истакла да је **Сат капетана Штумбергера** њена трећа завичајна тема. Текст је базиран на чињеницама из живота капетана **Мирослава Штумбергера** из Баошића, који је поклонио своју кућу за Музеј. Но, у драми како то обично и бива, добар дио радње је измаштан.

Радња се дешава у посљедњој ноћи живота старог капетана. Чињеница је да је једна анегдота у којој се помиње сат везана за капетана Мирослава Штумбергера. Он је у Прчњу, не у Кумбору, како је речено у радио драми, нашао стари сат који је хтио да купи. Цијена му није одговарала, али је човјек који је продавао рекао: „Нема везе, ако не купиш ти, купиће онај луди капетан из Баошића.“ Тако да је ту нађен тренутак када у радио драми можемо да поменемо сат, који свакако симболизује тренутак пролазности. Он

га на крају оставља јер прелази у друго вријеме, односно умире, објаснила је Вујновић и подсјетила да је идеја о овом пројекту потекла од умјетника **Николе Ђурчина** са којим су сарађивали и на радио драми **Краљ и каменорезац**, која је 2022. године имала визуализовану форму.

За професорицу хармонике **Босиљку Кулишић**, живот капетана Штумбергера је неисцрпна инспира-

ција за стварање музичког дјела.

При самом читању текста, јављале су ми се нове идеје, мелодије. Заједно са **Николасом** смо те идеје преточили у четири оригинална дјела, „Глас жене“ која опонаша мајку, жену, „Глас смрти“, „Тарантела старог капетана“ и „Омаж Баошићима, мимози, свим љепотама Бококоторског залива“. Дјело је рађено са савременим музичким елементима „Сат старог капетана“, у којем се налазе страшни моменти. Иначе, користили смо само хармонику и гитару без иједног специјалног ефекта, казала је Кулишић.

С. М.

Нови пројекти: **Смрт и њени хирови** (ЦНП)

Истина о данашњем свијету и времену

• Лидија Дедовић: ... *Да ли је могуће да се свијет понаша као да је бесмртан и свемоћан и да нас нити савјест, нити страх, нити морал, више не опомињу?*

Представа **Смрт и њени хирови**, према **Жозеу Сарамату**, у режији и драматизацији **Лидије Дедовић**, премијерно је изведена 24. фебруара 2024. године на **Сцени Студио, Црногорског народног позоришта**.

Адаптацију потписује **Ката Ђармати**, драматуршкиња је **Стела Мишковић**, композиторка **Ирена Поповић Драговић**, сценографију и дизајн свјетла радио је **Бранко Хојник** са асистенткињом **Андреом Рондовић**. Костимографиња је **Лина Лековић**, покрет је радио **Грегор Луштек**, инструктора степа **Вера Тсарић**, асистенткиња режије **Анђелка Ненезић**.

Фото: ЦНП

Смрт и њени хирови – слојевита драма

Драма преиспитује низ теолошких и метафизичких питања

Израда маски повјерена је **Иванки Вани Прелевић**.

Улоге тумаче: **Нада Вукчевић**, **Дејан Иванић**, **Ана Вучковић**, **Јулија Милачић Петровић Његош**, **Јадранка Мамић**, **Никола Перишић**, **Омар Бајрамспахић**, **Лазар Драгојевић**, **Предраг Павићевић**. Музичари су **Марија Митровић** и **Младен Никчевић**.

Редитељка **Лидија Дедовић** у појашњењу свог рукописа истиче слојевитост и бриткост писца који су, каже она, основе ове приче са невјероватним околностима – бесмртности народа.

Али та околност обавезује на аутентично суочавање са опаком стварношћу, тј. указује нам на јасно разрезане аномалије друштва, свијета, појединца. Да ли је могуће да се свијет понаша као да је бесмртан и свемоћан и да нас ни савјест, ни страх, ни морал више не опомињу? Сарамато је писао овај роман 2005. године, а данас срце његове аутентичне приче, догађања и ставова, убрзано и нажалост тачно куца актуелну истину о данашњем свијету

Препознатљив редитељски рукопис Лидије Дедовић

и времену, образложила је редитељка Дедовић.

Глумица **Нада Вукчевић**, након премијере је нагласила да Сарамагово давање лица *Смрти* коју она игра у представи, има компарацију са нама самима.

Ако си ти смрт и нешто мистично што постоји, а не постоји, ми као људи нећемо моћи да се носимо са тим. Али ако ту смрт ставимо у неко тијело, онда можемо да направимо то неко суочење са нама самима. Сарамаго је хтио да изнесе суштину умирања али једино након свега што остаје је умјетност. То једино преживи! Зато смрт није могла да га убије и зато се у њега и заљубила. Она се заљубљује у нешто једноставно и просто, а човјечно, за разлику од осталих ликова у представи, казала је Вукчевић након премијере.

Сарамаго, португалски књижевник, добитник

Рад на представи 2020. обуставио је Корона вирус

Нобелове награде (1988) у роману **Смрт и њени хирови** преиспитује низ теолошких и метафизичких питања о пожељности утопије, могућности раја и правих основа религије. Кроз алегорију, он дотиче вјечна питања човјековог постојања и његове судбине. Његова проза је глас који обухвата све гласове као универзални унутрашњи жамор. Читаоци овог романа, по којем је рађена представа у ЦНП-у већ на првој страници буду запрепашћени јер приповијест отпочиње ријечима: *Следећег дана нико није умро. У овом дјелу барокног стила и раскошне имажинације*, приповиједа се како обични људи доживљавају смрт у датим околностима. На почетку романа, када смрт престане да убија, обични људи су усхићени. Схватају да су се домогли највећег сна човјечанства од његовог прапочетка. С временом, за трезвеније умове, крај умирања претвара се у пријетњу: *Ако не почнемо поново да умиремо, за нас нема будућности!*

Сарамаго сатирично описује и проблеме са којима се државни врх једне неименоване земље, њена администрација, бирократија, економија, индустрија, медији и мафија сусрећу у поноћ 1. јануара, када на мистериозан начин смрт престаје да посјећује њене становнике. Од тог тренутка нико више не умире и одговор на ову невјероватну појаву нијесу у стању да дају ни научни, ни државни, ни црквени ауторитети. Преко ноћи пропадају осигуравајућа друштва, пријети банкрот пензијског система, а и хришћанско учење о васкрсењу озбиљно је доведено у питање...

Рад на представи у ЦНП-у започет је 2020. године, али је био обустављен током пандемије Корона вируса.

С. Маројевић

Нови пројекти: **Надпоп Којовић** (Градско позориште Подгорица)

Тетарска фреска са цивилизацијским парадигмама

• Стеван Копривица: „Надпоп Којовић“ *превазилази оквире локалне приче и умијећем Виде Огњеновић, њеном сувереном поетиком, прераста у тетарску фреску са знаковним цивилизацијским парадигмама.*

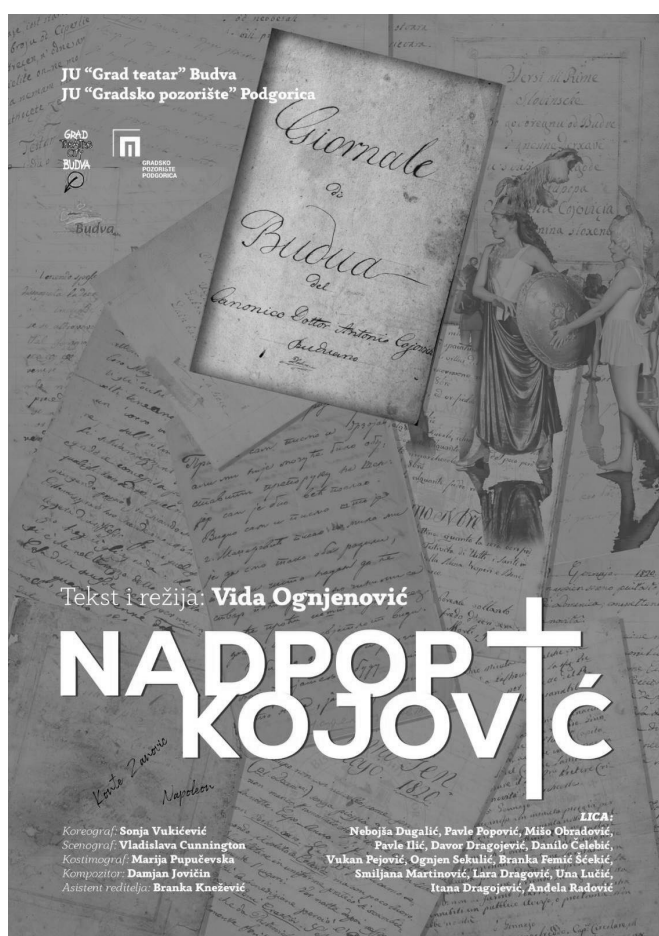
Премијера представе **Надпоп Којовић** по тексту и у режији **Виде Огњеновић** одржана је 19. фебруара у Великој сали **Културно-информативног центра Будо Томовић**. Сценографију потписује **Владислава Цунингтон**, костиме **Марија Пупучевска**, композитор је **Дамјан Јовичин**, асистент режије **Бранка Кнежевић**, а кореографија је дјело **Соње Вукићевић**.

У представи играју: **Небојша Дугалић**, **Павле Поповић**, **Миливоје Мишо Обрадовић**, **Павле Илић**, **Давор Драгојевић**, **Данило Челебић**, **Вукан Пејовић**, **Огњен Секулић**, **Бранка Фемић Шћекић**, **Смиљана Мартиновић**, **Лара Драговић**, **Уна Лучић**, **Итана Драгојевић** и **Анђела Радовић**.

Надпоп Којовић је још једна копродукција **Градског позоришта** и **Град театра Будва**, која је имала намјеру да на сцени реализује капиталне пројекте на основу културног наслеђа и релевантне драмске литературе.

Директор Градског позоришта, **Стеван Копривица** ово дјело Виде Огњеновић сагледао је као драматуршко и редитељско огледало на тему историјске личности и биографије Надпопа Којовића.

Овог пута то је ауторски оглед Виде Огњеновић који се бави зачудном биографијом Антуна Којовића. Али, ово није биографски комад, ово је вертикала на феномене који нас вјековима тиште и прате: побуна, слобода, догма, Европа и ми. „Надпоп Којовић“ превазилази оквире локалне приче и умијећем Виде Огњеновић, њеном сувереном поетиком, прераста у тетарску фреску са

знаковним цивилизацијским парадигмама. То су разлози високих репертоарских очекивања Градског позоришта и Град театра, рекао је Копривица. Он је појаснио да је позориште један феномен, а да су живот, историја и биографија друго.

Ово је комад који историју тражи у читавању данашњице. Реплике комада су биографске секвенце које могу да буду полемичне али и нешто што се зове драмска прича. Третман је из визуре главног лика који Наполеона доживљава као Кип слободе Европе, гдје можемо из данашње визуре да

промишљамо да ли је то тако, да вучемо паралеле и симиларије, да ли су све конотације које данас читавамо као Надпоп Којовић или смо у заблуди. То су отворена питања не антиевропска, али она која се постављају, рекао је Копривица након премијере.

Вида Огњеновић је инспирисана начином на који је Којовић у својим дневницима објашњавао доба у којем је живио, своје савременике али и сусједно окружење и Европу. За ову познату драмску умјетницу, рад на овом пројекту представљао је уживање.

Велико је задовољство радити у Градском позоришту. Веома волим овај ансамбл, подмлађен је успјешно. Јако се лијепо са њима разумијем. То су дивни млади глумци које занима глума. Добро су школовани и нема ствари које се са њима не може урадити. Нијесам имала, како би се рекло, никакве препоне да прескачем, осим наравно професи-

Надпоп Којовић по тексту и у режији Вида Огњеновић

оналне. Трудила сам се да ансамбл не „бичујем“, него да их пустим да се инспиришу текстом, унесу своје виђење и начин интерпретације људи о којима сам писала, казала је ауторка пројекта Вида Огњеновић.

Глумац **Небојша Дугалић** који тумачи *Надпопа Којовић* истакао је да су овакви пројекти ријетка стваралачка оаза у свеопштој површности.

Детаљ са премијере у Подгорици

Највише радује то што још има оних који имају снаге да његују врхунску литературу и да је снагом свог дара и безрезервног посвећења поставе на сцени. Радиле смо ефикасно и чим су почели да се наслућују обриси, знао сам да ће та прича бити добра. Добро долази од усклађености свих појединачних аспеката којима смо се бавили. Када се све то добро распореди, онда човек осјети слободу да може да се заиграва са тим ликом. То нам је и био један од циљева, да

Копродукција Градског позоришта и Град театра

Глумац Обрадовић: О Конте Зановићу увијек се може причати

постигнемо ниво слободе игре, што у комаду говори Конте Зановић, како је на крилима игре и свога дара отишао далеко, казао је Дугалић.

Задовољство из процеса понио је и Павле Поповић, који у представи тумачи Душана.

Радити скоро два мјесеца са неким тако посебним и великим као што је Вида Огњеновић је привилегија и посебно искуство. Задаци су велики, али вјерујем у своје колеге и у огромну радост игре, рекао је Поповић.

Миливоје Мишо Обрадовић који игра Конте Зановића, говорио је о сликовитости тог лика.

О Конте Зановићу увијек може да се прича. У представи је постављен као фантастична контра-теза Којовићу и он не покушава никога да увје-

ри, него како каже Вида Огњеновић, не треба никога ништа да увјеравамо него да усхићујемо. Ту сам покушао да нађем његов карактер и његову сликовитост физичку. У том ходу по мало на прстима и изнад земље, рекао је Обрадовић.

За Лару Драговић која у представи игра ликове Гаге и Кате, рад са колегама, посебно са Небојшом Дугалићем и Видом Огњеновић је било драгоцјено искуство.

Драгоцјено је ухватити тај талас искуства и њенапромишљања. Огроман генерацијски јаз јету и тада схватимо колико ми млади уствари површно размишљамо о неким стварима, рекла је Драговић.

С. Маројевић

Нови пројекти: *Кумови* (Никшићко позориште)

Комедија свакодневне трагедије

• Божидар Ђуровић: *Представа „Кумови“ је веома слојевита, позоришно изазовна и духовита. Она је утемељена у друштвеној збиљи и због тога је веома значајна, али и трагична, а начин како је обрађена је и комична.*

Никшићко позориште је премијером представе *Кумови*, Душана Ковачевића, у редитељској поставци Божидара Ђуровића, 16. фебруара обиљежило јубилеј – 140 година позоришне традиције у граду. У представи играју: Хаџи Ненад Маричић, Жана Гардашевић Булатовић, Ивона Човић Јаћимовић,

Никола Васиљевић и Павле Богојевић. Сценографију потписује Весна Поповић, костиме Марина Меденица и Маргарета Маринковић, а сценски покрет Јелена Симић. За избор музике заслужан је Бојан Бојанић, док је нумере отпјевао Павле Богојевић.

Најављујући нови продуцентски наслов, умјетнички директор Позоришта, Јанко Јелић је истакао да ова премијера има значај више.

Потрудили смо се да имамо текст, вјероватно највећег живог драмског писца у српској књижевности, Душана Ковачевића, и са те стране смо посебно срећни, а и пред посебним изазовом, казао је Јелић. Он је у продуцентској књижици истакао да је представа утемељена у друштвеној збиљи, односно у свакодневици савременог човјека са простора

Кумови у потпису Божидара Ђуровића

Драма утемељена у друштвеној збиљи

Балкана, у којем се људски живот налази у искушењу преплитања са оним што наш народ назива *псећим животом*.

Тај живот се кроз институционалну маргина-

ришно изазовна и духовита. Она је утемељена у друштвеној збиљи и због тога је веома значајна, али и трагична, а начин како је обрађена је и комична, нагласио је Ђуровић. Та трагикомичност Кова-

Редитељ Ђуровић: Драмски опус Душана Ковачевића - необично занимљив

лизацију његових носилаца у први мах учини као и шанса за ослобођење од окова цивилизоване невоље и заблуде зване савременост. Но, у Ковачевићевој поетици, као и у универзалном драмском обрту, једна заблуда рађа увијек другу заблуду, а сам људски живот и љубав у њему су једино за шта се вриједи жртвовати и борити, па макар и кроз псећи лавез и егзистенцију пса луталице, записао је Јелић. Он у наводу истиче да је **ријеч о људима који се духом и тијелом претварају у псе, и то псе луталице, јер је одрицање од системски пројектоване личности једини начин да се истинска личност и истинска људскост сачувају. Комад је конципиран тако да се трагично и комично не могу раздвојити нити разумјети једно без другог и гледаоца остављају да једним оком плаче, а другим се смије схватајући да је он суштински јунак приче**, навео је Јелић.

Редитељ **Божидар Ђуровић** нагласио је да је драмски опус Душана Ковачевића необично занимљив, између осталог и због жанровске неопредијељености.

Његови комади живе веома дуго, управо због тога што извиру из живота и говоре о животу и имају врло добру комуникацију са публиком. Представа „Кумови“ је веома слојевита, позо-

Хаџи Ненад Маричић и Жана Гардашевић Булатовић

Драма пуна необичних реплика о суровости наше стварности

чевићевог драмског опуса, за редитеља Ђуровића је позоришни изазов, који доводи до угођаја да се публика једним оком смеје, а другим плаче.

Надам се да смо се на сузе навикли. На смејех с времена на вријеме, када је ријеч о душевној или духовној радости. Дубоко сам увјерен да ће публика у овој представи уживати и да ће имати о чему да размишља када оде из позоришта, независно да ли ће им се представа и до које мјере свидјети, рекао је Ђуровић.

Глумац **Ненад Маричић** истакао је да текст Ковачевића од глумца захтијевао пуну посвећеност и преданост.

Из петних жила морамо да дочарамо текст који носи пуно необичних реплика, које готово сурово говоре о нашој стварности у коју смо упали у последњих пар деценија: губитак посла, губитак пријатеља, отуђење од људи и од ближњих, насиље... Све то ова драма на неки необичан начин који није суров, него јако забаван, приказује. То је био задатак за све нас да некако уклопимо све те контрадикторности, које је већ и сам писац поцртао, говорећи о комедији 'свакодневне трагедије'. Та прича готово да има и нешто Чеховљевски, када је у питању та контрадикторност, казао је Маричић.

За глумицу **Ивону Човић Јаћимовић** у позоришту без фактора изненађења нема ни добре драме.

Фактор изненађења, сукоб у самој драми, је основа за који се увијек ухвати прије свега редитељ, глумац, и то је за нас иницијална каписла на којој се гради прича, појаснила је Човић Јаћимовић.

Њена колегиница **Жана Гардашевић Булатовић** је истакла да је ријеч о необичном, занимљивом и интригантном тексту, те да је лик Ане који тумачи један од можда најтежих ликова које је до сад играла.

То је лик који трпи радњу, а кад се радња трпи, онда иза тога стоји један јак мисаони процес који треба да се преточи у поступке и у радње на сцени, тако да у том смислу је за мене посебно захтјевна улога. Мислим да сам уз колегу Ненада Марићућа и све остале колеге и са Бобом Ђуровићем редитељем, успјела да допринесем да ова представа буде добра - најбоља, истакла је Гардашевић Булатовић.

С. Маројевић

Нови пројекти: **Стуб соли** (Зетски дом)

Приказ глобалних друштвених проблема

• Александар Радуновић: *Вјерујем да многи знају причу о уништењу Содоме и Гоморе... Учинило ми се да би тај мотив могао бити zgodна метафора за оно у што се претварамо док свједочимо ужасима који се дешавају на планети...*

соли потекла је из запитаности аутора драме о природи зла у човјеку. Из те потребе да се позабави феноменом људске предиспонираности за деструкцију сваке врсте која доминантно обликује људску историју, од настанка до данашњих дана, настала је ова драма и

Краљевско позориште **Зетски дом** са Цетиња премијерно је 12. фебруара извело представу **Стуб соли**, која је рађена по тексту **Александра Радуновића**, у режији **Јавора Гардева**, познатог бугарског редитеља. Њему је асистирао **Дамјан Пејановић**. Драматургију дјела потписује **Рајко Радуловић**, сценографију **Никола Томанов**, костимографију **Лина Лековић**, а композиторка је **Нина Перовић**. Улоге су повјерене: **Дејану Иванићу**, **Ани Вујошевић**, **Јелици Вукчевић**, **Јелени Лабан** и **Вулу Марковићу**.

Краљевско позориште **Зетски дом** премијерним извођењем овог дјела, на продуцентски најбољи начин започело је обиљежавање јубилеја - **140 година од постављања камена темељца зграде Позоришта** на Цетињу (1884).

Судећи по реакцији публике на премијери, али и по оном што је изјавио текстописац Радуновић и редитељ Гардев, национални Театар са Цетиња добио је још један театарски *бисер*, по којем ће бити дуго памћен и препричаван. Публика је и путем друштвених мрежа изразила дивљење, коментарима: Црна Гора има представу; Сјајан приказ друштвених проблема, њихових узрока у породици, традиционалних увјерења, неадекватног комуницирања и међуљудског повезивања. На сајту *Европске театарске конвенције* објављена је информација о премијери представе *Стуб соли*, што говори да је стручна јавност и љубитељи драмске умјетности у Европи благовремено упознати са овим театарским догађајем.

Иницијална идеја за настанак драмског текста *Стуб*

сценско дјело којег никог није оставило равнодушним.

Вјерујем да многи знају причу о уништењу Содоме и Гоморе у којој се, између осталог, говори и томе како је Бог, жену која се упркос забрани, окренула да би видјела уништење тих градова, претворио у Стуб соли. Учинило ми се да би тај мотив могао бити zgodна метафора за оно у што се претварамо док свједочимо ужасима који се дешавају на планети. Тренутно су у фокусу два велика сукоба и, колико видимо, многи су инволвирани на начин што навијају да уништење

буде што веће. Припремајући се за писање, схватио сам да желим да се позабавим људима који су изложени таквим феноменима, вјерујући да огромном броју људи након неког времена постане свеједно јер би у супротном полудјели. Чини ми се да у комаду заправо бавим онима којима је драже да полуде, појаснио је Радуновић своје мотиве да напише овакав текст. Он је истакао да у овом дјелу нема директних политичких алузија, иако је увјерен

стова и сигуран је да ће *Стуб соли* имати дуг и успјешан поспродукцентски живот.

И редитељ Гардев је задовољан постигнутом естетиком. За њега је ово било важно искуство, јер је процес резултирао аутономном конструкцијом маште мале групе људи, која је на крају вјешто и зналачки искомуницирала са великом групом, тј. са публиком.

На моје задовољство, глумци су срушили зид између њих и публике од почетка. Глумом су

Сјајан приказ друштвених проблема

да ће се из подтекста читати простор у којем је драма настала.

У суштини, мене интересује човјек и то може бити неко из Црне Горе, Русије, Америке, Монголије, од било куда, јер нам је суштина иста. Поред тога, покушао сам се позабавити још једним, за мене веома важним питањем: Дали човјек постаје човјек тек када убије, запитао се Радуновић. Поред успјешне сарадње са редитељем и осталим члановима ауторског тима, Радуновић је фасциниран промишљањем и естетиком глумачког ансамбла који су, према његовој оцјени, на сцену донијели нешто што се ријетко виђа у црногорским али и у регионалним театарским продукцијама. Увјерен је да је ово до сада најбоља инсценација неког од његових драмских тек-

врло брзо пренијели текст на публику. Упркос мом страху да ли ће се ово довољно брзо десити, глумци су упливали у своје воде и у комуникацији са публиком, па је представа надрасла постигнуто на пробама и продрла у свијест публике, што ме посебно радује, закључио је Гардев.

За њега је боравак на Цетињу био својеврсна умјетничка резиденцијална прича јер, како је нагласио у подкасту Зетског дома - *Art Department*, топли простор Краљевског позоришта, чија сцена нуди близину публици, али и дубину, била је занимљива за поставку овог комада.

С. Маројевић

Нови пројекти: **Јелена Савојска** (КИЦ Б. Томовић, КЦ Н. Ђурковић и Корифеј театар)

Мјузикл препун емотивних импулса

• Зоран Ракочевић: *Јелена је била жена од крви и меса, суштински побуњеница за бољим свијетом, бољим људима и бољим друштвом. ... Представа пружа довољан импулс људима да сами почну да откривају и да се интересују за њен лик, дјела и догађаје.*

Јелена Савојска, копродуцентски пројекат **Културно-информативног центра Будо Томовић**, **Културног центра Никола Ђурковић и Корифеј театра** из Колашина, премијерно је изведен 5. фебруара на сцени **Додест**. Премијером овог сценског дјела отворен је репертоар овогодишњег издања Фестивала МАКАДО.

Представу је, по тексту **Марије Сарап**, режирао **Зоран Ракочевић**. Он је улогу **Јелене Савојске** повјерио младој глумици **Јелени Ђукић**, која уз музичку пратњу **Бојана Пека Минића**, аутора музике и извођача наративних сегмената, на веома убједљив начин износи поетску рефлексију приче о једној од најзначајнијих женских историјских фигура овог простора. То је потврђено на премијерном извођењу овог дјела, када

Јелена Ђукић на МАКАД-у добила **Награду за најбољу женску улогу**

је Ђукићка од жирија МАКАД-а добила **Награду за најбољу женску улогу**. Цијелој причи даје посебан шлагор, сценографија **Иванке Ване Прелевић**, која је ликовним рјешењима упечатљиво обојила аудио и визуелне елементе драме, надограђујући и онако емотивне импулсе драме у свим њеним сценама.

Иако је овај комад, у рукопису списатељице Сарап, написан као монодрама, на сцени он добија обресе дуодраме, јер валаре глумице Контић надопуњују музичко-театарски израз **Пека Минића**. Но, оригиналност новог позоришног рукописа, редитеља Ракочевића не огледа се само у томе што се ово дјело може читати и као монодрама или као дуодрама, већ што по концепту припада и жанру - мјузикл. Тај поетски приступ створио је са публиком невјероватну блискост, потребу за разумијевање свега што је Јелена била, њених емоција, немира и борби. То у коначници резултира високософисцитираном позоришном естетиком, која гледаоце не оставља ни једног тренутка равнодушним. Напротив! Ова поетска представа публици отвара простор да настави да домаштава, али и истражује

Фото: КИЦ Б. Томовић

Јелена Савојска у поставци Зорана Ракочевића

Јелена Савојска имала запажена извођења након премијере

више о лику и дјелу кћерке краља Николе I Петровића и краљице Италије, те да дубље понире и открива ствари о којима овај комад говори на идејном плану. А, идеја код драмске списатељице Сарап настала је из намјере демистификације тог лика.

Још 2018. године учествовала сам на конкусу ЕУ који је реализован у „Зетском дому“ на тему Јелене Савојске. Имали смо једну радионицу за писање драмских текстова, а другу за писање есеја. Мој текст „Јелена С“ изабран је за најбољи прозни текст, а текст Сандре Вујовић, који се тиче једночинке тј. драмског текста из те секције. Редитељ Слободан Милатовић је управо од та два текста направио „Апартман Савоја“, па је те године истоимена представа изашла у продукцији „Зетског дома“, појаснила је Сарап почетак настанка свог драмског текста и додаје:

Милатовић је у процесу тражио да пишем и монологе за Савојску. Но, ти монолози које сам дописала нијесу ушли у „Апартман Савоја“, већ су остали у мом компјутеру. Тако да сам увучена у ту причу демистификације и питање: Ко је Јелена Савојска, о којој нијесам знала много? У процесу писања текста, почела сам да се осјећам као Јелена Савојска. Пожељела сам да испишем монодраму која је за мене најтежи жанр и никада нијесам имала такву амбицију. Већ кад сам потакнута од таквог редитељског ума, какав је био Милатовић, који је вјеровао да ја то могу да напишем, схватила сам да су ти рукописи ипак неки знак. Кренула сам од почетка, исписала сам све оно што сам сазнала у истраживању од преко двије године. Није било, морам признати, ни мало једноставно“, прича Сарап, која је пишући ову драму прошла Јеленино емотивно путовање.

Да драмску умјетност често прати нешто што се може сврстати под метафизику, потврдила је и Сарап, поручујући свима који мисле да је лако направити позоришни комад, да се не заварavaju, али и да никада не одустају од те намјере.

Сам текст налази и остале драмске умјетнике, а овај мој наслов нашао је редитеља Зорана Ракочевића, Јелену Ђукић... Корифеј театар, КИЦ „Будо Томовић“... Они су склопили нешто што ја никад не бих могла, упркос питању: Зашто сама не режирам своје комаде? Нијесам знала ни пред премијеру да је ријеч о дуодрами - мјузиклу и да је 70 одсто овог текста пјевљиво, изјавила је Сарап.

Редитељ **Зоран Ракочевић** истиче да је сјена **Јелене Савојске** и данас присутна у многим друштвено политичким дискурсима, од оног прогресивног интегративног доживљаја Савојске као географске и културне повезнице овог крша са бијелим свијетом, до оне епске у којој се појављује као вила горска која је надиграла нечемурну туђијенску династију својим стасом и гласом. Јелена је била жена од крви и меса, суштински побуњеница за бољим свијетом, бољим људима и бољим друштвом. Жена са двора која је његовала живе и полуживе, а копала мртве, записао је Ракочевић у редитељској ријечи. Он је медијима појаснио своју одлучност да направи представу посвећену Јелени као поп - икони.

То смо урадили намјерно без образложења о појединим сегментима њеног живота, било на двору у Црној Гори или догађајима у Месини, јер вјерујем да представа пружа довољан импулс људима да сами почну да откривају и да се интересују за њен лик, дјела и догађаје, појаснио је Ракочевић.

Глумица **Јелена Ђукић** истиче да представа почиње сценом која говори да је тијело Јелене Савојске у највећој тајности пребачено у Италију.

Ми разумијемо тај контекст и разумијемо вријеме због којег се Италијани односе према краљевској породици на тај начин. Али, оно што говоримо све вријеме, а што је и најважније, јесте потреба да схватимо шта је она била као биће, као жена, мајка, кћерка и сестра, а не као као Јелена Савојска и не као Јелена Петровић, него само као Јелена, казала је Ђукић.

У постпродуцентском животу, представа **Јелена Савојска** имала је успјешна извођења на позоришним фестивалима и значајним манифестацијама, међу којима су херцеговски ХАПС и фажанској (Истра) манифестацији **Лик и дјело црногорске принцезе Јелене Петровић, краљице Италије Elena di Savoia.**

С. Маројевић

Нови пројекти: **Ја сам она која нисам** (ЦНП)

Сценски дијалог о проблемима друштва

• Вито Тауфер: **Ово је феноменалан текст - провокативан и вишеслојан. Пружа руку за дијалог о феноменима и проблемима друштва. Добио је одличну материјализацију с врхунским глумцима.**

Велика сцена **Црногорског народног позоришта** од 29. јануара богатија је за још један наслов у сезони 2023/24. Ријеч је о дјелу **Ја сам она која нисам**, чију режију потписује словачки редитељ **Вито Тауфер**. Драматизацију текста **Мата Матишића** је урадио **Стефан Бошковић**. У ауторском тиму су: **Лазар Бодрожа**, сценограф, **Лина Лековић**, костимографиња, **Мате Матишић**

(музика) и **Јулија Милачић Петровић Његош**, кореографиња. Улоге тумаче (1. чин): **Анђела Маруновић**, **Стеван Радусиновић**, **Горана Драгашевић**, **Срђан Граховац**, **Жаклина Оштир**, **Јелена Незић**, **Дејан Ђоновић**, **Лазар Драгојевић**; **Предраг Павићевић**, **Марко Кажих**, студенткиње глуме ФДУ Цетиње: **Мина Мићовић**, **Андреа Драшковић**, **Радмила Шкулетић**, **Кристина Мркић**, (2. чин): **Ана Вучковић**, **Зоран Вујовић**, **Лазар Драгојевић** и **Давор Драгојевић**, (3. чин): **Варја Ђукић**, **Изудин Бајровић**, **Александар Гавранић**, **Ана Вучковић**, **Анђела Маруновић** и **Срђан Граховац**.

Публика је на премијери, овацијама и вишеминутним аплаузом поздравила ансамбл и ауторски тим представе, са којом је национални Театар из Подгорице, у смислу нових продукција, започео текућу календарску годину.

Из ЦНП-а су саопштили да ово дјело говори о три генерације жена. **У првој наилазимо на младу жену на почетку живота оптерећену породичним наслеђем, у другој у зрелом добу и у трећој, у 65. години у тренутку рекапитулације својег живота. Свака од тих жена има свој проблем, своју причу, свој начин борбе са животом у окружењу које је доминантно мушко.**

Редитељ Тауфер је након премијере, уз констатацију да се ради о духовитој представи, појаснио да она носи теме које нас се и те како тичу, почев од корупције, криминала, друштва овисности...

Матишић говори о тим стварима, не на метафорички, него на директан начин, у којем се можемо сви препознати. Ово је феноменалан текст - провокативан и вишеслојан. Пружа руку за дијалог о феноменима и проблемима друштва. Добио је одличну материјализацију с врхунским глумцима, казао је Тауфер, који је стални редитељ **Словенског младинског гледалишча** од 1989. године. Сарађивао је с бројним позориштима

Вишеслојан и провакативан текст Матишића

Фото: ЦНП

Срђан Граховац, Јелена Ненезић и Стеван Радусиновић

у региону и поставио више од стотину представа и неколико опера. Први пут режира у Црногорском народном позоришту.

О допадљивом тексту Матишића, ријечи хвале имао је и **Лазар Бодрожа**, сценограф, који цијени да је у представи најзанимљивија игра с жанровима.

Ово је трочинска структура и трудили смо се да приближимо цинематично филмско и позоришно искуство и да покушамо да избришемо ту границу, како бисмо жанровски визуелно стилизовали представу. Матишић пише тако да вас стално држи у некој моралној амбивалентности и ми смо се потрудили да сценографијом, свјетлом и костимом одговоримо на то, казао је Бодрожа.

Првакиња ЦНП, **Варја Ђукић** истакла је да се она и њене колеге који су ангажована у трећем чину драме, за разлику од других, везали за трагичну причу.

Но, у тој причи има и пуно духовитог, опасног хумора што значи да је просто живот немогућ без те димензије, констатује глумица Ђукић.

Рад на Матишићевом тексту, у поставци Тауфера, за Ђукић је драгоцен искуство.

Ово је јако важна представа и надам се да

ћемо је играти што чешће. Ова представа заиста показује сву моћ ансамбла Црногорског народног позоришта, истакла је Ђукић.

Глумица **Анђела Маруновић** игра црногорску *Лолиту*, главну женску ролу прве једночинке. Она је истакла да је јунакиња коју тумачи порасла у једну отреситу, сналажљиву дјевојку, која са уживањем ради ствари које јој не припадају.

А зашто их ради са уживањем? Због тога што се јако добро сналази у данашњици, јако се добро сналази у том мушком свијету, гдје заправо она на крају влада, закључила је Маруновић. Њен утисак је **да не постоји ниједна тема која у овом тексту није обрађена: од породичних односа, преко друштвених и социјалних до политичких прилика. Матишић је успио да укључи све теме. Уз суптилно вођство редитеља, толико тема није створило оптерећење на представу, већ су се све фино прожеле,** закључила је млада глумица Маруновић.

Њен старији и искуснији колега, **Срђан Граховац** је такође, истакао да је фасцинантно како је Матишић успио да три теме обједини у једном тексту.

Играм мафијаша Локицу и занимљиво ми је

Фото: ЦНП

Ја сам она која нисам (С. Граховац, А. Маруновић и В. Ђукић)

како се кроз ситуације у којима се налази његов лик испољавају сви проблеми друштва, појаснио је Граховац.

Глумац **Стеван Радусиновић** казао је да се први пут сусрео са улогом која је изван његове зоне комфора и да је за њега био велики изазов радити у оживљавању тог лика.

Ја већ годинама играм карактерне комичне епизодне улоге и волим да ту ни од чега направим нешто. А овдје је писац све дао. То је толико слојевит и тачан текст. Ја одавно нијесам прочитао нешто боље. Питао сам се: Да ли ја могу да победијем своју зону комфора? Али, препустио сам се партнеру и вјерујем да сам успио, рекао је Радусиновић.

Умјетничка директорица ЦНП **Весна Вујошевић Лабовић** истакла је да су у националном Театру посебно задовољни одабиром текста и сарадњом са ауторским тимом који је предводио Вито Тауфер, један од најзначајнијих регионалних редитеља.

С. Маројевић

Гостовање у Дубровнику

Ансамбл ЦНП-а са представом *Ја сам она која нисам* 1. марта имао је запажено гостовање у Дубровнику. Публика је у Казалишту *Марин Држић*, на ову верзију изведбе Матишићеве драме одлично реаговала.

Глумица **Варја Ђукић** у утисцима са тог гостовања, истакла је да је дубровачку публику посебно освојила глумачка игра.

Драматург представе **Стефан Бошковић** јесте прилагодио комад нашем простору и контексту, али чини се да то уопште није сметало дубровачкој публици, напротив, ишчитавало се све оно што је оригинално у Матишићевом тексту, изјавила је Ђукић. Сличне импресије имала је и хрватска редитељка **Аида Буквић**, истичући, прије свега, задовољство због гостовања ЦНП-а у Дубровнику.

Увијек је занимљиво видјети нека нова тумачења. Гледала сам прайзведбу овог текста у Загребу у ЗКМ-у, али је и лијепо видјети нови текст који живи свој живот. Комплетан ансамбл оставио је на мене заиста снажан утисак, казала је Буквић.

Нови пројекти: **Мозгу, ћао** (НС Бунт)

Авангардно остварење које помјера границе

• Др Нина Радловић: *То је комад који не можете само да прочитате као неки од драмских класика, већ морате да га видите, чујете и осјетите да бисте га доживјели.*

• Ива Чукић Шошкић: *У овој представи „раскид са мозгом“ није индивидуално искуство већ перманентно стање (наше) заједнице.*

Мозгу, ћао је ауторски пројекат драмске списатељице **Сандре Вујовић**, која осим текста и драматизације, потписује режију и сонгове, док је сценографију радила са **Маријом Радусиновић**. Ово сценско дјело које је компилација више жанрова, премијерно је изведено 24. јануара на **Великој сцени КИЦ-а Будо Томовић** у Подго-

рици. Продуцент је **Независна театарска продукција Бунт**. Ово је трећи пројекат Вујовић који се реализује у продукцији Бунта, у протеклих годину и по (*изложене* и *Хоћу, сестро, dolce vita*), а суфинансирани су од Министарства културе и медија Црне Горе. Композитор музике и мајстор тона је **Веселин Веско Лазовић**, а мајстор свијетла **Данило Маловић**. Продуцентике су **Дубравка Матичић** и **Кристина Гачевић**, а графички дизајн и видео арт урадила је **Даница Јанковић**. У представи играју: **Јелена Симић**, **Анђелија Рондовић**, **Ђорђије Татић** и **Лазар Ђурђевић**.

Текст *Мозгу, ћао* написан је 2018. године. Драма је те године препоручена за извођење од стране Жирија на Конкурсу **ЦНП-** а за **Савремени домаћи драмски текст** и објављена у часопису **Позориште**.

Прича је инспирисана темом која је дуги низ година присутна у нашој друштвеној збиљи, а тиче се интензивног тренда одласка младих, високообразованих људи (познато као *одлив мозга*) и уопште радно способног становништва из Црне Горе, али и осталих земаља региона.

Најављујући премијеру, ауторка овог комада који никог не може оставити равнодушним, појаснила је да он третира бројне актуелне теме и проблеме, који **нас све заједно тјера да ставимо прст на чело и размислимо у каквом то друштву живимо и шта сви ми, заједно и појединачно, можемо да урадимо да то стање промијенимо**. Она је појаснила да је текст настао из личне потребе да се обрачуна са друштвеним девијацијама које њу као списатељицу у том тренутку притискале.

То је била једна реалност - све више мојих пријатеља је из различитих разлога одлучило да напусти Црну Гору и своје мјесто под Сунцем, срећу и каријеру потражи у земљама Западне Европе или чак на другим континентима. Када сам се освијестила да нас је из тог најужег круга пријатеља остало свега неколико у Црној Гори, забринула сам се како

Tekst i režija: **Sandra Vujović**
 Igraju: **JELENA SIMIĆ, ĐORĐIJE TATIĆ, ANĐELIJA RONDOVIĆ I LAZAR ĐURĐEVIĆ**
 KOPRODUKCIJA: BUNT SCENA I KIC "BUDO TOMOVIĆ"
 Realizacija uz podršku: Ministarstvo kulture i medija Crne Gore / Sekretarijat za kulturu i sport - glavni grad Podgorica
 Scenografija i kostimi: Sandra Vujović i Marija Radusinović
 Kompozitor i dizajn zvuka: Vesko Lazović
 Dizajn svjetla: Danilo Malović
 Producenti: Dubravka Matićić i Kristina Gačević
 Grafički dizajn: Danica Janaković
 Vokal: Branka Femić

KIC "Budo Tomović"
24. i 25.01. | 20h | Podgorica
 Cijena ulaznice je 7eur

MOZGU, ĆAO

REZERVACIJA KARATA PUTEM BROJA TELEFONA:
+382 69467553 +382 68620015
 *KARTE SE PREUZIMAJU NA DAN IZVOĐENJA, NAJRANIJE 2H PRIJE POČETKA PREDSTAVE.

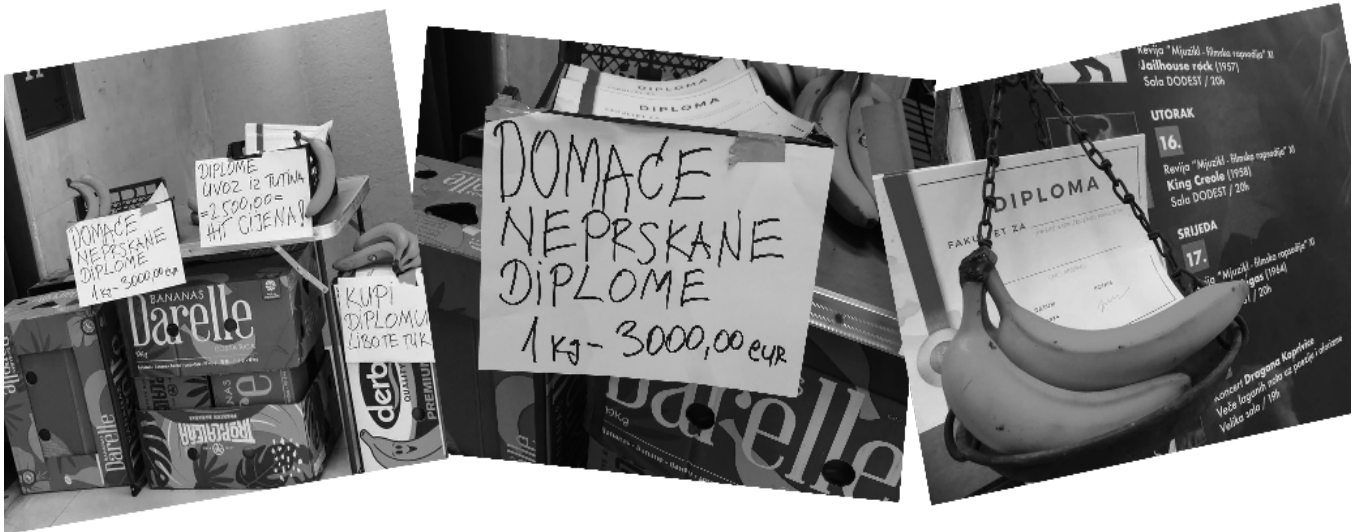
16+

ће црногорско друштво да изгледа у скоројој будућности. Једно питање је повлачило друго, истакла је Вујовић.

Након премијере објављене су бројне критике које у позитивном наративу говоре о квалитету написаног и инсценираног драмског дјела.

Др Нина Радуловић, своју критику (*Pozornica.me*) је насловила *Мозгу, ЂАО, драмски комад који морате да видите, чујете и осјетите*.

експлататорског шефа, полтронских колега и органиских паприка; ОН је велика пјесничка нада и незапослени млади интелектуалац оптерећен родитељском одговорношћу, јер се од поезије у друштву „ситом културе“ не живи; Други ОН је удовац, угледни адвокат и грађанин с једнако талентованим сином који се бави научним радом у иностранству. Муче га раздвојеност и изневјерена очекивања од потомка.

Сценографија у холу - сатиричан увод у представу

Увод текста, др Радуловић пише илуструјући сценографију са уласка у позоришну салу (фоаје), гдје се „поклањају“ дипломе, а са „радија“ се емитују актуелности и рекламе, што све заједно даје публици сатирични увод у представу.

Дијели их ауторка лично, иако су на њима истакнуте ХИТ цијене које вире из картонских кутија за банане облијепљених примамљивим рекламама: „Домаће непрскане дипломе“, „Диплома из Тутина – ХИТ цијена“, „Купи диплому – либо те туку“.

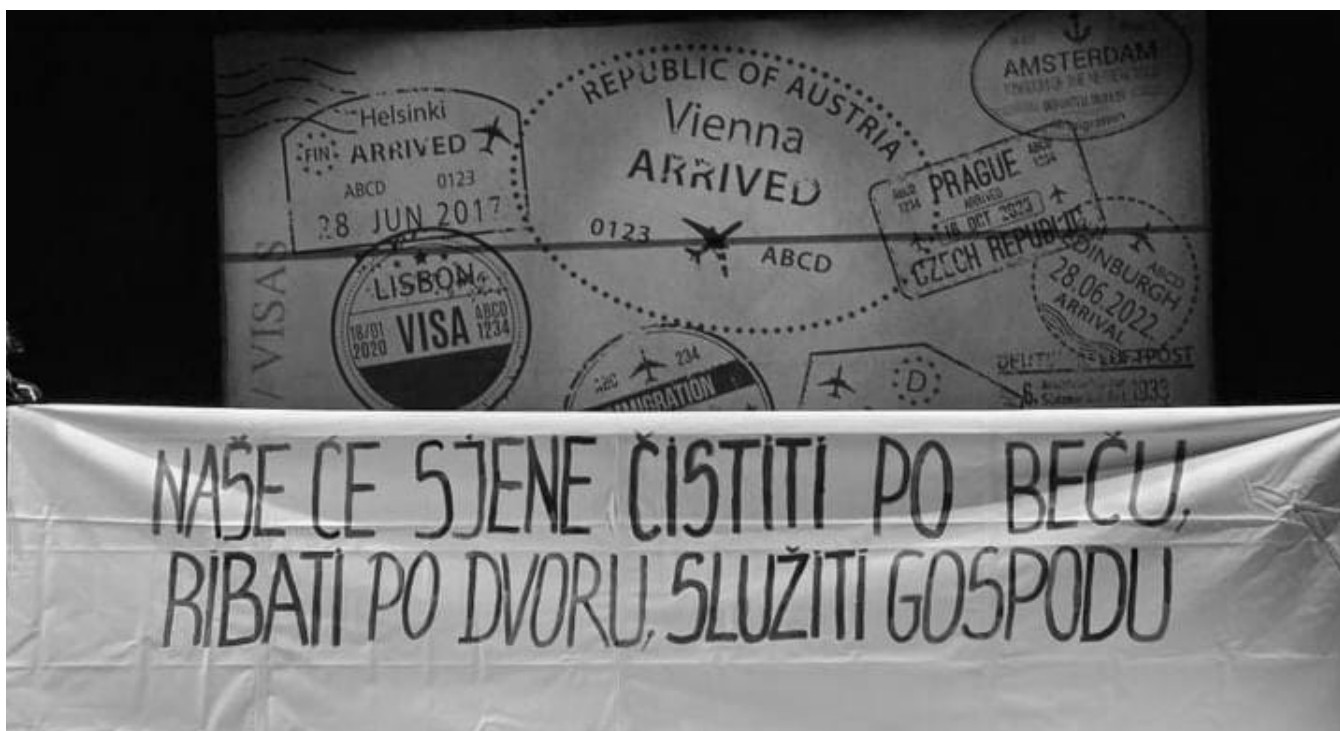
Посљедично, очекујем пародију поводом незаслужених диплома купљених за паре. Умјетничку обраду популарне медијске приче о скандалозној вези између високог школства и запошљавања „по дубини“ у државној администрацији. Није било тако.

На препознатљиво минималистички декорисаној сцени дочекале су ме неочекиване људске приче: ОНА је презапослена млада професионалка растрзана између сопствених потреба за комфором и самопоштовањем, конзумеристичких трендова,

Иако ће вас натјерати да се на моменте смијете, а на моменте плачете, наслућеним обртом сценске пузле се у епилогу сложе у смисаону цјелину са јединственом поруком и питањем. На жалост, та порука је апсолутно огољавање стварности друштва које не цијени и не пружа шансу таленту, већ га гуши и ниподоштава до границе да његова егзистенција постаје неподношљива. У исто вријеме неприкосновено доминира менталитет лицемјерја и медиокритета. Зато је главно питање: Да ли отићи или остати у земљи?

Ако бисте ме питали да оно што сам одгледала смјестим у неки драмски жанр, не бих знала шта да вам кажем. Није ни комедија, ни трагедија, ни трагикомедија, ни сува проза, ни поезија, ни мјузикл, ни модерни балет, ни перформанс, ни позориште „сјенки“. Ништа од тога није, али све то ЗАЈЕДНО ЈЕСТЕ! То је комад који не можете само да прочитате као неки од драмских класика, већ морате да га видите, чујете и осјетите да бисте га доживјели. АВАНГАРДНО остварење које помјера

Мозгу, ћао третира бројне актуелне теме

границе умјетности изван стандардних шаблона и кроз слободу сценског изражавања јој враћа смисао, написала је Радуловић.

Ива Чукић Шошкић (*Peripetija.me*) пише да је сам наслов дјела – *Мозгу, ћао* колоквијална синтагма којом се описује стање потпуног одсуства логице.

У овој представи „раскид са мозгом“ није индиви-

дуално искуство већ перманентно стање (наше) заједнице. Друштвене конвенције, правила која смо установили да бисмо могли да се оријентисемо, све што чини логику функционисања једног друштва – сада више не важи. Корупција се уселила у друштво, аболирала правила и логику, и увела друштво у трајно стање апсурда (на улазу у салу публици су дијељене празне лажне дипломе за попунити по жељи као улазнице у такав свијет).

У овој представи видимо стање хаоса које јунаке гони на бијег, али видимо и другу, тамну страну те алтернативе: живот „с оне стране“ углавном се своди на напоран, рутинирани рад, бирократску отуђеност и доживљај испразности. То што овај избор није дат у црно-бијелом колориту као да обећава неку врсту комплексности у приступу овој теми. Али, то очекивање се изневјерава: „Мозгу, ћао“ је ипак комад са тезом, ситуације и ликови су често поједностављени, они се укрштају или улазе у конфликт према тематској шеми, то јест постављени су тако да затворе цијели круг *pro et contra* питања и одговора које отвара задата тема, пише Чукић Шошкић.

„Раскид са мозгом“ – перманентно стање (наше) заједнице

С. Маројевић

Интеракција позоришта и музике

Програм **29. Херцеговских априлских позоришних свечаности (ХАПС)** које, као и прошле године, истраживао однос позоришта и музике, одржан је од **15. до 30. априла**.

Публика је у **Дворани Парк** видјела једанаест представа, разноликог израза, од музичког театра, драмског - класичног позоришта, преко модерног до авангардног. Публика ће ово издање ХАПС-а памтити као веома динамично јер је концепцијски било „упаковано“ као заједничко путовање учесника и публике.

Репертоар ХАПС-а отворио је мјузикл **Неки то воле вруће**, Народног позоришта Ниш. Услиједило је извођење **Коштаниног твиста**, Театра Вихор. На 29. ХАПС-у премијеру у два медија имала је документарно - играна радио драма **Сат капетана Штумбергера**, у продукцији Херцеговског позоришта. Потом је играна **Чеховљева соба**, Народног позоришта Тимочке крајине Зоран Радмиловић из Зајечара. Другу седмицу ХАПС-а (22. априла), наступило је Словеначно камерно музичко гледалиште са камерном опером **Свадба**, ремек дјело српско-канадске композиторке **Ане Соколовић**. На ХАПС-у је први пут гостовало Позориште Марин Држић из Дубровника са представом **Види како Локрум перезубе**, рађеној по роману **Иване Ловрић Јовић**, која је имала премијеру на прошлогодишњим 24. Дубровачким љетним играма. Позориште на Теразијама извело је 27. априла **Љубавни кабаре**, којег су на сцену изнијела позната имена глумаца и музичара. Плесна представа **Игра са митом** изведена је 29. априла, а ХАПС је затворен комадом **Јелена Савојска**, у копродукцији КЦ Никола Ђурковић из Котора и Корифеј театра из Колашина. У оквиру ХАПС-ића одигране су представе: **Мисли зелено, Било једном једно јаје** и **Тарзан**, а ни ове године није изостао сегмент **Old school disco party**. На овогодишњем Фестивалу уручена је **Плакета Милош Шапи**. Додијељена је представи **Тешко је рећи збогом**, Театра Вихор коју је публика оцијенила највећом оцјеном за претходну годину. Ове године

највећу оцјену публике имала је представа **Љубавни кабаре** (4,85) Позориште на Теразијама, којег изводи: **Љиљана Стјепановић, Мина Лазаревић, Раде Марјановић и Владимир Посавец Тушек**, уз пратњу музичара бенда Позоришта на Теразијама: **Тање Радновић, Дејана Стојадиновић и Зорана Ковачевског**. Драма **Јелена Савојска, Марије Сарап**, из копродукције КЦ Никола Ђурковић из Котора и Корифеј театра из Колашин, добила је оцјену (4,53).

Позоришна светковина у Херцег Новом окупила је око двије стотине учесника и око двије и по хиљаде гледалаца, навели су из **Херцеговског позоришта**. Копродукцент Фестивала је **ЈУК Херцег фест**, а организује се уз подршку **Општине Херцег Нови**.

Свечарски - медитерански концепт Фестивала пружио је публици могућност да размишља о интеракцији ових медија – позоришту и музици, оцијенила је **Миљина Ковачевић**, селекторка и продуцентка позоришне смотре.

С. Маројевић

Регионална унија театара - Фестивал **РУТА**

Феномен креативне енергије

• Стеван Копривица: ... „Умјети“ *припада категорији феномена. Од умијећа је и изведен појам умјетности, а овдје се односи на умијеће људи који артикулишу позоришне процесе у градским позориштима и свима онима који у њима учествују...*

Градско позориште Подгорица по четврти пут било је домаћин Регионалној унији театара - Фестивалу **РУТА**, који се одржао од 8. до 13. априла. Публика је имала прилику да тих дана погледа најбоље продукције пет водећих регионалних театара из: Хрватске, Србије, БиХ, Сјеверне Македоније, Словеније и Црне Горе.

Фестивал је 8. априла отворио **Камерни театар 55** из Сарајева са представом **Малограђанска свадба**, коју је по тексту **Бертолда Брехта** режирао **Паоло Мађели**. Други дан се представило **Местно гледалиште љубљанско** које је извело комад **Нора**, у режији **Неле Витошевић**. **Градско позориште Подгорица** је, дан касније, одиграло представу **Декамерон**, у поставци **Дејана Пројковског**. Четвртог дана Фестивала, **Драмски театар Скопље** пред подго-

ричком публиком извео је комад **Пад Масаде**, у редитељском рукопису **Дејана Пројковског**. **Београдско драмско позориште** извело је представу **Швејк**, у режији **Вељка Мићуновића**. Фестивал је 13. априла затворило Казалиште **Ulysses** са **Шекспировом** трагедијом **Отело**, у режији **Оксане Дмитриеве**. Након извођења представа, одржавани су округли столови, на којима је драматуршкиња **Градског позоришта Драгана Трипковић** разговарала са умјетницима.

Директор Градског позоришта **Стеван Копривица**, говорећи о значају овог Фестивала који повезују значајне регионалне позоришне куће, истакао је да подгоричко издање **РУТЕ** потврђује да је ова позоришна светковина добила карактеристике феномена насталог из креативне енергије, професионалне иницијативе и потпуне посвећености театарском стваралаштву водећих градских позоришта региона, без обзира на конвенције или фестивалска правила.

„**РУТА**“, ослобођена такмичарских тензија и подтокова који се наградама намећу, па увијек буде неко ускраћен и незадовољан, има привилегију да публици поклони чист позоришни производ, на гледање, промишљање и самозакључивање. Уживање у умјетничком чину по себи је обавезан бонус у оваквој врсти позоришне фешите. Када причам о феномену, сјетим се одговора чувеног директора фотографије **Педе Поповића**, који је на питање новинара како је у филму „Византијско плаво“, **Драгана Маринковића** постигао чудесне валере плаве боје, одговорио: „Ил’ умеш ил’ не умеш“. „Умјети“ *припада категорији феномена, од умијећа је и изведен појам умјетности, а овдје се односи на умијеће људи који артикулишу позоришне процесе у градским позориштима и свима онима који у њима учествују. Од декоратера и гардеробера до носилаца епизодних улога и главних рола. „РУТА“ је у жестокој конкуренцији јаким и дуговјечнијих фестивала умијећем и концептом*

освојила позорност публике, критике и културне јавности и, сва је прилика, у овој подгоричкој рунди показује своју пуну снагу. Наравно, не треба заборавити подршку оснивача позоришта учесника фестивала „РУТА“, градских управа, које у оквиру ма могућности, воље и разумијевања позоришта као онтолошке потребе цивилизованог грађанина, омогућавају да „РУТА“ траје. „Ил' умеш ил' не умеш“ – казao је Копривица.

Жељко Радуновић, глумац Градског позоришта,

RUTA
2024 PODGORICA
8. 4 — 13. 4. 2024

Ponedjeljak, 8. april Kamerni teatar 55 Bertold Breht „MALOGRADANSKA SVADBA“ Režija: Paolo Madeli Velika sala KIC-a „Budo Tomović“, 20.00 h	Utorak, 9. april Mestno gledališče ljubljansko Henrik Ibsen „NORA“ Režija: Nela Vitošević Velika sala KIC-a „Budo Tomović“, 20.00 h
Srijeda, 10. april Gрадско позориште Podgorica Bovani Bokačo, dramatisacija: Stevan Koprivica „DEKAMERON“ Režija: Dejan Projkovski Velika sala KIC-a „Budo Tomović“, 20.00 h	Četvrtak, 11. april Dramski teatar Skoplje Venko Andonovski „PAD MASADE“ Režija: Dejan Projkovski Velika sala KIC-a „Budo Tomović“, 20.00 h
Petak, 12. april Beogradsko dramsko pozorište Jaroslav Hašek „ŠVEJK“ Režija: Veljko Mićunović Velika sala KIC-a „Budo Tomović“, 20.00 h	Subota, 13. april Kazalište Ulysses i Sarajevski ratni teatar SARTR Vilijam Šekspir „OTELLO“ Režija: Oksana Dmitrieva Velika sala KIC-a „Budo Tomović“, 20.00 h

* Poslije svake predstave, u sali Dodešt će se organizovati razgovori sa učesnicima.
Razgovore će voditi Dragana Tripković, dramaturkinja Gradskog pozorišta.

www.pgpozoriste.me | Info: 020 664 237 | Gradsko pozorište Podgorica | gradskopozoristepodgorica

отварајући подгоричко издање РУТЕ казао је да овај Фестивал потврђује вриједност на којима почива драмска умјетност вјековима.

Ево нас, по четврти пут у Подгорици на Фестивалу „Регионалне уније театара“. Људи који знају да праве позоришне представе у Љубљани, Загребу, Сарајеву, Београду, Скопљу и Подгорици, сакупљени су овог априла, под домаћинским окриљем „Градског позоришта“ у Подгорици, да покажу шта све знају и умију, и зашто је позориште опстајало и опстаје од античких времена до данас. Различите продукције и различити жанрови, али са једним заједничким именитељем, врхунским театарским чином, то је, чини се, одлика ове „рутинне епизоде“. Као неке ко цијели радни вијек дише ваздух сцене посебно ми је задовољство што ова „РУТА“ доводи пред нас нова, млада лица, нову енергију, под менторством редитељских имена која припадају старијој и средњој генерацији, али у сваком случају, првом ешлону театарских маштара, закључио је Радуновић.

Унију РУТА чине: Београдско драмско позориште,

Драмски театар Скопје, Камерни театар 55 из Сарајева, Градско позориште из Подгорице, Местно гледалишче љубљанско из Словеније и Театар/казалиште Ulysses из Загреба/Бријуна.

РУТА Фестивал основан је 2019. године, када је Регионална Унија Театара организовала прво издање Фестивала у Београдском драмском позоришту од 1. до 6. децембра. РУТА представља придруживање, спајање, уједињење различитих, а опет сличних нација, култура и умјетничких тенденција и јединствен је по свом моделу, који подразумева да се периодично – током једне календарске године, сели у друге градове – чланове Уније. Конципиран као Фестивал ревијалног карактера, свако Позориште наступа са представом по сопственом избору. Циљеви Фестивала су, прије свега, сарадња између театара, здраво надметање и присуство свих театара током године пред публиком у читавом региону. На овај начин се кроз Фестивал остварује боља комуникација са другим позориштима, као и рад на великим копродукцијама.

Основни облик (логотип) Уније и РУТЕ узет је круг као симбол који нема почетак, ни крај, нема углове, ни странице и баш зато тај препознатљиви знак представља симбол јединства, односно сједињења и бескраја. Круг не ограничава иако даје форму. У њему и изван њега је све у покрету. Шест театара који својом безграничном представом граде овај круг који уједно представља и Унију и РУТУ. Круг дозвољава да свака чланица Уније, себе, односно своје „ја“ утисне у једну универзалну, безграничну шему свемира и да се изједначе са свим живим бићима, па и свим оним што их окружује.

Овогодишње – прво издање РУТА Фестивала одржано је у Словенији, у Местном гледалишчу љубљанском (МГЛ) од 30. јануара до 4. фебруара. Након Подгорице, јубиларно 5. издање Фестивала одржано је у Сарајеву, у Камерном театру 55, од 24. до 29. маја. Градско позориште Подгорица на сва три издања Фестивала представило се са комадом Мислим да треба да разговарамо за који је, по мотивима дјела Ингмара Бергмана, текст написала Драгана Трипковић, а режирао га је Данило Маруновић који потписује и музику. Сценографију потписује Смиљка Шепаровић Радоњић, костимографију је урадила Адријана Пајић. У представи играју: Миливоје Обрадовић, Вања Јовићевић, Милош Пејовић, Јелена Ненезић, Ивона Човић Јаћимовић и Павле Поповић. Представа је одлично прихваћена на издањима РУТА Фестивала у Љубљани и Сарајеву.

Регионална унија театара и Фестивал РУТА представљају своју мисију сарадње позоришта у региону.

С. Маројевић

Позориште и фестивали: **Манифестација камерних драмских остварења (МАКАДО)**

Помахнитали – најбоља представа на МАКАДУ 2024

Манифестација камерних драмских остварења – МАКАДО која афирмише камерну позоришну продукцију и независну сцену одржана је у КИЦ-у **Будо Томовић** од 5. до 12. фебруара. У такмичарском дијелу програма изведено је седам жанровски разноврсних позоришних комада из Црне Горе и региона: **Јелена Савојска, Атомско цвијеће, Успомене Саре Бернар, Помахнитали, Гоа, На Дрини ћуприја и Ћиро**. Посљедње вечери у част награђених изведена је представа **Сафра**.

И ове године **Награда Сат кула** додијељена је за најбољу представу, најбољу мушку, односно женску улогу, али и за бравуру, а одлуке је донио Жири у саставу: доц. мр **Јована Бојовић** (предсједница) и чланови: глумац **Вукан Пејовић** и **Вања Ковачевић**, новинар и публициста.

Награда за најбољу глумицу једногласно је припала **Јелени Ђукић** за улоге у представама **Јелена Савојска** и **Атомско цвијеће**, у продукцијама КИЦ-а **Будо Томовић**, Културног центра **Никола Ђурковић Котор** и **Корифеј театра** из Колашина.

Једногласна је била и одлука да се признање за **Најбољег глумца** додијели **Тихомиру Станићу** за улогу у представи **На Дрини ћуприја**, у продукцији **Југо Арт Београд**. **Награда за глумачку бравуру** по већинској оцјени Жирија припала је глумици **Татјани Кецман** за улогу у представи **Помахнитали** у продукцији **Ферзент Београд**. Жири је био једногласан у одлуци да титулу **Најбоље представе у цјелини** добије комад **Помахнитали**.

Предсједница Жирија доц. др **Јована Бојовић** и чланови – глумац **Вукан Пејовић** и новинар **Вања Ковачевић** истакли су да је Манифестацијом направљен искорак у препознавању квалитетних малих драмских форми од изузетне важности за креирање позоришне културе.

Овогодишњи МАКАДО је подсјетио на још у ренесанси откривену истину – да права сцена дешавања

није позорница него срце гледаоца. Тиме је, истиче Жири МАКАДА, овај Фестивал потврдио своју неопходност и актуелност.

Затварајући фестивал, директорица КИЦ-а **Аида Батиливић** казала је да је МАКАДО и ове године показао да има чврсто, утемељено мјесто на регионалној позоришној мапи. Сцена **Додест** је била мјесто жанровске разноврсности, добрих драмских комада и представљања аутентичних, театарских умјетничких вриједности.

Жеља нам је да наредне године, јубиларни – 10. МАКАДО на најљепши начин обиљежимо деценију трајања ове Манифестације као изузетно значајне за наш град и заједницу, славећи камерни театар у пуном сјају, поручила је Батиливић.

ПР служба КИЦ-а Будо Томовић

Гостовања: **Никшићко позориште** представило продукцију у региону

Успјешна извођења на познатим сценама

Никшићко позориште са представама из своје продукције: **Народни посланик**, **Боинг – Боинг**, **Плућа** и **Кумови** у другој половини позоришне сезоне 2023/2024 имало је бројна гостовања на сценама у Црној Гори и окружењу.

Народни посланик радо гледана представа

Народни посланик, Бранислава Нушића у адаптацији и режији Горана Булајића, која је рађена у коп-

родукцији са пљеваљским **Центром за културу** изведена је крајем фебруара у **КИЦ Зета** у Голубовцима, а крајем марта у **КИЦ Будо Томовић** у Подгорици. Ова представа изведена је на матичној сцени 29. фебруара, у оквиру дводневног омажа редитељу Булајићу. Уигра- на глумачка екипа у саставу: **Стеван Вуковић**, **Марија Ђурић**, **Маша Божовић**, **Никола Васиљевић**, **Ања Дрљевић**, **Матија Мемедовић**, **Бобан Чворовић**, **Милица Кекић**, **Павле Богојевић**, **Лазар Ђурђевић**, **Велизар Касалица**, **Небојша Вулановић**, својом естетиком плијенила је пажњу публике, која је њихово оживљавање култне Нушићеве комедије поздрављала бурним и дугим аплаузима.

Глумци дуодраме **Плућа** (премијера 30. новембар 2023) гостовали су 18. јануара у **Црногорском народном позоришту**, на **Сцени Студио** и та прича **Данкана Мекмилана**, у режији **Андреја Носова** одлично је прихваћена од публике у националном Театру. **Плућа** су, поред извођења на матичној сцени у мају имала гостовања у **Дворани Парк**, а 7. јуна у даниловградском **Центру за културу**. Након гостовања на сценама у

Стеван Вуковић и Маја Стојановић у дуодрами **Плућа**

Црној Гори, ова дуодрама изведена је 15. јуна у **Малом позоришту Душко Радовић**, у оквиру **32. Београдског љетњег фестивала**. У ауторском тиму, поред редитеља ове представе су, сценографиња **Весна Сушић**, костимографиња **Марија Марковић** и дизајнер свјетла **Немања Цалић**.

Представа **Кумови** из најновије продукције сезоне 2023/2024, поред успјешног премијерног (16. фебруара) и репризног играња на матичној сцени, имала је већ у априлу прва запажена гостовања на сценама ван граница Црне Горе. Од 8. до 10. априла, ансамбл овог комада имао је турнеју у: **Новом Саду, Кули и Сомбору**.

Публика из Новог Сада, представу је одгледала **8. априла** на **Вечерњој сцени Српског народног позоришта**. Ансамбл **Кумова**, сјутрадан (9. априла) гостовао је у **Културном центру Кула**. Турнеју по градовима Србије, **Никшићко позориште** затворио у сриједу 10. априла у **Народном позоришту Сомбор**. **Кумови** су изведени и 5. августа у оквиру Фестивала **Град театра Будва**.

На овим гостовањима, публика је одлично прихватила никшићку верзију инсценације Ковачевићевог текста и глумачки ансамбл испратила дугим аплаузима.

Представа је рађена по истоименом тексту **Душана Ковачевића**. Режију потписује **Божидар Ђуровић**, сценографију **Весна Поповић**, костиме **Марина Меденица**. Њена асистенкиња била је **Маргарета Маринковић**, а за сценски покрет

била је **задужена Јелена Симић**, док је избор музике повјерен **Бојану Бојанићу**.

У глумачкој подјели су: **Хаџи Ненад Маричић, Жана Гардашевић Булатовић, Ивона Човић Јаћинић, Никола Васиљевић и Павле Богојевић**.

Боинг – Боинг обилежио јубилеј

Комедија **Боинг – Боинг**, која је имала премијеру 19. маја 2022. године, играњем 24. маја на матичној сцени обилежила је мали јубилеј – 20 извођење, а дан касније ансамбл је гостовао у **Народном позоришту Источно Сарајево**. Представа је рађена по тексту **Марк Камелотија**, у режији **Растислава Ђопића**. Драматургију и адаптацију потписује **Исидора Милосављевић**, сценографију **Весна Сушић**, а костиме је урадила **Ивана Ристић**. Улоге тумаче: **Стеван Вуковић, Јован Кривокапић, Гордана Мићуновић, Маја Стојановић, Жана Гардашевић Булатовић, Никола Васиљевић**.

Кумови, Душана Ковачевића, у режији Божидара Ђуровића

С. М.

Гостовања: *Шћери моја* (ЦНП) у Београду

Осам година трајања на сцени

Представа *Шћери моја*, Маје Тодоровић, у режији **Ане Вукотић**, изведена је крајем маја пред пуном салом **Народног позоришта** у Београду. То дјело које је током осмогодишњег трајања на сцени извођено у позориштима и на фестивалима у Црној Гори и региону, изазвала је одличне реакције и вишеминутне аплаузе београдске публике.

Директор ЦНП **Илија Суботић** извођење ове представе на *Великој сцени Народног позоришта* сагледава као плод вишегодишње сарадње ова два позоришта.

С великим сензибилитетом, ЦНП његује и развија сарадњу са сродним институцијама, посебно када је регион у питању, јер сматрамо да је

Шћери моја - драма препуна емоција

Шћери моја одушевила Београђане

култура заправо она друштвена активност која суштински поспјешује наше међусобне односе и истовремено доприноси унапређењу међународ-

Детаљ из сале Народног позоришта Београд

них пракси у овој области. Поред тога што ЦНП и Народно позориште имају традиционално добру сарадњу, наше гостовање у Београду сматрамо и доприносом у унапређењу добросусједских и пријатељских односа двије земље, рекао је Суботић.

Анђелка Вујовић, извршна директорица **Драме Народног позоришта** у Београду подсетила је да њихово Позориште има доста гостовања других театара, али да одавно није видјела тако добру реакцију публике.

И мене је врло дирнула ова тема, начин на који је редитељка поставила причу, као и изузетна игра црногорских глумаца. Протокол између наше двије институције омогућава да сваке године размијенимо најбоље представе и јако је важно да ми у култури и кроз умјетност показујемо да сва политичка дешавања не утичу на оно што је наша сарадња и повезивање, које нам је свима потребно, истакла је Вујовић.

Извођењу у **Народном позоришту** Београд присуствовала је и ауторка текста, драмска списатељица **Маја Тодоровић**.

Прошло је десет година од када сам написала овај текст и осам колико траје. Заиста је фасцинантно колико траје представа... Сријећем и даље људе који су је више пута гледали и даље јој се враћају. То јесте најбољи показатељ колико је она важна и колико се труде они који јој дају

живот, а то су глумци. И то женско питање се форсира посљедњих година, али у овој представи је избјегнуто да то буде плакатски, прст у оку, већ је испричана прича о вези између оца и ћерке прије свега, што су људи препознали. Оно за шта се увијек борим је да постоје емоције у свему што радим и да је изражен људски однос којем се могамо враћати. Ова представа очигледно све то има и зато и траје, истакла је Тодоровић.

Глумац **Бранислав Зеремски** нагласио је да је комад врло духовит, али да носи у трагичку потку и поставља нека суштинска питања.

Желим прво да честитам ауторки текста, затим редитељки, али и цијелом ансамблу ЦНП-а. Ово је једна врло интелигентна, одлична представа у свим сегментима. Посебно сам поносан што је моја колегиница са класе **Варја Ђукић** играла вечерас на сцени Народног позоришта у Београду, рекао је Зеремски.

Глумица **Елизабета Ђоревска** рекла је да је одушевљена представом у свим њеним елементима.

Овај текст даје изузетан простор глумцима за игру, врло прецизну режију и фантастичну глуму. Заиста је немогуће наћи слабу тачку овој представи. Чини ми се да је ово један историјски сегмент Црне Горе који је доста духовито испричан, али ту има и много горчине, иза тог нашег смијеха. Врло занимљива представа која има одличан темпо, закључила је Ђоревска.

Филмски редитељ **Срдан Голубовић** је рекао да је представа врло занимљива и да му је драго што је имао прилику да види гостовање црногорског националног театра.

Јако ми је драго што је представа која траје већ осам година, што заиста није мало за једну позоришну представу, имала овако добар пријем код београдске публике. Реакције су биле и врло емотивне и то говори прије свега да је у питању квалитетан драмски текст, који уз режију и глумце омогућава оволико трајање и живот представе. Јако је важно за публику да постоје овакве размјене, а важно је и за глумце да имају прилику да их види публика у окружењу, казао је Голубовић.

Гостовање у Београду резултат је узвратне посјете у складу с дугорочним **Споразумом о сарадњи**, а након што је Народно позориште Београд с великим успјехом у новембру прошле године извело балетски триптих **Инфинитас**, у оквиру програма обиљежавања 70 година постојања црногорског националног Театра.

ПР служба ЦНП-а

Гостовања: **Блади Мун (ЦНП)** на приштинском Фестивалу

Специјална награда у јакој конкуренцији

Представа **Блади Мун, Црногорског народног позоришта (ЦНП)** изведена је 26. маја на **8. Приштина интернационалном позоришном фестивалу (ПИТФ)**, гдје јој је и припала **Специјална награда**. Представа је рађена према тексту и у режији **Ане Ђорђевић**, а изводи је глумачки ансамбл у саставу: **Сања Вујисић, Никола Перишић, Кристина Обрадовић, Александар Гавранић, Филип Ђуретић, Маша Божовић, Стеван Вуковић и Бранка Оташевић**.

На **Приштина интернационалном позоришном фестивалу** који је одржан од 20. до 26. маја, поред националног Театра из Црне Горе, учествовала су и позоришта из: Босне и Херцеговине, Косова, Њемачке, Албаније, Хрватске и Сјеверне Македоније.

Публика је са одушевљењем поздравила подгорички ансамбл, а на познатог глумца **Енвера Петровца** изузетан утисак оставила је глумачка игра у представи **Блади Мун**.

Гледао сам двије представе које су настале по мотивима филма „Савршени странци“. У овој вер-

Раскошна игра одушевила публику у Приштини

Директор Суботић на додјели Специјалне награде

зији ЦНП-а занимљиво је да су глумци сличних генерација и да играју врло тачно и уједињено. Такође, допада ми се сценографско рјешење које омогућава и глумцима да играју боље и раскошније. Види се да иза ваших глумаца стоји добра школа. Овај комад је прекрасан, закључио је Петровци.

Умјетничка директорица Црногорског народног позоришта **Весна Вујошевић Лабовић** изразила је велико задовољство због учешћа на овом Фестивалу и подсетила да се представа која је настала 2021. године у Подгорици игра за карту више.

Захваљујући виртуозној игри глумица и глумаца ова представа је успјела да на свим играњима и гостовањима ван Подгорице и Црне Горе оствари одличну комуникацију с публиком, истакла је Вујошевић Лабовић.

Директор ЦНП-а **Илија Суботић** у изјави за приштинске медије истакао је да је за национални Театар веома значајно учешће на позоришним фестивалима, а посебно ако су они међународног карактера.

Поред тога што фестивали суштински сти-

Детаљ са извођења представе на приштинском Фестивалу

мулишу развој позоришне умјетности, они су својеврсни изазов за сваки театар, па и за ЦНП. Та учешћа нам обезбјеђују да вредносно сагледамо и упоредимо наше позоришно искуство, тенденције и домете са сценским остварењима из земаља окружења, као и значајним европским продукцијама. Учешће на овогодишњем Фестивалу, као и освојена награда, представљају доказ да се национални театар из Црне Горе у региону препознаје по квалитету умјетничке продукције и додатан су подстицај даљим односима ЦНП-а и позоришних институција са Косова, рекао је Суботић.

Директор Народног позоришта Косово, Куштрим Шеремети оцијенио је да је неvjероватно мало представа размијењено између Приштине и Подгорице, односно између Народнoг позоришта Косово и Црногорског народног позоришта.

Прошло је више од тридесет година од када смо међусобно гостовали, што је неvjероватно и не би требало да се дешава. Одушевио сам се овим доласком и представљањем ЦНП-а у Приштини. Надам се да ћемо ускоро и ми гостовати у вашем Позоришту. Људи су близу, умјетници се знају и заиста је неvjероватно да не сарађујемо, казао је Шеремети.

Умјетничка директорица Фестивала, Дорунтина Алшићи, такође је говорила о настојањима да Фестивал из године у годину добија на снази и квалитету.

Ове године имали смо изузетну селекцију и јако нам је било важно да се у такмичарском програму нађе Црногорско народно позориште које је препознато у региону као респектабилна позоришна институција. Изабрали смо изузетан комад који одлично комуницира с публиком, очигледно, на свим просторима и у свим срединама, због универзалне приче коју доноси, али и једнако због јако доброг глумачког ансамбла. Желимо да наставимо сарадњу која је на овај начин започета, нагласила је Алшићи.

Извођењу представе *Блади Мун* и затварању Фестивала присуствовали су бројни представници јавног, политичког и културног живота, међу којима су били представници Амбасаде Црне Горе на Косову и дипломатског кора, као и медија.

ПР служба ЦНП-а

Гостовања: **Са представом 671-Лов, ЦНП на сарајевском МЕС-у**

Позоришна умјетност јача је од истине

Представа **Црногорског народног позоришта, 71-Лов** која је настала по тексту и у режији **Хане Растодер**, изведена је 21. априла у оквиру 29. програма **Модул меморије** **Интернационалног театарског фестивала MESS**.

У пуној сали **Сарајевског ратног театра**, публика је вишеминутичним аплаузом и овацијама поздравила глумачку екипу представе: **Дејана Иванића, Тихану Ђулафић, Милицу Шћепановић, Јовану Брновић, Огњена Секулића и Кристијана Блечића**.

Модул меморије један је од најстаријих културолошких програма у Југоисточној Европи, који се, кроз умјетничке програме, бави културом сјећања.

Након извођења представе, **Нихад Крешевљаковић**, директор Фестивала **MESS**, нагласио је да је ову представу гледао одмах након премијере у Подгорици и да је препознао три важна елемента.

Ради се о изузетном тексту који је Хана написала, о изузетној режији која је урађена, о изузетној екипи која је радила на представи и, наравно, о изузетно важној теми, посебно за нас, у оквиру програма „Модул меморије“ који смо покренули

1995. године, још у данима опсаде, управо у намјери да пронађемо одговор на то – Како се суочити са оним што смо прошли? Једна од главних идеја, коју константно, од те 1995. године до данас, настојимо да развијемо кроз програме које реализујемо, је буђење саосјећања и емпатије као једне од кључних особина која мислим да је дефицитарна на просторима на којима ми живимо. Мислим да је ова представа ЦНП-а један од изузетних примјера како се могу правити огромни кораци за које дубоко вјерујем да нас значајно, све као људе, оплемењује и чини нас бољим, закључио је Крешевљаковић.

Болна позоришна прича о Штрпцима

671-Лов у Модулу меморије MESS

Директор **Илија Суботић** изразио је посебно задовољство због учешћа националног Театра у програму **Модул меморије, MESS** у Сарајеву.

Гостовање ЦНП-а у Сарајеву на линији је континуираних и пријатељских односа Црне Горе и Босне и Херцеговине у области позоришне умјетности и продукције на различитим нивоима, што потврђујемо и вечерашњим учешћем у „Модулу меморије“ – програму једног од најзначајнијих европских позоришних фестивала, рекао је Суботић.

Глумац **Зијах Соколовић** истакао је да су нам, у времену у којем сада живимо, од искуства одраслих потребнија нека врста илузије младости.

Фасцинантно је да та младост о стварности говори позориштем, и говори илузијом, и послије ове представе поново, по ко зна који пут разумијемо да је позоришна умјетност јача од истине. Дивно је да имамо те младе људе који користе позориште да се на неки начин обрачуна са истином, или разумијевања истине коју живимо. У стварности смо губитници, али у умјетности можемо побиједити. Толико младих људи и тако дуг аплауз је одраз једног разумијевања умјетности у борби против такве стварности, рекао је Соколовић.

Драмски писац **Алмир Имширевић** оцијенио је да

је да представа оставља дубок и потресан утисак.

Изузетно ми се допао тај редитељско-драматуршки поступак и избор да се у сат времена, на један прилично једноставан начин исприча тако тешка прича. Оно што ме посебно весели, с обзиром да годинама пратим гостовања црногорских театара, је још један успјешно реализован наступ у којем је публика уживала. ЦНП као истински реперезент, у институционалном смислу, свега онога што јесте црногорско позориште данас, мислим да је вечерас наново остварило једну изузетну конекцију са сарајевском публиком. Чињеница да баш ову представу гледамо у овом укупно друштвено-политичком контексту и моменту, не само у региону, већ и на глобалној сцени, говори да, очиг-

671-Лов суочавање са мрљама прошлости

су овакве приче јако важне и да треба сведати на помјере.

Неколико минута прије почетка представе, имао сам задовољство да коначно сретем ауторку и редитељку, а прије неког времена почели смо се дописивати мејловима, крајње искрено, био сам изненађен, осјетио сам неку врсту туге када сам схватио о како младој особи је ријеч. Очекивао сам да о оваким стварима, оваквим грешкама, о злу које су радили други, говоре неке друге генерације. Чињеница је да смо их ми заразили тим злом и њима пребацили на терет. Све ове приче су знак гомиле наших изгубљених битака. Тај воз, ја не знам колико је сати било планирано да путује, али очито да он путује ево, већ три деценије, и да ће путовати још дуго. Оно што је наш проблем је да ми више не знамо на коју станицу смо кренули, истакао је Имширевић.

Глумац и продуцент, **Хазим Бегагић**, нагласио

ледно, теме које имају за циљ да се суочимо са мрљама из прошлости, и даље јесу врло важне на овом простору, рекао је Бегагић.

Ово позоришно дјело имало је још један фестивалски наступ у овој сезони. Изведена је на јубиларном - **10. Међународном фестивалу алтернативног театра Корифеј** у Колашину.

Представа **671-Лов**, инспирисана је злочином у Штрпцима који је почињен 1993. године, односно отмицом двадесет путника цивила из истоименог воза. Представа је премијерно изведена 26. децембра 2023. године на **Сцени Студио, Црногорског народног позоришта**.

ПР служба ЦНП

Гостовања: **Потоња ура Његошева** обиљежила 36 година од премијере

Од Њујорка до Шавника

Монодрама **Потоња ура Његошева** у извођењу првака **Црногорског народног позоришта (ЦНП)**, **Слободана Маруновића** играна је крајем марта на два фестивала у Америци - на **Међународном позоришном фестивалу Brooklyn Bridge**, позоришног студија **Essence** у Њујорку и **Међународном позоришном фестивалу Voices** у Њу Џерзију.

Мјесец и по касније, ово најизвођеније сценско

дјело у продукцији **ЦНП** обиљежило је 36 година од премијере, играњем на сцени **Центра за културу, спорт и медије** Шавник.

Представа је, по тексту **Слободана Томовића**, у режији **Благоте Ераковића**, имала премијеру 19. маја, 1988. године у Црногорском народном позоришту. За три и по деценије постпродуцентског живота, ова монодрама убилежила је близу 1600 извођења на свим континентима планете, осим Африке, у градовима: Париз, Лондон, Беч, Рим, Стокхолм, Цирих, Беч, Франфуркт, Штутгарт, Карслруе, Москва, Брисел, Луксембург, Београд, Љубљана, Загреб, Сарајево, Скопље, Нови Сад, Приштина, Олимп, Кастрома, Монреал, Торонто, Њујорк, Чикаго, Детроит, Лос Анђелес, Сан Франциско, Мелбурн, Сиднеј, Бризбејн, Њу Џерзи, Бруклин...

Током свих ових година, монодрама је освојила бројне награде и признања.

Њен долазак са сцене из Њу Џерзија у Шавник, гдје је обиљежен јубилеј, има и метафизички - позоришни подконтекст, јер се 38-а позоришна сезона од премијере овог дјела, поклапа са годинама живота пјесника и владике, Петра II Петровића Његоша.

Представа приказује посљедње тренутке живота пјесника, филозофа, владике и господара Црне Горе кроз његово драматично суочавање са смрћу те филозофским пропитивањем о смрти, судбини, богу, љубави и смислу његовог постојања.

Врсни познавалац живота Његоша, проф. др **Слободан Томовић** је на генијалан и аутентичан начин овјековјечио ону есенцију Његошеве мисли којој се и данас требамо враћати. Са друге стране, једнако маестрално, редитељ **Благота Ераковић** је створио сјајно сценско рјешење које ни након три и по деценије не блиједи и не престаје одушевљавати домаћу и свјетску позоришну публику.

Слободан Маруновић

С. М.

Порука за **Свјетски дан позоришта**

Умјетност је мир

• Јун Фосе: ... *Рат је битка против онога што се налази дубоко у свима нама: против јединственог. А то је и борба против умјетности, против онога што лежи дубоко у њој. ... Рат и умјетност су супротности, баш као рат и мир – тако једноставно. Умјетност је мир.*

Поруку за **Свјетски дан позоришта** – 27. март, ове године написао је **Јун Фосе (Jon Fosse)**, норвешки драмски писац.

Свака особа је јединствена, посебна, а опет иста као и

сви остали. Наш видљиви, спољашњи изглед је другачији од свих осталих, и наравно све је то добро и лијепо, али у сваком човјеку постоји нешто што припада само њему – оно што је он сам по себи. То нешто можемо назвати његовим духом или његовом душом. Или можемо одлучити да то уопште не именујемо ријечима, већ да оставимо ствар на миру.

Али колико год да смо различити једни од других, ипак смо и слични. Људи из цијелог свијета су у основи слични једни другима, без обзира на то којим језиком говоримо или која нам је боја коже или косе.

Можда је ово нека врста парадокса: да смо потпуно исти и потпуно другачији у исто вријеме. Можда је човјек сам по себи парадокс, у томе што повезује тијело и душу – у нама постоји и једно и друго, оно најземаљскије, опипљивије постојање и нешто што превазилази материјална, земаљска

ограничења.

Умјетност, добра умјетност, може на свој чудесан начин да споји јединствено са универзалним. Омогућава нам да другачије – страно, могло би се рећи – разумијемо као универзално. Тиме умјетност руши границе између језика, географских региона и земаља. На тај начин спаја не само оно што је карактеристично за сваког од нас, већ и карактеристике група, на примјер појединих народа.

Умјетност то не чини изједначавањем разлика, већ напротив, показујући нам што је другачије од нас, оно што нам је непознато, страно. Свако добро умјетничко дјело садржи управо то: нешто страно, нешто што не можемо до краја да разумијемо, али у исто вријеме на неки начин и разумијемо. Садржи мистерију, можемо рећи. Нешто што нас инспирише и гура преко наших граница, и тако ствара трансценденцију коју свако умјетничко дјело мора да садржи у себи и до које нас води.

Не знам бољи начин да спојим супротности. То је супротан приступ насилним сукобима које пречесто виђамо у свијету, приступу који подлијеже деструктивном искушењу да уништи све страно, све што је јединствено и другачије, често користећи најокрутније изуме које нам технологија нуди. У свијету постоји тероризам. Рат. Јер људи имају и животињску страну, коју покреће инстинкт да доживљавамо оно друго, страно као пријетњу сопственом постојању, умјесто као фасцинантну мистерију.

На овај начин, јединственост – разлике које сви видимо – нестају, остављајући за собом колективну истоврсност, у којој све што је другачије представља пријетњу коју треба искоријенити. И све што изгледа другачије, као на примјер у религији или политичкој идеологији, постаје нешто што треба побиједити и уништити.

Рат је битка против онога што се налази дубоко у свима нама: против јединственог. А то је и борба против умјетности, против онога што лежи дубоко у њој.

Овдје говорим о умјетности уопште, а не конкретно о позоришту или драмском писању, јер као што сам рекао, свако добро умјетничко дјело, дубоко у себи, врти се око исте ствари: узети потпуно посебне и потпуно јединствене ствари и учинити их универзалним. Спајањем посебног са јединственим, уз помоћ умјетничког израза, и то не отклањајући посебност, већ њеним наглашавањем, дозвољавајући да кроз њу заблиста све што је страно и непознато.

Рат и умјетност су супротности, баш као рат и мир – тако једноставно. Умјетност је мир.

Свјетски дан позоришта – 27. март обиљежава се од 1962. године у театрима широм свијета, организацијом различитих театарских манифестација и читањем порука **Међународног позоришног института (ITI)** о важности позоришта у развијању дијалога и одржавању мира. Сваке године, по позиву интернационалног Института, једна позоришна личност свјетског угледа пише поруку која се преводи на више од двадесет језика и чита се у позориштима и објављује у медијима на свих пет континената. Прву поруку за Свјетски дан позоришта написао је **Жан Кокто**, француски пјесник, романописац, драматург, сликар, режисер и дизајнер.

Фосеова проза - глас неизрецивом

Јун Фосе је познат по великом опусу који укључује драме, романе, збирке поезије, есеје, књиге за дјецу и преводе. Фосеов стил писања карактерише минимализам и емоционална дубина, што га чини једним од најизвођенијих аутора на свијету. Нобелову награду за књижевност добио је 2023. године, за иновативне драме и прозу који дају глас неизрецивом. Његова дјела су преведена на више од педесет језика, а драме су му извођене на више од хиљаду позорница широм свијета. Фосеове минималистичке и интроспективне драме, које се често граниче с лирском прозом и поезијом, настављају драмску традицију коју је успоставио Хенрик Ибзен у 19. вијеку. Рад овог драмског писца је повезан с постдрамским позориштем, а његови значајни романи су описани као постмодернистички и авангардни због минимализма, лиричности и неконвенционалне употребе синтаксе.

Порука за **Свјетски дан луткарства**

Лутке су свјетлост у тами

• Инес Пашић: ... лутке су свјетлост у тами, Сунце иза облака људске трагикомедије, заклон од олуја тешко рањенога срца. Оне нас позивају да живимо живот пун заноса и боримо се за бољу верзију нас самих. ...

Луткари у свим позориштима широм планете Земље обиљежавају 21. март - **Свјетски дан луткарства**, када се поред извођења представа, традиционално чита и порука Међународне луткарске асоцијације - **UNIMA**. Ове године поруку је написала **Инес Пашић**, мостарска луткарка и редитељка.

Поздрав од UNIME од из цијелог свијета свим луткарима на Свјетски дан луткарства. За моје драге колеге,

шетаче предјелима заједничког сна, интерпрете безвременске актуелности... Професија којом се бавимо једна је од најскромнијих. А ипак, што је парадоксално, разговарамо, расправљамо и свађамо се с божанским свијетом једнако интимно

и отворено као неки стари брачни пар. Сваки пут кад нека дрвена глава оживи у нашим рукама или конци који покрећу лутку поновно потврде повезаност свих живих бића, изнова откривамо сами себе као протагонисте приче коју приказујемо. Сваки пут кад неки предмет којем удахнемо живот пробуди сјећања што почивају у нама или када се у игри свјетлости и сјенке утјелове непроницљиве мистерије, наше историјско вријеме заручује се с безвременским. Када ликови што живе на површини наше коже запосједну дјелове нашега тијела, откривамо да човјек у себи носи читаво човјечанство.

Поврх свих могућих облика наше умјетности, када се

предајемо игри, луткама, ми изводимо древни ритуал. Чинимо опипљивим и видљивим оно што то није, те у истих мах пружамо луткару и публици прилику да искусе сопствену трансценденталност. Живимо у времену које је чудесно и застрашујуће у исти мах, али није ли увијек тако? Као и човјечанство само, ходамо ли по самој ивици изумирања или можда ипак никад нисмо били ближе тренутку кад ћемо истински овладати Прометејевом божанском ватром? Каква дрскост! Је ли то знак наше глупости или квантни скок наше свијести? Хоћемо ли досегнути критичну масу која ће подстаћи нужну промјену или полако нестајати због своје инертности, поплаве лажних информација или страха?! Колико одговора и предлога можемо дати и колико их можемо остварити?! Могу ли лутке спасити свијет од климатских промјена, ратова или ропства? Не знам!

Свијет је такав какав је и нема гаранције ни за кога и ни за што. Као што је рекао један чудесан пјесник, „ходањем утире се пут“. Међутим, знам, из искуства и из праксе ове прекрасне умјетности, да су лутке свјетлост у тами, Сунце иза облака људске трагикомедије, заклон од олуја тешко рањенога срца. Оне нас позивају да живимо живот пун заноса и боримо се за бољу верзију нас самих. Оне нас лишавају комфора и „политички коректних“ ствари. Оне скидају маску озбиљности с лица оних који су већ свашта доживјели и све знају. Оне нас уче да се играмо као дјеца, без очекивања или брига. Оне су наша авантура, наша небеса и наши чврсти кораци на земљи. Има ли бољег дара за свијет и за нас саме од свијести о томе да смо дио човјечанства? Руку под руку с нашим луткама, „дочекајмо времена која долазе с осмијехом“ јер управо је вријеме пред нама одличан разлог да извадимо лутке из ковчега и приредимо добру представу, наводи се у поруци Инес Пашић, луткарке из Мостара.

С. М.

Порука за **Свјетски дан позоришта за дјецу и младе**

Вјерујемо у моћ позоришта

Свјетски дан позоришта за дјецу и младе - 20. март обиљежава се у свим позориштима за дјецу у свијету. Традиционалну поруку ове године написала је председница **ASSITEJ International** **Сју Џајлс**, под слоганом **Поведите данас неко дијете у позориште или доведите данас позориште дјетету!** Џајлс је у поруци образложила да је циљ ове кампање да омогући приступ позоришту и извођењима свој дјеци и младима.

Препознавањем улоге одраслих у томе имамо двоструки фокус: улогу одрасле особе која брине о дјетету или младој особи, онога ко омогућује њихов приступ култури; и улогу умјетника који стварају дјела која могу допријети до дјеце и младих гдје год се налазили.

Овај дан – 20. март 2024. тренутак је фокуса за наше чланове широм свијета како би погледали шта се догађа у нашем сектору, у нашим друштвима и међу нашом публиком. ... То је начин отварања већих питања која се односе на људска права и вриједност дјеце и младих у нашим властитим контекстима и у односу на свијет.

...Вјерујемо у моћ позоришта и извођења. Пружа нам истраживање идеја које проширују оно чему свједочимо и разумијемо на друге дијелове мозга, срца и духа. Омогућује нам људску повезаност. Инспирише фантазију и машту и бави се немогућим темама с игром и срцем. Укључује младе људе у емпатичну размјену која омогућује индивидуалну и колективну трансформацију. Користи све интелигенције. Користи сва чула како би створила чудо и подстакла размишљање. То је оно што радимо широм свијета, гдје год се наши чланови окупљају, и то чинимо с експертизом, вјештином и иновативношћу. То радимо на улицама и у великим позоришним кућама, у шко-

лама и домовима те на сценама. Стварамо извођења за, са, од и о дјеци и младима, гдје год се налазили. Дјеца и млади требају позориште И извођења, а због њихове мањкаве моћи, требају одрасле особе које им помажу да то доживе.

Док се овај Свјетски дан позоришта приближава, дубоко смо свјесни рада који се одвија у нашем сектору за и с младима и породицама које су жртве рата, терора, политичких и породичних сукоба, сиромаштва, насиља, расељења и бескућништва, дискриминације. Неки су се питали „Како још увијек можемо говорити о будућности позоришта и извођења у овом свијету? Што то значи осим трагедије и неправде која нас окружује?“ Вјерујем да кроз стварање позоришта и извођења за и са дјецом и младима непрекидно учествујемо у чину наде. Наша умјетничка форма нуди интерпретацију и директну повезаност с темама и ситуацијама с којима се дјеца срећу у свакодневном животу и које им могу говорити гласом који слуша и разумије. Њихово промишљање о властитом положају олакшава се због онога што можемо отворити на сигуран начин, нудећи истину уз могућност и замислити будућност или пут који може подстаћи идеје младих људи о томе што би могло бити другачије. Чин стварања је нада.

За нас као умјетнике, и за нас као одрасле особе које омогућују дјеци и младима приступ умјетности, култури и креативности, важно је постављати питања. Без примјећивања и валидације њихове стручности у игри и подручјима маште, без прича и могућности бијега, забаве и радости, без истраживања љубазности и људскости која долази с овом публиком, можемо ли разумјети себе? Без развоја стварне агенције и судјеловања дјеце и младих, можемо ли задржати властиту наду?

Можда сада морамо схватити да све није само на нама, и ходајући уз дјецу и младе, људе можемо препознати и црпити снагу из моћи њихове маште и урођеног, инстинктивног осјећаја могућности, поручила је **Сју Џајлс**, председница **ASSITEJ International**.

Јубилеји: **140 година позоришта у Никшићу**

Позориште - потреба за слободом

• Марко Ковачевић: **... у Никшићу је од почетка па до данас, позориште била потреба његових становника. Потреба за слободом...**

Никшићко позориште свечаним мултимедијалним програмом, **14. фебруара** почело је обиљежавање јубилеја – **140 година позоришта у Никшићу**, односно од извођења прве представе – **Слободарка, Манојла Ђорђевића Призренца** и најавило да ће цијела 2024. протећи у знаку великих датума, односне позоришне традиције која је спојила три вијека.

Свечаност је почела у централном фоајеу Позоришта, гдје је отворена изложба писаних материјала и фотографија из историје позоришног живота у граду, под називом **Путем Слободарке**. Након изложбе, у сали Позоришта организована је **Свечана академија**, а **Дан Позоришта - 16. фебруар** обиљежен је премијером комедије **Кумови, Душана Ковачевића** у редитељској поставци **Божидара Ђуровића**.

Колажни програм и наратив Свечане академије протекао је у знаку подсјећања на богато четрнаестодеценијско позоришно стваралаштво у граду под Требјесом, али и на значај, мјесто и улогу драмске умјетности у културном миљеу и друштву уопште.

Директор Позоришта **Радинко Крулановић** поздрављајући публику, међу којима су били и представ-

Слободарка: Ивана Жигон

ници државних и локалних органа власти и институција, осврнуо се на значај извођења *Слободарке* за развој позоришта у Никшићу. Он је у пригодној бесје-

Радинко Крулановић, директор Никшићког позоришта

ди илустровао и детаље са извођења првих представа у граду и првих ентузијаста на челу са **Бекицом Шобајићем**, родоначелником позоришта и првим никшићким драмским писцем, који су у нимало наклоњеном времену исписивали завидну хронику позоришног живота у тек ослобођеном Никшићу. Крулановић је говорио о компаративу литерарне и драмске умјетности, њиховој нераскидивој кохезији и снази.

Предсједник Општине Никшић, **Марко Ковачевић** истакао је значај позоришта у друштво, почев од Антике до данас, истичући да је драмска умјетност у *Никшићу од почетка па до данас била потреба његових становника. Потреба за слободом.*

...У Никшићу је позориште, међутим, у једном

Чекајући Годоа: Бобан Чворовић и Михаило Перошевић

тренутку – седамдесетих година прошлог вијека укинута, а онда 1999. године поново је основано и од тада до данас имало је 33 премијере. На нама је да пазимо да не паднемо опет у гријех који би нас лишио позоришта и позоришног живота, да не заборавимо језик на ком је наше позориште проговорило, језик „Слободарке“, и да не заборављајући га идемо даље у будућност у којој ће наш цвијет из дубоког коријена наше народне културе израсти високо изнад ње, рекао је Ковачевић.

Предсједник Скупштине Црне Горе, **Андрија Мандић**, честитајући јубилеј *Никшићком позоришту*, рекао је да је *мало је градова и у Црној Гори и ван ње који се према својој културној традицији односе са толико поштовања и толико жеље да јој буду достојни настављачи. То поштовање и ту жељу исказују и данашњи становници Никшића, међу којима је много истинских љубитеља умјетности и приличан број истинских, веома истакнутих умјетника, сликара, књижевника, музичара, редитеља, глумаца и драмских писаца*, рекао је Мандић.

Према његовим ријечима, када се каже *господин Никшић* мисли се управо на тај *снажни културни и умјетнички призив који се у овом граду и данас осјећа на сваком кораку, на ту специфичну културну енергију коју је Никшић сачувао и у најтежим временима*. Он је казао да је *свијетла позоришна традиција Никшића започета давне 1884. године представом „Слободарка“ аутора Манојла Ђорђевића Призренца. „А двије године касније премијерно је изведена и „Балканска царица“, Николе I Петровића Његоша, за вријеме чије владавине је Никшић постао пионир и господар наше позоришне сцене*, закључио је Мандић.

Петар Ковачевић из Министарства културе и медија нагласио је да *Никшићко позориште* и његов *Међународни фестивал глумца* имају своју посебност на културној мапи Црне Горе.

Ово је простор одакле су потекли велики протагонисти театра и филма чије су интерпретације дјела уцртавале нове смјернице умјетничким трагањима, какви су били Вељко Мандић и Горан Булајић, али и режисери који су своју поетику раскрили у високе домете филма како је то радио Живко Николић, истакао је Ковачевић.

У оквиру Свечане академије изведени су сегменти из четири позоришне представе из различитог периода позоришног живота у Никшићу: *Слободарке*, *Чекајући Годоа*, *Што је чоек, до ли бициклиста* и *Плућа*. Монолог из *Слободарке*, у форми мултимедијалне приче, извела је глумица **Ивана Жигон**. Хронолошка нит четрнаестодеценијског позоришног живота, публици је представљена и кроз одломке *Че-*

кајући Годоа у извођењу **Михаила Перошевића** и **Бобана Чворовића**. Са овом представом, **Драмски студио**, Центра за културу, под руководством **Горана Булајића** започео је деценију и по рада на сцени. Сценом из представе **Што је чоек, до ли бициклиста**, или раније верзије **Музеј бицикличког устанка у Црној Гори** (Сцена *Додест*) у извођењу **Велизара Касалице** и **Небојше Ћића Вулановића**, Позориште

Што је чоек, до ли бициклиста: Велизар Касалица и Ћићо Вулановић

се овим дијелом програма присјетило на два истакнута драмска ствараоца из Никшића – писца **Зорана**

Плућа: Стеван Вуковић

Копитовића и редитеља **Слободана Милатовића**.

Глумац **Стеван Вуковић** извео је монолог из дуодраме **Плућа**, новог дјела из продукције **Никшићког позоришта**.

Режију драмских фрагмената, као и Свечане академије потписао је **Радисав Рајо Јеврић**, драматург **Никшићког позоришта**, који је познат и као позоришни редитељ, а успјешно се представио и као филмски режисер.

У програму Свечане академије, чији су водитељи били глумци **Ања Дрљевић** и **Матија Мемедовић**, учествовао је и квартет **Unique**.

ПОЗОРИШТА У НИКШИЋУ

С. Маројевић

Изложбом *Путем Слободарке* отворене свечаности за јубилеј - 140 година позоришта у Никшићу

Позориште родило град

Отварањем изложбе писаних материјала и фотографија из историје позоришног живота у Никшићу, под називом *Путем Слободарке*, Никшићко позориште је најавило обиљежавање великог и значајног јубилеја – 140 година позоришта у Никшићу.

Изложбу је отворио је **Јанко Јелић**, умјетнички директор Никшићког позоришта, наводећи да је велика част, задовољство али и обавеза бити дио традиције која је дуга 140 година.

Са тим памћењем, са тако богатом и дугом традицијом ми смо се осмјелили и нашли код себе обавезу да ове године, и управо овог фебруара, када је датум првог играња представе, славимо

тих 140 година. У склопу те прославе је уприличена и ова изложба која је само један мали исјечак из дуге и богате историје, из једног садржаја који ми је дао велики простор да измаштам како је то све могло да изгледа у времену када је играна прва представа и када је почео позоришни живот у Никшићу. Дошао сам до помало чудног закључка да ово Позориште почива на темељу прве представе „Слободарка“, па је и изложба насловљена „Путевима Слободарке“, а та прва представа се налази у темељу овог града, рекао је Јелић. Он је додао да је та представа играна годину прије него што је изграђен данашњи градски трг у Никшићу.

То је податак који казује једну необичност - об-

ично велики градови настају на мјестима гдје се сусрећу различитости. Никшић и јесте настао на широком мјесту гдје су се срели Херцеговина, Црна Гора и Брда, гдје су се „пољубили“ сви ти исти, а опет различити идентитети и менталитети, али је занимљиво да град није родио позориште, него је позориште родило град. Кроз ту свијест ја прилазим великој традицији, овом свједочанству које смо успјели, да направимо и са свијешћу о томе да позориште заиста лежи у темељу овог града, рекао је Јелић.

Изложбу је реализовао ауторски тим: **Славојка Маројевић, Весна Вукићевић, Анка Томић** у ликовној

турског *Војног стана* - болнице), кренули први огласи, маркетиншки материјали који су најавили извођење драме Манојла Ђорђевића Призренца.

Поставку изложбе, коју чини позоришна документација и документаристика, обухвата два сегмента – један са приказом хронолошке линије која прати никшићку позоришну сцену од њеног настанка до данас, заједно са плакатима кроз које се стиче утисак о континуитету и цјелини, насталој сточетрдесетогодишњим радом позоришта.

Други сегмент изложбе представља детаљни опис догађаја, личности и околности, које су обиљежиле рад позоришта у Никшићу.

Детаљ са отварања изложбе

поставци **Весне Сушић** и графичком дизајну **Данила Пејановића**.

Изложбена поставка је конципирана по театролошким нормативима који указују на богатство позоришног стварања кроз вјекове, које је наративом и фотографијама презентовано на шест, односно седам паноа, који је централни.

Панои су рађени по периодикама и пропозицијама и зато се може стећи хронолошки увид у све што се дешавало на путу од *Слободарке* до данас, односно 14. фебруара 1884. године, када су недалеко од данашње зграде Никшићког позоришта (тадашња зграда

Осим званичних информација, познатих јавности, постоје и оне о личностима и догађајима, који су везани за четрнаестодеценијско трајање позоришне традиције, о којима се мало зна, а обиљежили су рад и његовале традицију Никшића и Црне Горе. Изложба има елементе историјске грађе, која је потхрањена прије 18 година у документацији Никшићког позоришта, а систематизована је на основу архивске грађе Државног архива Црне Горе, Одсјека у Никшићу.

С. Маројевић

Споразуми и сарадње: **Зетски дом** и **Млада Европа**

Млади, храбри - разбијте калуп

Лука Радовић, директор **Зетског дома** и Ђорђе Драгићевић, руководилац службе продукције и маркетинга националног Театра са Цетиња присуствовали су од 17. до 21. априла **Интернационалној конференцији**, (Европска театарска конвенција - **ETC**) и **IV Фестивалу Млада Европа**, чији је домаћин било **Словенско народно гледиште**, Нова Горица из Словеније.

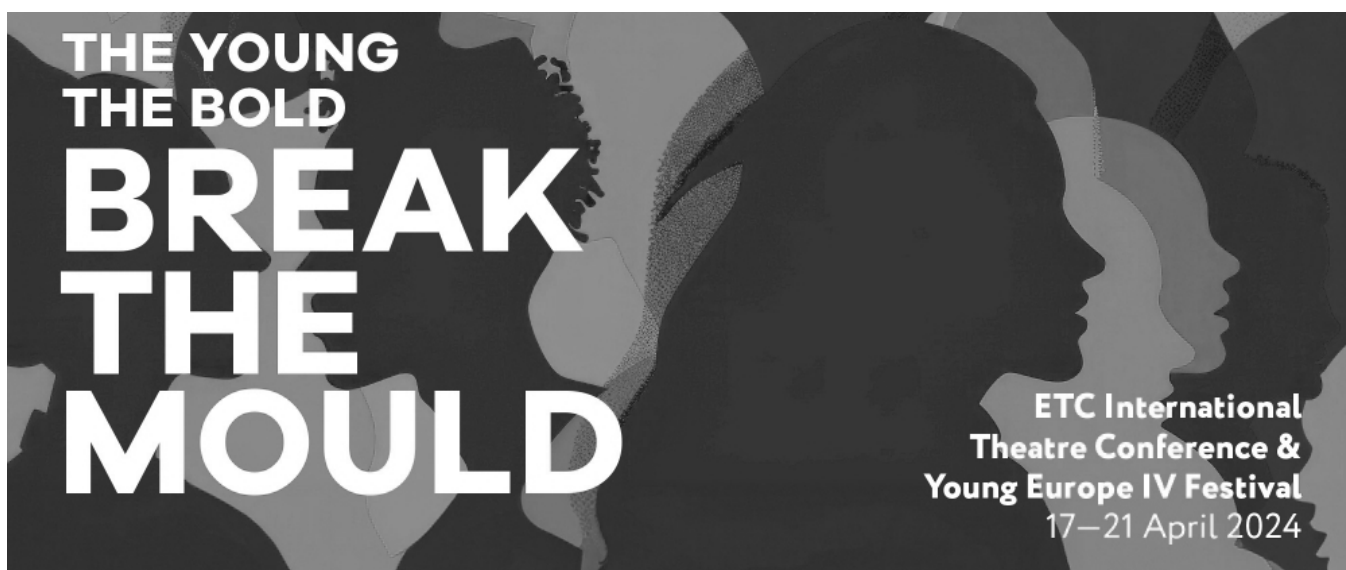
Конференција и фестивал одржани су под називом **The Young. The Bold. Break the Mould (Млади. Храбри. Разбијте калуп)**

На Фестивалу у Новој Горици одиграно је осам представа у продукцији девет позоришта **Европске театарске конвенције**, као и четири са репертоара **Словенског народног гледишта**. Представе су биле тематски разнолике и намијењене младој публици. Осим представа, преко двадесет младих европских умјетника представило је свој рад, а одржане су и бројне панел дискусије о разноликости европског театра. Овом приликом представљене су и двије публикације

ETC Theatre Green book и **ETC Self-Certification Label** - нови водичи за одрживост и само-сертификацију. Међу говорницима били су умјетници из: Португала, Њемачке, Холандије, Малте, Кипра, Хрватске, Словеније, Уједињеног Краљевства и других позоришта, као и директорица **Европске театарске конвенције Heidi Wiley**, градоначелник Нове Горице, **Само Турел** и представница Министарства културе Словеније, **Ким Комљанец**.

За представнике **Зетског дома** присуство на оваквом догађају било је од непроцјењивог значаја, како због остваривања нових значајних контаката са колегама из Европе и јачања постојећих, тако и због инспиративног садржаја и идеја које су размијењене на сцени али и на панелима. Директор Лука Радовић се нада да ће се нешто од поменутог садржаја наћи и на сцени **Краљевског позоришта**, а посебно истиче разговоре са колегама из Словеније, Румуније и Малте.

Краљевско позориште Зетски дом

Црногорско народно позориште и Казалиште Марин Држић

Потписан Споразум о сарадњи

Црногорско народно позориште почетком године успоставило је чврсту сарадњу са дубровачким Казалиштем Марин Држић, а најављена је и са словеначким народним театрима.

Средином јануара ЦНП потписао **Споразум о сарадњи са дубровачким театром**, којим су прецизирана међусобна гостовања два театра, размјену умјетничког и стручног кадра и сагледавање могућности за развој копродукција, као и реализацију других послова од јавног интереса обје земље.

Резултат потписаног документа било је гостовање

Директори Илија Суботић и Паоло Тишљарић на потписивању Споразума

ансамбла **Краљице**, у продукцији Театра из Дубровника, за коју су према Шекспировим драмама, текст писали **Тибор Хрс Пандур** и **Ливија Пандур**. Улоге тумаче: **Марија Шегвић**, **Ника Ласић**, **Ангела Булум**, **Миреј Станић**, **Бруна Туллио** и **Здеслав Чотић**.

Сарадња два позоришта је потврђена и гостовањем Црногорског народног позоришта 1. марта у Дубровнику, када је изведен комад **Ја сам она која нисам**, коју према једночинкама савременог хрватског драмског писца **Мата Матишића**, режирао словеначки редитељ

Вито Тауфер. Улоге у тој представи повјерене су: **Анђели Маруновић**, **Срђану Граховцу**, **Стевану Радусиновићу**, **Горани Драгашевић**, **Жаклини Оштир**, **Јелени Ненезић**, **Дејану Ђоновићу**, **Ани Вучковић**, **Зорану Вујовићу**, **Лазару Драгојевићу**, **Давору Драгојевићу**, **Варји Ђукић**, **Изудину Бајровићу**, **Александру Гавранићу**, **Јовани Брновић**, **Мини Мићовић** и студенткињама **Факултета драмских умјетности** са Цетиња: **Радмили Шкулетић**, **Андреи Драшковић** и **Кристини Мркић**.

Новоименована амбасадорка Републике Словеније у Црној Гори, **Њ. Е. Бернарда Градишник** крајем фебруара боравила је у радној посјети ЦНП-у и са директором националног Театра, Илијом Суботићем разговарала о потенцијалима сарадње ЦНП и словеначких народних театара. На том протоколарном састанку размотрено је више питања која се у првом реду односи на међусобна

Суботић са Њ. Е. амбасадорком Словеније Бернадом Градишник

гостовања и размјену представа и других програма, у циљу презентације и промоције савременог позоришног стваралаштва обје земље.

Саговорници су се сагласили да ће конкретни облици сарадње бити дефинисани у наредном периоду.

С. М.

Дипломате у посјети *Никшићком позоришту*

Сарадња у првом плану

Његова екселенција, **амбасадор Републике Србије у Црној Гори, Небојша Родић** и конзул **Немања Секицки**, у оквиру званичне посјете Општини Никшић (20. фебруара), након пријема код **предсједника Марка Ковачевића**, обишли су и **Никшићко позориште**.

ку – Друштво чланова у Црној Гори.

Како је саопштено из Општине Никшић, предсједник Ковачевић је на пријему амбасадора Родића и конзула Секицког, истакао да му је веома важно што Општина Никшић има изузетну сарадњу са Републиком Србијом.

Сарадња са Републиком Србијом на свим пољима

Детаљ из посјете српских дипломата *Никшићком позоришту*

Директор Никшићког позоришта **Радинко Крулановић** том приликом је истакао да ова дипломатска посјета представља посебну част за ову репрезентативну никшићку установу културе.

Званичници амбасаде Србије, осим Позоришта, посјетили су простор око Дворца краља Николе, Саборни храм Светог Василија Острошког и Матицу српс-

ма у протекле три године је изузетна, а посебно је успешна из области културе. Тим добрим путем сарадње наставићемо и убудуће, казао је Ковачевић.

Амбасадор Родић је поручио да Општина Никшић може рачунати на подршку и у наредном периоду.

С. М.

Споразуми и сарадње: **Зетски дом** и **САРТР**

Сарадња – заједнички интерес

Споразум **о сарадњи** између **Краљевског позоришта Зетски дом** и **Сарајевског ратног театра САРТР** потписан је средином фебруара у Сарајеву, током посјете **Луке Радовића**, директора **Зетског дома** и умјетничке директорице

Стеле Мишковић сарајевским театрима.

Тим Споразумом, који су потписали директорица САРТР-а **Маја Салкић** и директор **Зетског дома Лука Радовић**, предвиђено је проширење и унапређење умјетничке сарадње, на основу заједничких интереса.

Позоришна сарадња подразумева размјену представа, аутора, умјетника и других стручњака, заједничку продукцију представа као и друге облике сарадње који су од интереса за оба позоришта.

САРТР, као театар основан у периоду опсаде Сарајева, 17. маја 1992. године и свједочанство је о феномену духовног, тј. културног отпора фашизму и агресији. САРТР не само да чува успомену на тај период већ и данас настоји снажно афирмирати универзалне вриједности: богатство различитости, антифашизам, свест мира, активизам, интернационализацију, суосјећање према свим онима који трпе неправде широм свијета. САРТР са својим наслеђем настоји бити – мјесто наше савјести и храбрости да се супроставимо неправдама и свим девијацијама времена у коме живимо.

**Краљевско позориште
Зетски дом**

Са потписивања Споразума у Сарајеву

Промовисана три издања *Никшићког позоришта*

Позориште које његује издавачку дјелатност

• Представљање својих издања Никшићко позориште је организовало у оквиру априлског репертоара *Никшићке културне сцене*.

Пише: **Светлана Мандић**

У години обиљежавања значајног јубилеја – 140 година од играња прве представе у Никшићу, промовисана су три издања Никшићког позоришта – *Драме, Вељка Мандића*, монографија *Позориште у Црној Гори* и часопис *Позориште*. Ријеч је, како се могло чути на промоцији поменутих издања, о вриједном издавачком подухвату Никшићког позоришта, али и уреднице **Славојке Маројевић** која упорност на истраживању да поменуте рукописе уобличи и укориочи „правда“ дивљењем према етици и естетици театра.

Од 2006. године Никшићко позориште и Маројевић кроз три едиције, *Савремена драма*, *Јубилеји* и часопис *Позориште*, афирмишу театар и указују на његову улогу и значај.

Оног тренутка када се на позорници угасе свјетла, ступа на сцену издавачка дјелатност Позоришта, без које савремени театар, тако рећи, и не постоји. Од 2006. године до данас успјели смо да објавимо 11 наслова – четири монографије, три збирке драма, три наративно-фактографске и фотографске издавачке

изложбе и један театролошко-кинематографски зборник. Приводи се крају 12. штиво у форми лексикона о позоришним филмским ствараоцима у Никшићу од 1945. до 2021. године, казала је Маројевић.

Од 1956. године, када је изашао први број, до данас су објављена 53 броја часописа *Позориште*, који излази периодично и почива на информативној, афирмативној и едукативној основи.

Драмска поетика Вељка Мандића

Иновативан, аутентичан, трагикомичан, ангажован и дидактичан драмски писац. Тако је **Радоје Фемич** описао **Вељка Мандића** чијих 11 драма су *Никшићко позориште* и *Народна библиотека Његош* објавили поводом обиљежавања стотину

Детаљ са промоције

година од рођења познатог црногорског и југословенског драмског умјетника. Маројевић је подсјетила да је Мандић био покретач, обновитељ и аниматор позоришног живота у Нишићу и у Црној Гори,

као и да су књигу **Драме** објавили захваљујући Мандићевој кћерци, **Ани Мартиновић**, која им је предала оригиналне рукописе њеног оца.

Питање жанровског идентитета је заправо питање којим се може утемељити промишљање о поетици Вељка Мандића. Његове драме су истовремено и комедије нарави, и комедије ситуације, и комедије карактера... Комедије Вељка Мандића не подражавају, како нас то теорија учи, 'ниже' карактере, већ напротив, то су типизирани јунаци својствени друштвеној збиљи Црне Горе у другој половини 20. вијека, кажао је Фемић.

Према његовим ријечима, извори комедиографске слике свијета садржани су у неком неспоразуму, сукобу, а то су најчешће сукоб руралног и урбаног, сукоб генерација, мушког и женског принципа, сукоб бирократизоване и слободне свијести.

Окосница Мандићевог драмског поступка, како је Фемић истакао, је гротеска и он је **увијек у том простору сучељавања – узвишеног, са једне, и тривијалног, са друге стране.**

Некада се може учинити да су у неким његовим драмским текстовима садржани и они мо-

тивни који по природи нијесу књиженог профила. Међутим, он са маргине једног драматуршког простора уводи у центар своје изражајности и оне теме и мотиве које чине дио наше свакодневице и од оних мјеста које не обилују неким драматуршким потенцијалом, гради тензиичност и то тако поступно да се кроз три чина актуелизују сва она аристотеловска полазишна мјеста када је у питању одређење драме, казао је Фемић.

Према његовим ријечима, Мандић је у драмама спојио локално и универзално и кроз то онеобичавање једне просторно-временске амбијентације, успоставио *фину патинирану иронију*, која је такође константно поетичко обиљежје његовог драмског поступка. У његовим драмама је велик уплив фолклора, **колективни исказ, или вриједносно опредјељење, у односу на драмски заплет, је увијек конзервиран, док посебно чвориште у његовој поетици су женски ликови, који, иако грађени по матрицама племенско-патријархалног свијета, ипак исказују једну необичну виталност и успијевају да се изборе ријечју, гестом и дјелањем за одговарајуће мјесто у драмској збиљи.**

Публика на промоцији издања Никшићког позоришта

Читајући Вељка Мандића не можете најјасније закључити ко је његов драмски претходник, аврлотешко и ко је његов драмски следбеник, ако изузмемо класике наше драмске књижевности... Он је успио да се одмакне од фотографске слике стварности и да пружи једну зrelu драматуршку форму, која до дана данашњег, у црногорској драмској књижевности не да није превазиђена, него није ни близу досегнута, иако би његово стваралаштво могло да се узме као нека врста родног тла или нуклеуса из којег ће се оформити оно што називамо савременим, модерним драматуршким изразом. Ова књига је, између осталог, потицајна због тога што би требало да потакне и на нова драматуршка проучавања Вељка Мандића, сасвим сигурно на нове инсценације његових текстова, али и да у наш фокус вратимо то помало заборављено знање о Вељку Мандићу као једној стваралачкој креативној личности, која је различите видове креативних енергија успјела да синтетизује у један зрели самосвојан образац, који му несумњиво оставља простора у канон наше домаће књижевности. Било која историја књижевности у овај драмски дио морала би да унесе стваралаштво Вељка Мандића, закључио је Фемић.

Позориште у Црној Гори за наук и чување

Својеврсни издавачки подухват Никшићког позоришта, *Позориште у Црној Гори*, приређивач Славојка Маројевић конципирала је у двије цјелине – *Преглед театролошких рукописа о развоју позоришта у Црној Гори* и *Позориште у дванаест црногорских градова*.

Поговор за поменути књигу написала је Марија Сарап, драмска списатељица и сценаристкиња, и насловила га *Позориште у Црној Гори за наук и чување*. Како је на промоцији казала, монографија је *сложена на један особен начин*, комбинујући научно-истраживачки и журналистички приступ.

Сматрам да ова књига треба да уђе у институције просвјете и да буде уџбеник за ученике средње школе, али и студенте на академијама, који морају да имају примјерак ове књиге и да разумију шта је то *абецеда позоришта*, казала је Сарап и додала да се нада да ће монографија утицати на формирање института или музеја позоришта, јер да је *постојао такав институционални орган, сигурно би ови текстови били обједињени на једноставнији начин*.

Мислим да ће ова књига да направи тај пут ка институцији гдје ће ово да буде прва ствар у тој институцији, а онда ће ићи остале – фотографије, видеозаписи и све оно што припада музејској грађи.

Памтите, да би били запамћени

Недавно сам чуо од једног човјека да је традиција велики зов дједова. То је однос у коме, да бисте били запамћени, морате и ви нешто да памтите. И ми управо у том духу прослављамо 140 година од играња прве позоришне представе у Никшићу, казао је умјетнички директор Никшићког позоришта Јанко Јелић.

Подсјетио је на књигу *Сабране драме савремених писаца из Црне Горе*, коју је недавно издало Никшићко позориште, и у којој се налазе драме које су прво објављене у часопису *Позориште*.

Тај однос који се стално изнова, управо кроз овај часопис обнавља и понавља, говори ми да се од античког времена до дана данашњег није ништа суштински промијенило у театру, односно да та животворна веза између књижевности и позоришта никако не јењева. Позориште траје кроз књижевност. Надам се да су ове књиге и овај часопис ту везу још једном обновили, казао је Јелић, који је и драмски писац.

Чини ми се да се ми налазимо у једној мисији трагања, да сада тим трагом књижевности тражимо нове текстове који ће имати свој нови живот и нови доказ да овдје и књижевност и позориште и те како живе и доносе плодове, чине нас живима да бисмо имали шта да памтимо и да би и нас неко памтио, поручио је Јелић.

Представљање својих издања Никшићко позориште је организовало у оквиру априлског репертоара Никшићке културне сцене.

(Текст је објављен у НД Вијести)

Осврт на монографију *Позориште у Црној Гори*

Студиозан наслов о историји позоришта

Пише: доц. др **Весна Трипковић Самарџић**

1.

Монографија *Позориште у Црној Гори* представља дубоку анализу и истраживање вишевековног развоја позоришта у нашој земљи, од античких времена до савременог доба.

Првенствена намјера ауторке Маројевић, како нас упућује у уводној ријечи, била је да се кроз ову театролошку хрестоматију досадашња театролошка истраживања о позоришном животу у Црној Гори обједине на једном мјесту, како би се, на тај начин сакупљена, боље приближила широј публици. Такође, жеља ауторке била је да се истакне значај драмске умјетности у нашој култури и друштвеној заједници. Кроз овај рукопис, ауторка надасве истиче и потребу за отварањем позоришног института и музеја, који би се систематично бавили развојем позоришног живота, театрологијом и будућим плановима у складу са стандардима савременог театра.

Кроз странице ове књиге можемо осјетити дух и виталност позоришта као огледала друштвеног живота. У контексту Црне Горе, ауторка подсјећа на констатацију нашег театролога Сретена Перовића да је Црна Гора одувјек била „поприште људске и друштвене драме“, што можда највише говори о позоришту као инхерентном својству овдашњег живота. Својом богатом исто-

ријом, Црна Гора представља спој различитих култура које су кроз вјекове обликовале њен културолошки идентитет, а разнородни утицаји – од Илира, Келта, Трачана, Византијаца, преко Франца, Угара, Млечана, Руса, Турака, до Аустријанаца и Француза – осликавају се и у развоју позоришта као битног сегмента њене културе и друштва у цјелини.

Ауторка наводи да се кроз историју позоришта може посматрати и историја једног града, а слободно можемо рећи – и историја цијеле земље. Читајући овај рукопис и, учећи о историји позоришта, научила сам много тога о историји културног битисања на овим просторима, али и увјерила се у пркос и кочоперност народа који обитава овдје. Нијесам, просто, могла да се отргнем утиску поноса и страхопоштовања пред доказима и артефактима, попут конфигурације терена у античком Рисну, фигурине глумца, фрагмената позоришних маски пронађених у Дукљи, коштане тесере (улазнице за театар на којима је назначен ред и број сједишта) пронађене у Будви – све потврдама о значају духовних потреба човјека и чежњи за спајањем непосредног и духовног свијета; надаље, пред свједочанствима утемељења првих позоришних зграда, попут *Наполеоновог позоришта* које је град Котор добио од Француза далеке 1808. године, а посебно пред свим оним потврдама о прегалаштву професионалаца и културних посленика, као и аматера, и самог народа, из свих дјелова Црне Горе, који су чинили и чине да ова прича и даље траје, као пркос ратним разарањима, административним гашењима и осталим тешкоћама...

2.

Рукопис монографије „Позориште у Црној Гори“ организован је као логичан и складан истраживачки текст конципиран у два дијела.

Први дио, *Преглед театролошких рукописа о развоју позоришта у Црној Гори*, представља хронолошки осврт на генезу позоришног живота у нашој

земљи кроз вјекове. Користећи питки, журналистички стил и жанр есеја, ауторка се у овом сегменту ослања на релевантне научне тврдње чувених историчара (попут др Милутина Гарашанина, историчара и филолога Радослава Ротковића), театролога (попут Луке И. Милуновића, Сретена Перовића, Дарка Антовића), историчара културе (попут Ратка Ђуровића), археолога (попут Ђура Баслера), музиколога (попут Вукашина Влаховића и Мање Радловић Вулић), да поменемо само неке...

Из вриједног рукописа Маројевићеве, научићемо да прича о архетипу позоришта код нас, ритуалним и културним играма, почиње прије 40 000 година, с открићем коштане свирале са локалитета **Црвена стијена**, недалеко од Никшића – која је прачовјеку служила за игру и у ритуалне сврхе. Откривамо, надаље, да су на неистраженим локалитетима у Црној Гори, као што су: **Одмут, Саставци** (Пива), **Липци** (Рисан), **Спила** (Пераст), **Беран крш** и **Трње** (Полимље), откривени трагови ритуалних, магијских и културних игара с великом историјском и културном важношћу, датирајући још из праисторије. Посебно се, у театролошком смислу, издваја археолошки локалитет окапине пећине Липци из VIII вијека прије наше ере, који приказује сцену лова на јелене и симболичне знакове излазећег Сунца – као вид култног представљања догађаја из свакодневног живота. У овом сегменту ауторка нам открива да се трагови античког позоришта, које је проистекло из културних игара у част бога Диониса, могу пронаћи на локалитетима **Butua, Rhisinium, Doclea**, као и на локалитету **Municipium S** (код Пљеваља). Театролози су утврдили да је у средњем вијеку, у унутрашњости данашње Црне Горе, посебно у Кнежевини Дукљи, касније Зети, било домаћих забављача, као и гостовања путујућих умјетника. Такође, сазнајемо да су у периоду средњовјековног театра у Црној Гори, литургијске драме и приказања имале значајну улогу у културном животу, посебно на приморју. У другој половини 15. вијека, откривамо у рукопису монографије, културни живот на простору данашње Црне Горе доживљава процват, посебно у градовима попут Цетиња и Котора. Сазнајемо и да су се у 18. 19. вијеку, упоредо са свјетовним театром, који се развија на Црногорском приморју, у унутрашњости Црне Горе јављали облици народног глумовања. Објашњавајући потребу за очувањем театарског израза у дјеловима Црне Горе који су били под Османлијским царством, театролог Перовић истиче и својесврсну потребу за очувањем властите етике и естетике у овим крајевима:

Овај сегмент рукописа ауторка завршава описом интензивнијег развоја драмске књижевности у Црној Гори, који је повезан са стваралаштвом **Његоша** и других књижевника 19. вијека, те осликавањем периода од институционализовања позоришта до савременог театра, који је обиљежен радом књаза **Николе I** и ње-

говим доприносом културном животу земље.

Други дио монографије, насловљен **„Развој позоришта у дванаест градова у Црној Гори“** доноси нам, како ауторка каже, позоришни времеплов о значајним театарским појавама и актерима, како професионалцима, тако и аматерима, у дванаест градова Црне Горе: **Цетињу, Никшићу, Подгорици, Котору, Пљевљима, Будви, Бару, Тивту, Херцег Новом, Бијелом Пољу и Беранам**. Сваки од ових градова може се поносити својим доприносом културној баштини Црне Горе.

3.

Након овог детаљнијег увида у два сегмента хрестоматије, увјерена сам да ће се сви заљубљеници у драмску књижевност, позориште и културу сложити да рукопис монографије Славојке Маројевић представља студиозан, занимљив и вриједан текст у освјетљавању историје црногорског позоришта.

Такође, у потпуности се слажем с мишљењем др Марије Сарап, изнијетим у поговору ове монографије, да је неопходно увести овај рукопис у систем школског образовања. Сматрам да би, осим увођења уџбеника као обавезне лектире у силабус **Историја театра**, било посебно важно уврстити овај рукопис као додатни образовни материјал за предмет **Историја уметности** на **Факултету визуелних уметности**, као и за курсеве из англистике, попут Курса о Шекспиру и Курса савремене америчке драме, који су саставни дио наставног плана и програма на **Факултету за стране језике, Универзитета Медитеран Подгорица**.

Морамо истаћи да монографија пружа дубок увид и у англофоне писце чија дјела су присутна на црногорским позорницама од почетка 20. вијека. Из овог рукописа сазнајемо да је 1906. године на репертоару **Занатлијско радничког удружења** у Никшићу била Шекспирова трагедија **Отело**, као и да се двадесетих година 20. вијека у нашим позориштима изводио **Млетачки трговац**. Такође, откривамо да су дјела великана америчког театра, попут Тенесија Вилијамса и Јуџина О'Нила играна пред црногорском публиком 50-их и 60-их година, недуго након што су се ове представе играле на америчким позорницама, уживајући огромну популарност како код наше, тако и код америчке публике.

Конечно, овај рукопис је битан не само као водич кроз нашу театарску прошлост, већ и као инспирација за студенте, будуће генерације умјетника и истраживача, јер нас подсјећа на то да позориште подстиче на размишљање, на промишљање о животу и свијету око нас.

(Ауторка текста је професорица на Факултету за стране језике / Универзитет Медитеран)

Позориште Зетски дом 1897 – 1909, Луке И. Милуновића

Незаобилазно дјело о историји Позоришта на Цетињу

У Краљевском позоришту *Зетски дом*, 27. априла одржана је промоција књиге *Позориште Зетски дом 1897 – 1909*, Луке И. Милуновића. О овом новом театролошком штиву, Милуновића говорили су: **Лука Радовић**, директор националног Позоришта са Цетиња, историчари **др Славко Бурзановић** и **мр Вукота Вукотић** и аутор. Разговор је модерирао публициста, **Вања Ковачевић**.

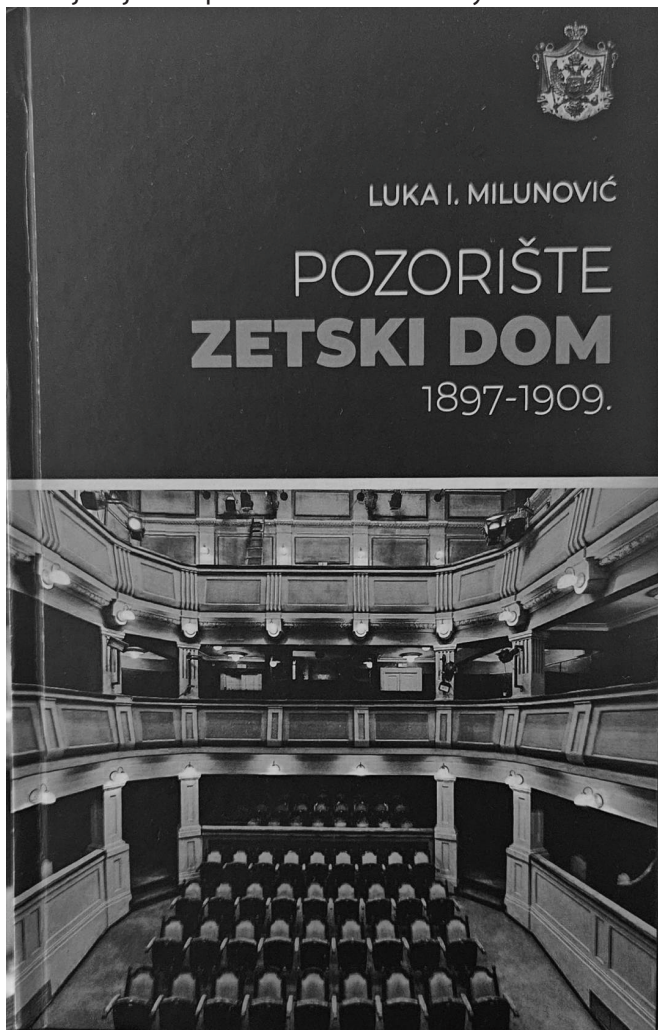
Ријеч је о хронолошком наставку књиге *Позо-*

риште Зетски дом 1884-1896, чија је промоција одржана у Зетском дому у новембру 2022. године. Публикација обухвата период од 1897. до 1909. године, а њен садржај чине: домаћа сценска продукција, гостовање трупа и солиста из иностранства, уређење *Зетског дома*, те ангажовано особље и институције под његовим кровом. У додатку, аутор представља податке о позоришном животу у другим срединама Црне Горе у истом периоду, као и о позоришној критици. Све наведено смјештено је у културни амбијент тадашње Црне Горе, те представља више од уско позоришног штива. Оваква врста истраживачког рада од изузетног је значаја за црногорску културу и *Зетски дом*, јер свједочи о његовом трајању дужем од једнога вијека, као једне од најзначајнијих културних институција у Црној Гори. Ово издање повезује до сада објављене публикације, те представља کاریку која је недостајала да Позориште *Зетски дом* добије континуирани историографски преглед до Првог свјетског рата.

Директор Зетског дома, **Лука Радовић** на промоцији овог дјела истакао је да је *аутор Лука Милуновић својим преданим радом оставио вјечити легат на којем треба да му будемо заувјек захвални. Све наведено смјештено је у културни амбијент тадашње Црне Горе, те представља више од уско позоришног штива*, истакао је Радовић.

Говорећи о књизи, аутор **Лука Милуновић** казао је да је својим радом желио да укаже на важност познавања догађаја из наше културне прошлости.

То је вријеме када ће, послије стољећа борби, држава Црна Гора бити међународно призната, дакле, имати исти статус у којем се и сада налази и уз то, како и тада, тако и данас поново тежити да достигне разине егзистенције примјерене развијеним европским државама. У таквим условима у књажевини и краљевини Црној Гори јављају се појаве и понашања, од којих неке и данас сријећемо, додуше у много развијенијем и интензивнијем

Детаљ са промоције монографије Л. И. Милуновића

облику. Зато нам је, док тражимо сигурнији поглед ка будућности, потребно да што боље познајемо, пажљиво разматрамо и што боље разумијемо поруке, и поуке дакако, које нам доставља искуство наше државе у протеклим стољећима. Дозволите ми да поновим ријечи француског академика Вилара: „Ништаније, уистину говорећи, опасније од илузије да се збива нешто ново“, нагласио је Милуновић.

С обзиром на то да се, како истиче сам аутор, позориште као предмет истраживања (...) увијек жилаво опире свим пост фестум сагледавањима и анализама, пред њим је био тежак, али значајан задатак.

Чињенице изнијете у књизи прије свега се ослањају на примарне изворе и то из архивских фондова, легата и заоставштина, периодике из тог доба, а ријетко (и то уз провјеру) на сјећања, индивидуалне опсервације и мемоарску грађу. Већ публиковани текстови у дневној, специјализованој и научној периодици, зборницима с научних скупова, те прилози у књигама других аутора били су значајан путоказ за настанак ове публикације, иста-

као је аутор.

Ова публикација незаобилазно је дјело у историји културе, сматра историчар Вукота Вукотић.

У овој књизи је представљен историјат Позоришта, како се оно развијало и како је успијевало да оплемени тадашње црногорско друштво, истакао је Вукотић.

Ово издање даје нам и информацију о културном контексту у коме се све дешава, а у дјелу је цитирано 25 фондова различитих институција из којих је Милуновић црпио своја знања. Књига даје информацију о томе шта је све Зетски дом мимо театра представљао и приказује његову важну функцију у периоду од 1905. па до 1910. године. Ово је још једна нова врста театра, политичког театра односно нова врста позорнице, казао је историчар Славко Бурзановић.

Издавач књиге је Краљевско позориште Зетски дом.

Краљевско позориште Зетски дом

Документарац - Сјећање на Горана

Господствени племић позоришне умјетности

• Јанко Јелић: *Горан Булајић, господствени племић позоришне умјетности, један је од оних који једнако остају упамћени по упечатљивој посвећености театру и богатом опусу.*

• Стеван Копривица: *Горан је био посебан... Припадао плејади црногорских стваралаца који су били тихо активни – у сталном активитету, а некако увијек испод главних радара. Утолико су његово прегалаштво и резултати били значајнији.*

Никшићко позориште је пројекцијом документарног филма из сопствене продукције *Сјећање на Горана*, 28. фебруара уприличи-ло омаж **Горану Булајићу**, познатом редитељу и драматургу. Након тога на биоскопском платну Позоришта приказан је филм *Виљушка се држи у лијеву руку*, који је снимљен по сценарију **Миодрага Караџића** и режији Булајића. Сјутрадан, такође у знак сјећања на Горана изведена је представа *Народни*

Омаж ГОРАНУ БУЛАЈИЋУ

28. 02. Никшићко позориште, у 20 ч.

“Сјећање на Горана” документарни филм

“Виљушка се држи у лијеву руку” (1993)

ТВ филм / Миодраг Караџић / режија Горан Булајић

29. 02. Никшићко позориште, у 20 ч.

“НАРОДНИ ПОСЛАНИК”

Бранислав Нушић / адаптација и режија Горан Булајић

посланик, задња његова режија у Никшићком позоришту, од укупно девет дјела колико их је поставио на сцени овог Театра.

Сјећању на овог истакнутог редитеља, у сали Позоришта присуствовали су Горанова породица и пријатељи, представници локалне власти и најоданији, никшићки поклоници Горановог лика и дјела – којима је познато да је овај умјетник био синоним за позориште.

На ту чињеницу, између осталих, подсјетио глумац **Мирко Влаховић**, који је у документарцу изјавио да је Булајићевим одласком позоришни свијет Никшића, Црне Горе и региона, изгубио много.

Горан, у пренесеном значењу, то је онај који је стасит и снажан, онај који је способан и стабилан, онај на којег се можете ослонити у сваком тренутку. Мој друг Горан Булајић је оправдао своје име и у животу и у позоришту, казао јеглумац Влаховић.

Вечерима посвећеним Булајићу и његовом дјелу, Никшићко позориште жељело је да се бар мало одуже човјеку који је, како је казао Јанко Јелић, умјетнички директоровог Театра, иза себе оставио богату заоставштину и дао велики допринос континуитету театарског живота у Никшићу.

Горан Булајић, господствени племић позоришне умјетности, један је од оних који једнако остају упамћени по упечатљивој посвећености театру и богатом опусу. У ниски од седамдесет премијера у позориштима Црне Горе и бивше Југославије, девет је имао у Никшићком позоришту које је овог фебруара обиљежило 140 година од играња прве представе. За тако значајан континуитет заслужан је добронамјеран, достојанствен и риједак пријатељ Горан Булајић, истакао је Јелић. Он је као сценариста филма, нагласио да му је била посебна част бавити се Горановим радом.

Посебно задовољство, част и привилегија је била познавати Горана и бар мало радити са њим. Онда схватите и да човјека не упознајете само док је он ту, са вама, него га тек сада упознајемо. Кроз то упознавање запитао сам себе: Имам ли права да се назовем Горановим пријатељем? Ако погледамо површно – по годинама тешко, по урађеном такође, тешко, по друштвеном угледу, препознавању, признањима, јако тешко. Међутим, по његовој ширини, љубави, по ономе што је он мени, а и свима нама пружао, ја сам стекао ту слободу и онда могу да кажем: Да, ја јесам био Горанов прија-

Ј. Јелић: Велики људи друге чине великим

тељ. Или Горан мој, казао је Јелић. Његова оцјена је да велики људи друге чине великим.

Филм није имао амбицију да обухвати велики, широки, дивни рад који је он оставио за собом, ту велику заоставштину, јер када би се тиме бавили требали би нам мјесеци, а не неколико недјеља, да то припремимо. Није имао амбицију ни да буде споменик, сјета која треба да нас подстакне на тугу, бол, на свијест о пролазности. Супротно од тога. То је подсјећање на велики живот који траје, на човјека који је у сваком смислу оправдао стих народне пјесме: „Не плаче се за јунаком“, казао је Јелић, најављујући пројекцију филма. А, на филмском платну ређала су се сјећања, емоције али не претјерано јер су његови пријатељи и колеге знали да Горан није волио ништа што прелази мјеру.

Глумци **Бобан Чворовић** и **Ћићо Вулановић** истакли су да је незамисливо поменути културну сцену града без Горана, а исто тако је било незамисливо у годинама када многи грађани Југославије нијесу ни знали за апстрактно позориште, радити Годоа. А Горан је то урадио и са екипом глумаца, међу којима су били Чворовић и Вулановић.

Њихов колега **Михаило Перошевић** говорио је о Горановом раду у *Драмском студију*.

Горан, Драмским студиом не само што је одржао позоришни живот у граду десет година, него је промијенио схватање позоришта. Ми смо у тим годинама мијењали укус публике, изјавио је Перошевић.

О Булајићевој креативности, вољи да свима помогне, његовој смирености и посебности, у филму је причао глумац Војо Кривокапић.

Знао је да направи лијепу атмосферу, без тензија, и увијек је био тај ко би са осмијехом, гласом, тоном, смиривао, не само у послу, него и у животу. Рекао би: „Полако те, болан, све ће то доћи на своје“, присјетио се Кривокапић.

Стеван Копривица, познати драмски писац осврнуо се на Булајићев однос према писцу и литерарарном предлошку.

Горан је био посебан... Припадао плејади црногорских стваралаца који су били тихо активни – у сталном активитету, а некако увијек испод главних радара. Утолико су његово презгалаштво и резултати били значајнији. Није био неко ко је био под пуним свјетлима позорнице, већ се радом и залагањем и у Никшићу, и у Црној Гори, изборио за високу позицију у историји црногорског, али и регионалног позоришта, оцијенио је Копривица.

Редитељка **Каћа Челан** из Калифорније, Булајићева колегиница са факултета, написала је писмо за свог школског друга.

Био си мој најбољи друг. Био си моја Црна Гора. Био си један од најљепших хуманих дјелова моје Југославије, поручила је Челан, додајући да је Горану по привржености према кћеркама, могао парирати још једино краљ Никола.

Последња представа коју је Булајић режирао за Никшићко позориште је **Народни посланик**, у којој глуми **Стеван Вуковић**.

Народни посланик - последња режија Булајића

Све је успио тако ненаметљиво, без икакве претенциозности да буде нешто. Он је показатељ и да је то могуће и да ми друштвено можемо да живимо на такав начин... Он је демант онога да је позориште трен, да све то прође и да тога више нема. Такви људи, такви ствараоци се не заборављају, поручио је Вуковић.

Булајића су упознали и не заборављају ни дјеца која су расла у његовом комшилуку и који су сада одрасли људи.

Додијелио сам му улогу чувара најљепших успомена из најбезбрижнијег дијела мог живота - дјетињства, изјавио је **Марко Савић**. И генерације које ће стасавати, чуваће дјело Горана Булајића јер је својим рукописом у позоришту, телевизији и филму оставио доста тога за чување и трајање.

Режирао је око 70 представа у театрима Црне Горе, Србије, Македоније и Босне и Херцеговине. У Никшићком позоришту режирао је девет представа, док је у Драмском студију Центра за културу исписао 16 рукописа. Руководио је **Дјечијим позориштем** у Подгорици, **Которским фестивалом позоришта за дјецу**, **Драмским студиом** у Никшићу, **Драмским програмом Радио телевизије Црне Горе** и био је драматург **Црногорског народног позоришта**. Осим у театру, Булајић је режирао телевизијске драме и филм **Виљушка се држи у лијеву руку**. За своја остварења добио је престижне награде и признања.

С. Маројевић

Ивана Мрваљевић (1976-2024)

Није смрт за тај осмијех

• Стеван Копривица: *Није смрт за тај осмијех. ... Није смрт за њене борбе, за достојанство жене, за истину о земљи коју је беспријекорно вољела, за професију у којој је тражила више и боље.*

• Дубравка Дракић: *Иве моје, рекла си ми да смишљаш и режираш своју сахрану са иронијом и блиставим цетињским цинизмом, знајући да те све смрти убити неће. ... По Калдерону, живот је сан... Ти си заувјек наша Ивона Мрваљони, grande attrice, rosa di Napoli.*

Глумица и продуценткиња **Ивана Мрваљевић (1976-2024)** деценијама рада у драмској и филмској умјетности, позоришним институцијама Црне Горе и иностранства, као друштвеним ангажманом оставила је препознатљив и упечатљив

умјетнички траг, по којем ће је памтити не само њене колеге, већ и генерације које долазе и сви они који су је познавали и осјетили њену стваралачку и особену - људску енергију.

Прерана смрт прекинула је њене снове, креације... и започете пробе у представи **Надпоп Којовић**, која је требала да буде њена нова улога у **Градском позоришту**. Умјесто радости, туга и бол... Комеморација у организацији *Градског позоришта*: Иванин портрет, фотографије из представа, снимци интервјуа у којима је говорила о позоришту и глуми, ријечи њених колега: Стевана Копривице, Ивоне Човић Јаћимовић, Дубравке Дракић и Невена Станичића... Свјежа сјећања, сузе и бол...

Копривица је казао да бескрајна енергија коју је Ивана Мрваљевић исијавала у животу и таленат који је даривала позоришту нијесу примјерени оваквим одласцима са позоришне и животне сцене.

Спавај и сањај са очима ван сваког зла, а ми ћемо те сном чувати... Улога у овој подјели није била намијењена њој. Једноставно, ова није била за њу. Ивана, да смо како могли спријечити и забранити ову подјелу, урадили бисмо то. Него нам се није дало, ни теби, ни нама. Није смрт за тај осмијех. Не стаје у ту таму свјетло смијеха који је био њен животни потпис и став. Није смрт за њене борбе, за достојанство жене, за истину о земљи коју је беспријекорно вољела, за професију у којој је тражила више и боље и није, прије и послје свега, за њену малену Иду, којој је у аманет оставила понос и привилегију да јој је она била мајка, говорио је Копривица, а сузе и јецаји ширили су се великом салом КИЦ-а Будо Томовић.

Са комеморације у КИЦ-у Будо Томовић

Ивона Човић Јаћимовић подсјетила је да је Ивана Мрваљевић позоришту поклонила младост, глуми страст, а пријатељима осмијех који умије да зграби и избави човјека.

Два дана уочи тужне вијести, Иванин глас у мом телефону. Мислим да могу да путујем за Љубљану, али не авионом, докторка тако каже. Организуј превоз, идемо аутом. Водим Иду, треба да прими вакцину. Могу ја то, душо. Немој да бринеш. Води те твоја Иве на најбоље здраве колаче у Љубљани. Данас, када знамо исход њене борбе и надања, уображавам да сам слушала оне Витове „Још могу понеки осмех да слажем, понеку срећу да одглумим, још могу понешто да кажем, свакоме осим себи. Још могу понеки осмех да слажем, али све тише, тише, тише.“ Ивана је позоришту поклонила младост, глуми страст, пријатељима осмијех који умије да зграби и избави човека, осмијех што нам данас душу стеже. Иве, вило горска, гдје год да си пошла, пожурила си. Нека ти тамо гдје си пошла буде све лакше него што је овдје било. Почивај у миру, душо драга. Волим те... Волимо те, поручила је Човић Јаћимовић.

Дубравка Дракић подијелила је сећања на колеги-

ницу и пријатељицу.

*Иве моје, рекла си ми прије 15 дана да смишљаш и режираш своју сахрану са иронијом и блиставим цетињским цинизмом, знајући да те све смрти убити неће. А и тад си све знала. Све си урадила да никог не оптеретиш. Да покажеш снагу и моћ женске љубави. Да убрзаш лет. Са осмијехом који смо звали цркут, а са гласом грлице. Како је тамо, Иве? Сад знаш све тајне. Похитала си. Сви смо се уздали у твој понос, храброст, одлучност и вољу да идеш даље и завршиш улогу коју си почела. Да будеш као увијек поуздана партнерка, добронамјерна колегиница, она која види и препознаје све џепове са позоришним тајнама, а јутрос си заспала... По Калдерону, живот је сан... Ти си заувјек наша Ивона Мрваљони, *grande attrice, rosa di Napoli*, рекла је Дракић у опроштајној емотивној причи.*

Глумица Бранка Фемић Шћекић прочитала је писмо које је послала Алиса Стојановић, позната српска редитељка и универзитетска професорка.

Ивана Мрваљевић осјећала је одговорност да мијења средину коју воли.

Разумјела је да се промјене неће десити ако не пробамо, да прогрес није ни линеаран, ни лак, али њена визија била је заснована на увјерењу да може и треба да се живи праведније, културније и достојанственије. Није се задовољавала само учествовањем неправди, већ је тражила начине да шири свијест о њима, као и да се против њих бори. Вјеровала је да је то могуће у позоришту – и кроз умјетност глуме, и кроз вођење позоришта, на филму такође, али и у друштвеном активизму. Естетика и етика су јој биле неодвојиве категорије, написала је Стојановић.

Ивана Мрваљевић уписала ФДУ послје треће године Гимназије и дипломирала је на одсјек Глума, у класи професора Бора Стјепановића.

Магистрирала је на универзитету у Торину кинематографску и ТВ продукцију и cross медијалне комуникације на тему: *Montenegro Film Comission*. Од 2007. до 2008. била је умјетничка директорица Краљевског позоришта Зетски дом, а од 2012. до 2018. године и директорица подгоричког Градског позоришта, чији је члан била од 1999. године. Била је и један од оснивача НВО Театар младих. Међу њеним посљедњим пројектима је представа *Мислим да треба да разговарамо, Градског позоришта*, монодрама *Необјављени дневник Катерине Радоњић* и документарно-играни филм *Живко Николић - Недосањани сан*.

С. Маројевић

Позоришни савјет:
Миомир Бели Ковачевић (предсједник),
Миодраг Бато Самарџић,
Ратко Раичевић,
Зоран Маловић
Вељко Дендић

Директор
Радинко Крулановић

Умјетнички директор
Јанко Јелић

Уредница
Славојка Маројевић

Дизајн и графички прелом
Данило Пејановић

Техничка припрема текстова
Весна Вукићевић и Анка Томић

Штампа:
RAS PRESS

Часопис *Позориште* суфинансира Министарство културе и медија као пројекат од значаја за остваривање јавног интереса у области културно –умјетничког стваралаштва у 2024. години.

РЕПЕРТОАР

140
ГОДИШТА И ПОСРЕДСТВО

НИКШИЋКО ПОЗОРИШТЕ

МАЈ
2024

08.05.

СРБИЈА

Никашић позориште,
19.00 ч.

Драмски Савез "Басилија Острошки"
Културно-артистичка организација
**"ПИСАТИ ТИРИЛИЦОМ
ЈЕ НАША ОБАВЕЗА"**

Црквена општина Никшић
и Општина Никшић

Улаз слободан

09.05.

ЧЕШКА

Никашић позориште,
20.00 ч.

Драмски Савез "Басилија Острошки"
Опера

"ДЕСПОТ СТЕФАН"

Композитор
Михаел Крајчиновић Расеник
Либрето др Зорана Кубуревић

Црквена општина Никшић
и Општина Никшић

Улаз слободан

11.05.

СРБИЈА

Никашић позориште,
19.00 ч.

**КОНЦЕРТ ФОЛКЛОРНИХ
АНСАМБЛА ЈУ "ЗАХУМЉЕ"
И КУЛТУРНОГ ЦЕНТРА ВРБАС**

ЈУ "Захумље"

Улаз слободан

11.05.

СРБИЈА

Никашић позориште,
20.00 ч.

Драмски Савез "Басилија Острошки"
Пројекција филма

**"СВЕТИ ВАСИЛИЈЕ ОСТРОШКИ,
ЊИГА ЧУДА"**

Ауторка Анжелика Кареткина
Продукција Руска православна
црква "Спас"

Црквена општина Никшић
и Општина Никшић

Улаз слободан

13.05.

ПОВЕЉАЧАК

Ул. Београдског партизана
14.00 ч.

18. Међународна годишња
сајам књига и образовања

**ПРОМОЦИЈА ИЗДАЊА
НИКШИЋКОГ ПОЗОРИШТА**

Говор: др Радослав Пенић,
др Мареја Савић
и Славојска Маројевић

Улаз слободан

15.05.

СРБИЈА

Никашић позориште,
19.00 ч.

Мултимедијални пројекат
за децу од 5. до 9. разреда
"ПОГЛЕДАЈ УНУТАР СЕБЕ"

Ауторка пројекта:
Жана Гардариновић Булатовић
Глумци: Лара Драговић, Мило
Драговић и Јелена Балевић
НУ "Црногорска кинематографска мрежа
за одрживост и инклузију"

Цијена улазнице: 3,00 €

17.05.

ПЕТАК

Никашић позориште,
20.00 и 19.00 ч.

Душан Радковић

"КАПЕТАН ЦОН ПИПЕЛСКС"

Драмски студент ЈУ "Захумље"

Цијена улазнице: 3,00 €

18.05.

СРБИЈА

Државни "Лепи"
Павел Роки, 20.00 ч.

Државни ансамбл

"ПЛУТА"

Редитељ: Андрија Носов
Играју: Маја Стојановић
и Стеван Бркић

ЈУ Никшићко позориште

24.05.

ПЕТАК

Никашић позориште,
20.00 ч.

Мари Камонета

"БОМБ-БОМБ"

Редитељ: Растислав Ђокић
Играју: Стеван Бркић, Јован
Кривошевић, Гордана Миливојевић,
Маја Стојановић, Жана Гардариновић
Булатовић и Никола Басилијевић

ЈУ Никшићко позориште

Поводом малог јубилеја,
28. извођења,
улазнице су бесплатне

25.05.

СРБИЈА

Никашић позориште,
19.00 и 20.00 ч.

Мари Камонета

"БОМБ-БОМБ"

Редитељ: Растислав Ђокић
Играју: Стеван Бркић, Јован
Кривошевић, Гордана Миливојевић,
Маја Стојановић, Жана Гардариновић
Булатовић и Никола Басилијевић

ЈУ Никшићко позориште

27.05.

ПОНЕДЕЉАК

Никашић позориште,
20.00 ч.

Ловена ради филмови:
Сарадња са црногорским филм
2017-2023"

Ирани филм

"СУПЕРМАРКЕТ"

Редитељ: Николас Ђокић
Улоге: Бојан Жарковић, Бранимир
Поповић и Ана Пејковић

Филмски арт-тар Црне Горе,
Црногорска кинотека
и ЈУ Никшићко позориште

Улаз слободан

28.05.

СУБОТА

Никашић позориште,
20.00 ч.

Ловена ради филмови:
Сарадња са црногорским филм
2017-2023"

Ирани филм

"ЧУВАРИ ФОРМУЛЕ"

Редитељ: Драган Ђукић
Филмски арт-тар Црне Горе,
Црногорска кинотека
и ЈУ Никшићко позориште

Улаз слободан

Информације на тел:
067/ 932-646

Напомена: ЈУ Никшићко позориште
задржава право измијене репертоара.

140
ГОДИНА
ПОЗОРИШТА У НИКШИЋУ

НИКШИЋКО ПОЗОРИШТЕ

ISSN 180-783X

Позориште

Број 55 | Година 68. | Јун / септембар 2024.

Бесплатан примјерак

www.nikiskorpozoriste.me

Никшићко позориште: осврт на сезону 2023/2024

Велики и предан рад

Пише: **Јанко Јелић**

...Носимо велико богатство наслеђа и имамо обавезу да га чувамо, па и да се њиме хвалимо, јер управо у том богатству леже разлози и за све данашње успјехе. Опијени некадашњом славом ушли смо у годину прослављања и славља и годину новог рада.

Велики и предан рад из претходне три године у претходној минулој сезони је почео да се исплаћује у потпуности. Наше представе, прије свих **Народни посланик**, играле су на многим великим сценама, од Подгорице до Новог Сада, Београда, Ниша, Крагујевца, Крушевца... Као круна тих играња стигло је и учешће **Народног посланика** на **Фестивалу малих сцена** у Источном Сарајеву. Тада је стигло и званично признање за представу. Наш глумац **Стеван Вуковић** добио је **Награду за најбољег глумца Фестивала**. Био је то моменат којим смо збиља успјешно ушли у смирај 2023. године. Непосредно прије тога из наше продукције је изашла дуодрама **Плућа** по тексту **Данкана Мекмилана** и у режији **Андреја Носова**. Та представа је и од стране публике и од стране струке оцијењена као жанровски и продукцијски искорак за Никшићко позориште.

У енергији динамике интезивних играња, госто-

Стеван Вуковић добитник Награде за најбољег глумца у Источном Сарајеву

вања и нових идеја ушли смо у 2024. која је за наше Позориште година великих јубилеја и сусрета са богатом историјом. Док нијесмо подробније прочитали сабрана, али и нека растурена свједочанства о трајању позоришног живота у Никшићу, нијесмо ни били свјесни са колико великим јубилејом се сретамо... И колико велику традицију носимо - 140 година од играња прве представе која је отворила позоришне путеве у наш град умјетницима са свих страна. То је чињеница са којом би се поносили и много већи градови и много богатије позоришне куће. То је чињеница која објашњава како, када и зашто је Никшић постао град умјетности и умјетника и шта стоји у темељу његове градске културе и препознатљивости. Дивна је и готово фантастична спознаја да се непосредно послје великих ратних похода и разарања у полуразрушеној касоби око разорене турске тврђаве, у општој немаштини и оскудици, негдје далеко од великих путева и богатих градова играју позоришни комади по кућама, али и на отвореној сцени, да се формирају позоришне трупе, да се по изазовима талента образују глумци, редитељи и драмски писци

и да све то прати бројна публика отвореног срца. Спознаја да се све то у годинама и деценијама наставило и умножило и у мукама нових искушења, нових ратова, нових политика и нових страдања. Спознаја да је у нашем граду позориште постало константа живог живота, чак и онда када је званично укидано и готово забрањивано од стране неразумних власти. Та спознаја нас је довела до закључка како носимо велико богатство наслеђа и како имамо обавезу да га чувамо, па и да се њиме хвалимо, јер управо у том богатству леже разлози и за све данашње успјехе. Опијени некадашњом славом ушли смо у годину прослављања и славља и годину новог рада. У празничном фебруару смо припремили низ програма. Одржана је Свечана академија на којој је учествовао велики број угледних званица и у којој смо приказали малу ретроспективу позоришног живота од прве представе до данас. За централни догађај, премијеру нове представе, одбран је текст **Кумови** највећег живог домаћег драмског писца, Душана Ковачевића,

Кумови у режији Божидара Ђуровића

кога је на сцену поставио искусни редитељ **Божидар Ђуровић**. Играња **Кумова** од наше сцене до сцене **Народног позоришта** у Сомбору и **Српског народног позоришта** у Новом Саду нијесу прошла незапажено, па смо као награду добили и позив да са том представом гостујемо у свечаном програму обиљежавања 40 година **Звездара театра** из Београда.

У празничним данима смо објавили и представили књигу **Позориште у Црној Гори** у којој смо сабрали сву историју театра на простору данашње државе, али и шире. Уприличили смо и изложбу фотографија и докумената везаних за дуги и богати живот позоришта у Никшићу. Сјетили смо се и оних који су нас задужили својим радом, а који су се у вјечност пре-

селили, са посебним сјећањем на редитеља и драматурга **Горана Булајића**. У његову част смо направили и документарни филм **Сјећање на Горана**. Све то смо радили у паузама између бројних гостовања

Дуодрама *Плућа*: Маја Стојановић и Стеван Вуковић

наших пријатеља и колега из других позоришта из Црне Горе, Србије и Босне и Херцеговине.

Прољеће нам је донијело нове турнеје, нове контакте и нове позиве, али и нове идеје и обавезе прије свега на припреми **20. Међународног фестивала глумца** и на припреми нове премијере за почетак нове сезоне. У сарадњи са награђиваним редитељем **Миланом Нешковићем** и са еминентним глумачким именима из Београда и Сомбора који су се уклопили у наш ансамбл за почетак нове сезоне припремамо нови комад **Херој нације**, аутора **Ивана М. Лалића**. Од ове представе тек много очекујемо. Чини нам се да и други с разлогом много очекују од нас.

(Аутор текста умјетнички је директор **Никшићког позоришта**)

Црногорско народно позориште – осврт на сезону 2023/ 2024

Шест премијера и 139 програма

Јубиларну позоришну сезону **2023/2024**, у којој је **Црногорско народно позориште** славило 70 година рада и постојања, обиљежило је шест премијера, 139 реализованих програма, које је посјетило готово 30.000 гледалаца, као и бројни музички, филмски и други догађаји, издавачке активности, развијање домаће, регионалне и међународне сарадње, те учвршћивање позиције ЦНП-а као најзначајније позоришне институције у земљи, уз значајну видљивост и препознатљивост у региону.

На Великој и Сцени Студио премијерно је изведено шест представа: **Брод, Посјета, 671-Лов, Ја сам она која нисам, Смрт и њени хирови** и **Ибзен машина**. Представе **Смрт и њени хирови** и **Посјета**, настале током епидемије Корона вируса, након неколико година успешно су обновљене и коначно изведене пред публиком. Након затварања сезоне, ЦНП је наставило продукциону активност, првом фазом проба за нову представу радног наслова **Д(р)угови** којом ће у октобру бити отворена 71. сезона националног театра.

У сусрет и током позоришне сезоне ЦНП је настојало да буде што присутније и у другим црногорским позориштима и сценама. Реализована су гостовања у: Бару, Беранама, Бијелом Пољу, Цетињу, Даниловграду, Никшићу, Колашину, али и ван државе: у Београду, Дубровнику, Сарајеву и Приштини. Такође, на сцени ЦНП-а гостовали су: Краљевско позориште **Зетски дом**, Никшићко позориште, Центар за културу Тиват, Казалиште **Марин Држић** из Дубровника, **Народно позориште** из Београда, **Народно позориште** из Сарајева.

Национални Театар гостовао је на три позоришна фестивала ван земље: 28. Југословенски позоришни фестивал **Без превода (Неспоразум)**“, **MESS (671-Лов, Приштина интернационалном позоришном фестивалу (Блади мун)**. **Блади мун** је награђена Специјалном наградом стручног жирија, а **Иванка Вана Прелевић** награђена Ардалионом за најбољу сценографију. Током љета, ЦНП је гостовало на фестивалима **Град театар**

Будва, Барски љетопис и **Корифеј** у Колашину.

Остварена је и успјешна међународна репутација и сарадња. У новембру 2023. године, ЦНП је постало члан **Европске театарске конвенције** – најважније паневропске позоришне мреже коју чини више од 60 позоришта из 40 земаља. Учлањење у ову мрежу дио је стратегије развоја ЦНП-а која подразумева унапређење мултилатералне сарадње, те приближавање европском начину рада.

У јубиларној години посебна пажња била је усмјерена на музички програм, у оквиру којих су наступили реномирани интернационални умјетници.

У оквиру издавачке дјелатности објављена је монографија **Црногорско народно позориште 1953-2023**. Такође, уз подршку ЦНП-а објављена је и монографија **Варја Ђукић/Сан на јави – о театру с овог краја свијета**. Национални Театар је био и један од суиздавача антологије црногорске драме **Отворен крај** на пољском језику. У ЦНП-у је одржана и промоција књиге **From Act to Acting – Приручник Јана Фабра за извођача 21. вијека**.

Поводом јубилеја ЦНП-а, 13. новембра – Његошевог дана, црногорског празника културе и 210 година од Његошевог рођења, организован је округли сто на тему **Изазови позоришних интерпретација Његошевог дјела – Сценска тумачења Горског вијенца**.

У знак јубилеја, широм земље постављена је билборд изложба фотографија из представа ЦНП-а, аутора **Душка Миљанића**. Ова изложба анимирала је грађане у бројним црногорским општинама и подсјетила на значајне представе из продукције националног театра током година.

У склопу филмског програма одржана је премијера филма **Живко Николић – Недосађани сан, Шагаргур** и пројекција филмова црногорских редитеља: **Марије Перовић, Драшка Ђуровића, Павла Симоновића, Жељка Сошића**, вече кратких филмова **Влатка Гилића**, као и омаж прослављеном редитељу **Вељку Булајићу**.

У протеклој сезони, ЦНП је наставило успјешну са-

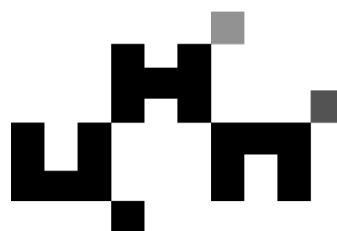

радњу с Факултетом драмских умјетности кроз учешће у реализацији дипломских и мастер представа, као и у оквиру програмског сегмента *Јавно читање савремене црногорске драме*.

У фебруару је реализована и анимациона акција под називом *Двоје које једно*, која је и ове године изазвала изузетну пажњу и одзив најшире публике.

ПР служба ЦНП-а

Нови пројекти: **Ућуткивање Сократа** (ЦЗК Тиват и Битеф театар)

Ревитализација велике класике

• Небојша Брадић: *Говорећи о добу прије нове ере, „Ућуткивање Сократа“ неупитно реферише на вријеме садашње, када се и даље не зна шта је правда, шта је важније – јавно или приватно, како се демократија може сачувати од популизма и како се одбранили од лаке извјесности.*

Премијера представе **Ућуткивање Сократа**, у копродукцији **Центра за културу Тиват** и **Битеф театра** из Београда, одржана је 22. августа у **Великој сали** Центра. Комад је рађен по тексту **Хауард Брентона**, у режији **Небојше Брадића**, који потписује и сценографију.

Превод текста радио је **Ђорђе Кривокапић**, костимографија је дјело **Марине Вукосовић Меденице**. Композиторка и ауторка цртежа је **Александра Вребалов**, а за дизајн свјетла задужен је **Радомир Стаменковић**.

У представи играју: **Бојан Димитријевић**, **Југослав Крајнов**, **Јелена Ступљанин** и **Сања Ристић Крајнов**.

Како је објаснио на **ПРЕС**-у уочи премијере, редитељ Брадић, овим дјелом Брентон нас води у античку Атину, у вријеме када је демократија била још фрагилна и крхка, и када је

постављање питања било смртни гријех. Та погубна навика, као и немогућност да искључи свој критички дух, Сократа је одвела на губилиште. Говорећи о добу прије нове ере, **Ућуткивање Сократа** неупитно реферише на вријеме садашње, када се и даље не зна шта је правда, шта је важније – јавно или приватно, како се демократија може сачувати од популизма и како се одбранили од „лаке извјесности“.

Брадић у својој биљежници је записао и ово: *Да ли је Сократ „отказао“ себе? Да ли је он на суђењу у Атини 399. п.н.е. својим претјерано комичним говором намјерно разјарио пороту како би осигурао да га она осуди на смрт? Сократ је оптужен за порицање постојања богова, за измишљање нових богова и кварење атинске младежи. У стварности, Сократ је био дубоко религиозан и било је прљаво оптужити га за богохуљење. Сократ је био славна личност. Био је најпознатији човјек у граду, али није био и омиљен код свих. Он је само једном био на јавној функцији као председник парламента, и то само на један дан. Искористио је свој глас како би покушао да заустави погубљење шесторице војсковођа у тренутку када је читав град урлао тражећи њихову крв, са аргументом да је суђење било незаконито. Да ли је он уништавањем самог себе испробавао државу? Или је то био врхунац темељне истраге којом је Сократ показао да душа надживљује смрт? Велике приче својим значајем далеко премашују тренутак у којем су настале. Ниче је писао: „Коначно ће сазнање пружити руку ономе, што му припада; оно ће хтети да влада и посједује, и ви са њим, навео је Брадић.*

Класика је, тврди редитељ овог дјела, умрла, али она стално васкрсава и враћа нам се због својих свевремених тема.

Због тога је „Ућуткивање Сократа“ ревитализација једне велике класичне приче, али приче која на свој начин може да се тиче сваког од нас, поручио је Брадић.

С. М.

Класика са савременим темама

Нови пројекти: **Човјек слон** (ЦЗК Тиват и БДП)

О болести као лакмусу девијација у друштву

• Кокан Младеновић: *То је прича о нама данас... О томе колико смо изгубили емпатију... О томе да све што не разумијемо проглашавамо наказним и страшним, било да су то физички деформитети, сексуална опредјељења, политички ставови...*

Човјек слон, копродуцентски пројекат **Центра за културу Тиват** и **Београдског драмског позоришта**, премијерно је изведен 8. августа на Љетњој позорници у Тивту, у оквиру репертоара **Пургаторија**. Ова представа настала је по тексту **Димитрија Коканова**, а постављен је на сцену током истраживачког процеса редитеља **Кокана Младеновића** са сарадницима и глумцима. У ауторском тиму су: **Марија Калабић**, сценографкиња, **Александра Печић Младеновић**, костимографкиња, **Ирена Поповић Драговић**, композиторка. За сценски по-

крет била је задужена **Андреја Кулешевић**, а за сценски говор **Дејан Средојевић**. Улоге тумаче: **Озрен**

Дјело са темом о дискриминацији различитих медицинских стања

Човјек слон - прича о нама данас

Грбарић, Мирјана Карановић, Јово Максић, Јана Милосављевић, Иван Томић, Слађана Влајовић, Александар Јовановић, Милан Колак, Ивана Николић, Иван Заблаћански и Бојана Стојковић.

Човјека слон, како су саопштили копродуценти, утемељен је на реланом случају Британца **Џона Мерики** из друге половине 19. вијека, обољелог од изузетно ријетке болести и деформитета, а био је познат под истим именом као и сценско дјело. Представа се бави истраживањем различитих позиција друштвене другости, одбачености, маргинализованости и осуде појединаца.

Директор тиватског Центра за културу, **Горан Божовић**, да је тај **медицински феномен био само окидач за бављење темом дискриминације различитих медицинских стања од стране „здравог“ друштва. На које све начине нечији изглед, поријекло, хормонални статус, болест... утичу на позицију коју особа заузима у друштву и на који**

начин друштво злоставља оне који се разликују од нормиране већине – питања су којима смо се бави-

ли у овом пројекту, појаснио је Божовић.

Редитељ, Кокан Младеновић нагласио је да ово дјело говори о томе како болест једног човјека може да буде лакмус који показује девијације у друштву у коме живимо.

То је прича о нама данас... О томе колико смо изгубили емпатију... О томе да све што не разумијемо проглашавамо наказним и страшним, било да су то физички деформитети, сексуална опредјељења, политички ставови... Све оно што се не уклапа у важеће норме естаблишмента се проглашава страшним и наказним. С друге стране, нама се неке нове наказе сервирају кроз ријалити програме кроз свјесно и систематско заглупљивање друштава у којима живимо, цијени Младеновић. Он додаје да ова прича говори много више о нама данас него ли о викторијанској Енглеској,

када је та студија случаја написана из пера Фредерика Тревса.

Директор Београдског драмског позоришта **Југ Радивојевић** истакао је да су БДП и ЦЗК Тиват заједнички трагали за темом, тражили ауторску екипу и да су тако дошли до пројекта *Човјек слон* и Кокана Младеновића, који иза себе има богато искуство у овој врсти пројеката.

Имали смо јако успјешну београдску премијеру 25. маја и везали пет реприза крајем сезоне. Са овом премијером у Тивту привели смо крају један циклус, који је за живот представе најважнији - какве ће реакције бити, рекао је Радивојевић.

С. М.

Нови пројекти: **Протекција** (Град театар Будва)

Нушић први пут на Град театру

Премијера представе **Протекција**, четврта по реду на овогодишњем издању *Град театра* Будва, а 82. продукција у његовој историји, изведена је у амфитеатру **Манастира Свете Тројице у Стањевићима**, 3. августа, а репризе су одиране наредна три дана. Ово сценско дјело настало је по истоименој комедији **Бранислава Нушића**, у режији **Милана Нешковића**. Поред режије Нешковић је урадио и адаптацију а, у ауторском тиму су и: **Биљана**

Гргур, костимографиња, **Даниела Димитровска**, сценографиња, **Дуда Буржујка** композиторка музике и **Саша Блечић**, кореограф сценских покрета. Др **Дијана Маројевић** задужена је за сценски говор, а **Иван Николовски** радио је као асистент сценографа. У представи играју: **Ана Рудакијевић**, **Стеван Вуковић**, **Нинослав Ђорђевић**, **Марија Маша Лабудовић**, **Ивана В. Јовановић**, **Саша Торлаковић**, **Биљана Кескеновић**, **Лазар Николић**, **Срђан Алексић**,

Комедија о друштвеним и политичким механизмима протекције и непотизма

Протекција у редитељском рукопису Милана Нешковића

Јулија Петковић, Милош Лазић и Сташа Блечић.

Град театар представу је радио у копродукцији са **Народним позориштем** из **Сомбора**, а Нушић се по први пут игра у продукцији овог Фестивала.

Према оцјени критике глумачка постава **успјела је да оживи дух Нушићеве сатире, али и да кроз ову комедију укаже на друштвене проблеме који су и даље актуелни, пружајући публици још једно незаборавно вече на фестивалу „Град театар“.**

Када је ради комедија за разлику од било којих других жанрова, цијени редитељ Нешковић, она не живи без публике.

Тек у контакту са публиком ми можемо да видимо шта смо урадили, до тада само можемо да се надамо. ...од овог Нушића направили смо један водвиљ кабаретског типа који има тај срећан и позитиван крај. Када видим лица свих ових људи на премијери који срећни одлазе са представе, то је оно што мене највише радује. То је један од највиших и највећих успјеха које ми, као умјетници, можемо да остваримо нашом умјетношћу, нагласио је Нешковић, појашњавајући да је овај Нушићев наслов заправо прича о менталитету људи са ових простора.

Ми овдје имамо људе из паланке, а у фокусу су,

у суштини, двије породице, једна малограђанска и једна грађанска породица, али обје су хистеричне. Обје су оно што би Достојевски рекао „све срећне породице личе једна на другу, свака несрећна породица, несрећна је на свој начин“. То препознавање тих породичних односа је нешто што смо сви проживјели у кућама, свако има неког рођака, ујака, тетку или сестру коју препознаје у овоме, тако да је то једна универзална тема кад - год се бавимо породицама, цијени редитељ Нешковић.

Бранислав Нушић, један од најзначајнијих српских драмских писаца. **Протекцију** је написао 1889. године. Ова комедија о друштвеним и политичким механизмима протекције и непотизма и даље одјекује својом актуелношћу и бритким хумором, а његово мајсторство у приказивању људских слабости кроз смијех остаје непревазиђено, што је показала и премијера у Будви. Глумачка постава успјела је да оживи дух Нушићеве сатире, али и да кроз ову комедију укаже на друштвене проблеме који су и даље актуелни, пружајући публици још једно незаборавно вече, наводи се у Саопштењу фестивалске **ПРЕС** службе.

С. Маројевић

Нови пројекти: **Нестварни град** (Град театар Будва)

Театар који руши традиционалне границе

У форми вођене шетње кроз будвански **Стари град**, 27. јула, у оквиру **Град театра**, премијерно је одиграна представа **Нестварни град**, по тексту и у режији **Вука Ршумовића**. Поред Ршумовића, ауторски тим чине: **Ана Томовић**, асистенткиња редитеља, **Јаков Мунижаба**, дизајнер звука, **Андреја Хамовић**, аутор визуелног дизајна и **Марија Лијешевић**, у улози **Наратора**. У представи учествују и дјевојчице **Ана Павловић** и **Сунчица**

Бабић. У документарном материјалу коришћена су усмена свједочанства **Слободана Боба Митровића**, **Далибора Антониолиа**, **Јеролима Драгичевића**, **Љерке Драгичевић**, **Драгана Стефана** и **Марије Пјеротић**.

У редитељској експликацији Ршумовић наводи да је **Нестварни град** - театарско искуство које руши традиционалне границе између извођача и публике.

Са слушалицама на ушима, публика прати наратију

Нестварни град у форми вођене шетње

Интеракција са окружењем и туристима

која је уводи у свијет имагинације и наводи на интеракцију са амбијентом и људима око ње. Она више није пасивни посматрач, већ активни учесник, подстакнут да истражује простор око себе и утиче на ток приче. Овај пројекат је искорак у ново поље савременог театарског израза у којем се брише граница између фикције и стварности, а публика је у прилици да кроз јединствено и незаборавно искуство доживи и види Будву на начин на који је никад досад није видјела и доживјела. Тематски, учесници су мотивисани да размишљају о сјећању на нов и узбудљив начин, и да тако свој живот ставе у нов и узбудљив контекст. Представа на различите начине активира сјећање код публике. Учесници путем нарације, и путем сопствене меморије и имагинације су транспоновани у неке друге свјетове. Намјера нам је да гледаоцима омогућимо једно незаборавно искуство и да им заувјек урежемо у сјећање доживљај старе Будве, наводи се у редитељској експликацији.

И тако је и било на премијери и каснијим постпродукцентским извођењима. Публика, опремљена слушалицама и без својих мобилних телефона, кретала се кроз најзначајнија мјеста у будванском *Старом граду*,

почевши од *Цитаделе*, преко *Бедема*, *Трга палми* и *Трга испред куће Чекрдековића*, па све до *Трга пјесника* и плаже *Бријег од Будве*, гдје је шетња имала емотивну и носталгичну завршницу. Током шетње, учесници су од стране наратора, Марије Лијешевић, подстицани на интеракцију са окружењем и туристима и потрагу за симболима и реквизитама, али и на самопреиспитивање. Посебан доживљај био је кратак предах у једном староградском ресторану гдје су учесницима послужени будвански специјалитети и гдје су разговарали о свему што су чули и видјели, али и да се упознају и открију неке појединости из прошлости Будве које до тада нијесу знали.

Музика је, такође, један важан елемент ове представе. Посебан утисак дао је звук трубе док су учесници стајали на *Тргу палми* испод прозора **Николе Мима Митровића**, познатог будванског џез музичара.

Нови пројекти: **Малограђанска свадба** (Зетски дом)

Малограђанин је предуслов, али и посљедица фашизма

• Зетски дом: ...Из потребе да се истражи малограђанштина настала је и ова представа која је потврдила Брехтове стрепње „малограђанин је предуслов, али и посљедица фашизма; онај мали човјек који је у финалном пресеку цивилизације суштинска пријетња.“

Прва премијера представе **Малограђанска свадба** - копродукентски пројекат Краљевског позоришта Зетски дом и Културног центра Бар, коју по тексту Бертолта Брехта режирао Дамјан Пејановић, одиграна 24. јула, на **Малој сцени у Старом граду**, у оквиру репертоара 37. Фестивала **Барски љетопис**. У ауторском тиму са редитељем Пејановићем су: Тамара Вујошевић Мандић (сценски покрет), Марко Петровић Његош (сценографија), Лина Лековић (костимографија) и Нина Мартиновић (асистенткиња режије). У представи играју: Драган Рачић, Јадранка Мамић, Александар

Публика у Старом граду

Радловић, Дубравка Дракић, Вуле Марковић, Горан Вујовић, Јелица Вукчевић, Јелена Лабан и Ања Мисовић. Представа је реализована уз подршку Амбасаде Њемачке у Црној Гори

Зетски дом из продуцентског угла појаснио је

PREMIJERA 24. JUL / 21.30h

REPRIZA 26. JUL / 21.30h

Mala scena, Stari Bar

BAR37
SKI
ljetoпис

BERTOLT BRECHT

MALOGRAĐANSKA SVADBA

REŽIJA
Damjan Pejanović

Dubravka Drakić • Aleksandar Radulović • Dragan Račić • Jadranka Mamić
Vule Marković • Jelena Laban • Jelica Vukčević • Goran Vujović • Anja Misović

да овај комад обрађује малограђанштину као универзалан феномен, те да је редитељ Пејановић нашао **везу између Брехтовог текста и савременог црногорског друштва**. Из потребе да истражи малограђанштину је и настала ова представа која је, како редитељ каже, потврдила Брехтове стрепње **малограђанин је предуслов, али и посљедица фашизма; онај мали човјек који је у финалном пресеку цивилизације суштинска пријетња**, стоји у најви овог дјела.

Малограђанска свадба је једночинка, настала након Првог свјетског рата (1919. године), када је приликом раслојавања њемачког друштва дошло

до формирања нове класе, класификоване као малограђанска класа или ситна буржоазија. Брехт је у овом новоформираном друштвеном слоју пронашао узроке фашизму ког се њемачко, али и многа друга друштва и данас покушавају ријешити, записао је редитељ Пејановић у продуцентској књижици. Он даље појашњава појам малограђанштине и то што је овај текст често постављан у позориштима на Балкану: **Овај је комад често постављан на сцене на Балкану али, рецимо, у Њемачкој није, већ је тамо један од оних из Брехтовог драмског опуса који се веома ријетко играју. То више говори о нама, менталитетски, као народу са Балкана. Колико год буде постављан на различитим чи-тањима, увијек ће бити актуелан, јер ми нисмо спремни ни менталитетски, ни образовањем, ни васпитањем да направимо отклон од онога што је домен малограђанштине у којем смо зацарили и устоличили се**, став је редитеља Пејановића. Он цијени и да је извођење овог дјела у амбијенталном простору имало своју драж: **Током цијелог процеса сам користио пробе да и ја учим са колегама а, што се сценографије тиче, жао ми је што је овдје само њен рудимент. Из „Зетског дома“ није донешено**

чак деведесет одсто сценографије, а јасно је колико она свједочи функционалности декора и колико би било упечатљивије да смо могли да пренесемо комплетан утисак и да се нисмо адаптирали само на амбијенталну сцену, појаснио је Пејановић, који је свјестан чињенице да ће играње на отвореном имати одређена одступања од оног предвиђеног за позоришну кутију, какво је било у *Зетском дому*.

Привилегија је играти на отвореном, у овако дивном амбијенту Мале сцене у Старом граду, али то са собом носи и одређене посљедице. Сцена нам је узела нешто што смо имали у Краљевском позоришту „Зетски дом“ али нам је дала оно што амбијент увијек даје представи, утисак је редитеља Пејановића.

О тексту Брехта, слично мишљење са редитељем дијели и **Степа Мишковић**, умјетничка директорица *Зетског дома*, која цијени да је Брехтова драма застрашујуће актуелна и данас.

Кад је театар у питању има нешто истовремено застрашујуће и олакшавајуће у чињеници да само људске слабости кроз вјекове не еволуирају. Олакшавајуће је то што класични комади, драме које су вјешто написане, током протока тог

Представа отвара поглед у унутрашњи свијет

Малограђанштина као универзалан феномен

силног времена остају једнако актуелне. Застрашујуће је – то исто, цијени Мишковић.

Брехтов комад истражује комплексност малограђанског менталитета кроз призму једног свадбеног славља. У средини гдје свако сваког познаје и у којој се такмиче чије ће нешто бити боље, а коментарисање туђег живота је уобичајена појава, прецизно се осликавају карактерне особине малограђана. Представа води публику кроз дубину психе младенаца који, суочени са трауматичним искуствима и притисцима свакодневице, приказују екстремна понашања. Кроз ову драму, отвара се поглед у унутрашњи свијет ликова и у њихову борбу са властитим демонима и друштвеним очекивањима.

Када је у питању актуелност Брехтовог дјела и глумац **Александар Радуловић** који тумачи лик *Младожење*, дијели мишљење са редитељем Пејановићем и директорицом Мишковић, износећи оцјену да нијесмо мрднули позитивно ни у једном тренутку било ког контекста прошлих и садашњих времена.

Ниједна велика свадба не може да прикаже стање у којем се налазимо, а камоли Брехт који је као јако млад написао овај текст и коме је ко

зна како било након завршетка Првог свјетског рата, да се суочава са бројним сазнањима која га оптерећују. Данас није добро што смо сви спремни на политички, животни и сваки други компромис ради мало ћара, који нас на крају не чини срећним него исфрустрираним. Све нус појаве и све негативне вриједности развијања цивилизације су постале аксиоми и то је, нажалост, оно што ми његујемо свјесно и несвјесно и сви смо малограђани. Ја сам малограђанин јер покушавам да будем расположен и дам изјаву о представи у којој играм, да бих све оне који нијесу били овдје анимирао да је одгледају. Истина, добро би било да дођу и виде како се глумци муче док их малограђанска средина једе, јер све и да је Симфонијски оркестар свирао поред нас, деконцентрисао би нас, казао је Радуловић мислећи притом на музику која је током извођења представе допирала из оближњих угоститељских објеката.

С. Маројевић

Нови пројекти: **Утопија данас** (Центар за културу Тиват)

Позоришна научна фантастика

• *Будућност, која почиње Великом револуцијом у којој се човјечанство најзад ослобађа капитализма. Вјештачка интелигенција преузима најтеже послове, па људима остаје само да живе и уживају. Срећа, задовољство и хедонизам – императив су новог свијета, заснованог на социјалној правди...*

Представа **Утопија данас**, ауторски пројекат **Марка Грубића** и **Милене Богавац**, премијерно је изведена у **Великој сали Центра за културу** Тиват, 18. јула, у оквиру овогодишњег

издања **Фестивала медитеранског театра Пургаторије**. То је друга од четири премијере које су изведене у оквиру репертоара **Пургаторија**, а рађена је у копродукцији **Центра за културу Тиват**, **Битеф театра** из Београда, **Тринидад Нови Сад**, **СКЦ Нови Сад** и **КЦ Град Београд**. У представи играју: **Данило Миловановић**, **Тамара Радовановић** и **Алекса Јовчић**.

Ријеч је о једном врло занимљивом сценском дјелу, авангардног, алтернативног израза који тјера на размишљање. Комад поставља много питања и теза за размишљање, попут: У каквом друштвеном систему живимо; Какав нам је систем вриједности; Чему тежимо?

Према појашњењу једног од аутора представе **Марка Грубића**, *теза ове представе је да смисао живота није наше главно питање, јер када бисмо ријешили једноставно питање звано „патња“ не би нас било брига за смисао живота. Срећа, задовољство и хедонизам – императив су новог свијета, заснованог на социјалној правди...* Он ову причу не доживљава као дистопију, јер су последње две реченице у представи заправо оптимистичке.

Представа говори о људској природи и постоји реална могућност да ми заправо еволуирамо и то је врло оптимистички развој. Могуће да одемо у неки сетинг који је врло удобнији од овога у којем смо тренутно, нагласио је Грубић.

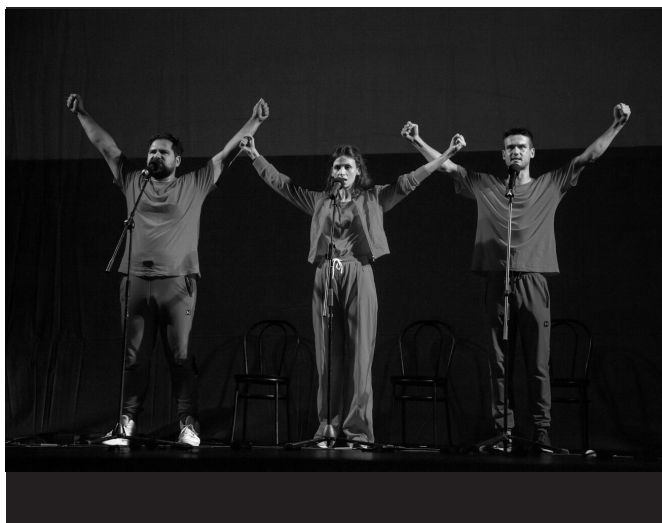
Глумац **Данило Миловановић** каже да се представом покушава приказати свијет блиске будућности који се и сад лагано дешава.

Ми, као врста, могли бисмо да порадимо на себи јер суштински не мијењамо себе у оном најљепшем и најбољем смислу. Можемо да добијемо, као што се види у представи, најбољи систем на свијету и да наш

Представа говори о људској природи

То је будућност, која почиње Великом револуцијом у којој се човјечанство најзад ослобађа капитализма. Вјештачка интелигенција преузима најтеже послове, па људима остаје само да живе

Авангардно-алтернативни израз који тјера на размишљање

живот поново не функционише, оцијенио је Миловановић.

Глумица **Тамара Радовановић** истиче да ново вријеме води јединке ка хистерији јер је све постало површно.

Тумачим лик жене којој је ново вријеме омогућило неки сасвим нови живот, са условима које раније није имала. Свака сцена у представи показује да смисао живота није ни да човјек има баш све што пожели и да води превише лагодан живот, нагласила је Радовановић.

У суштини **Утопија данас** сагледана је као позоришна научна фантастика.

Утопија данас као позоришна научна фантастика

и уживају. Срећа, задовољство и хедонизам – императив су новог свијета, заснованог на социјалној правди... Свако има све што му је потребно за срећу... али, шта је срећа? „Утопија данас“ је музичка представа, јер музика је вјероватно најближа чистој срећи. Данас или у било којој утопијској верзији будућности, пише у опису овог дјела.

С. Маројевић

Нови пројекти: **Свијет могућности** (Град театар Будва)

Свијет љубави и емоција

На Сцени иза **Основне школе Стефан Митров Љубиша**, 14. јула изведена је будванска премијера представе **Свијет могућности**, у оквиру **38. Град театра**. Представа је настала по тексту и у режији **Хариса Пашовића** који потписује и костимографију. Ово је копродуктски пројекат **Град театра, Српског народног позоришта** из Новог Сада, **East-West Центра** из Сарајева и **Плесног центра Тала** из Загребa. Поред Хариса Пашовића, ауторски тим чине **Ивана Јанчић**, сценографкиња, др **Дејан Средојевић**, задужен за сценски говор, **Лариса Липовац Навојец**, кореографкиња, будвански пијаниста **Матија Молчанов**, док композицију потписује **Дино Шукало**. У представи играју: **Гордана Ђурђевић Димић**, **Лидија Стевановић**, **Сања Ристић Крајнов**, **Јелена Антонијевић**, **Мина Павлица**, **Марија Фелдеши**, **Милан Коваче-**

вић, **Марко Савковић**, **Вукашин Ранђеловић**, **Аљоша Ћидић**, **Александар Сарапа** и **Раде Перовић**.

Ријеч је о представи која говори о животу особа са развојним тешкоћама и до сада је успјешно изведена у **Народном позоришту** у Сарајеву, **Српском народном позоришту** у Новом Саду, **Казалишту Gavella** у Загребу и **Театру Aveirense** у Авеиру (Португал).

Представа је настала током рада на пројекту **Enabled Theatre** који кофинансира **Европска унија** кроз програм **Креативна Европа**.

Редитељ Харис Пашовић истакао је да је на представи рађено више од годину. Он је у образложењу идеје да се бави овом значајном темом кроз свој умјетнички израз, казао да је одрастао у Сарајеву у близини школе за особе са развојним тешкоћама.

Свијет ових особа, у том случају су били моји вршњаци, увијек је био присутан у мојој свакодне-

Представа говори о животу особа са развојним тешкоћама

Емоције се кроз игру преносе на публику

вици, јер су њих родитељи доводили сваког дана у школу. Ми смо се поздрављали са њима, а та би дјеца понекад долазила до наших кућа. Могу да кажем да је то, на један природан начин, било оно што данас зовемо инклузијом. У комшилуку смо такође, имали породицу у којој су мајка и отац били нијеми, а дјеца су могла да говоре. Још један комшија је имао хендикеп, имао је краћу ногу. Та моја улица је, била заиста микро свијет, ту су такође, живјели људи различитих националности; затим неке су породице биле богатије, а неке сиромашне; живио је ту чак и један џепарош, а са Требевића, ујутро су сељанке доносиле свјеже млијеко. Мислим да је та разноврсност у многоме обликовала мој поглед на свијет. Дуго сам носио идеју да направим представу о животу особа са развојним тешкоћама. То је један посебан, фасцинантни универзум. „Свијет могућности“ није активистичка представа. Наш задатак је нешто био другачији. Желио сам да проникнем у природу тог свијета: не само социјалну и психолошку, него и метафизичку. Рад смо почели у Новом Саду, у Школи „Милан Петровић“, једном од највећих центара за особе са развојним тешкоћама у региону, појаснио је Пашић. Он додаје да су потом радили у Будви у ЈУ Дневни центар Бисери, што нам је било значајно вријеме за упознавање са родитељима и животима породица које имају члана са развојним тешкоћама.

У Сарајеву смо радили у Установи за социјално збрињавање, здравствену његу, одгој и образовање „Пазарић“ који има око 400 корисника као и у ЈУ Завод за специјално образовање и одгој дјеце „Мједеница“ која има значајан број корисника. Прошли смо кроз регион, јако смо се удубили у то, а с друге стране смо имали менторе, психологе, дефектологе који сурадили с нама јер нисмо жељели да направимо неку грешку. Када смо ми ушли у тај свијет видјели смо да то јесте свијет могућности. Посебна је емоција која се догодила свуда гдје смо играли представу. Дирнути смо, али и радосни. Знали смо да ће представа дирнути наше пријатеље и њихове породице, а њихови животи су уграђени у ову представу, казао је Пашовић.

Глумац Аљоша Ђидић казао је да је сам процес рада на представи глумачкој екипи разбио све предрасуде и пружио нови свијет препун разних емоција, прије свега љубави.

Овај процес нам је разбио све предрасуде и пружио нови свијет препун разних емоција, прије свега љубави. Представа кроз игру преноси те емоције на публику. Рад у Новом Саду и Будви, гдје смо били изоловани у Дневном центру „Бисери“, оплеменио нас је за цијели живот и промијенио нам поглед на разне ствари. Цијела екипа воли да игра ову представу, истакао је Ђидић.

С. Маројевић

Нови пројекти: **Мирандолина** (Центар за културу Тиват / **Пургаторије**)

Мирандолина - каква жена

Нова продукција Центра за културу Тиват, позоришна представа **Мирандолина**, коју је по мотивима Карла Голдонија и Петера Туринија режирала и адаптирала **Татјана Мандић Ригонат**, премијерно је изведена у 1. јула на **Љетњој позорници**. Драмску и језичку адаптацију текста, и избор музике потписује **Татјана Мандић Ригонат**, костимографију **Стефан Савковић**, сценографију **Весна Поповић**, композиторка је **Ирена Драговић**, кореографкиња **Славка Нелевић**, док је за видео задужена **Јелена Тврдишић**. Дизајн свјетла потписује **Радомир Стаменковић**, а фотографије су дјело **Душка Миљанића**. У представи играју: **Катарина Марковић**, **Вучић Перовић**, **Лазар Драгојевић**, **Горан Славић**, **Горан Вујовић**, **Лара Драговић**, **Јулија Милачић Петровић Ње-гош**.

Публика је била одушевљена тиватском **Мирандолином**, коју су глумци у пријатној медитеранској ноћи, под звијездама, фантастично изнијели на **Љетњу сцену**. Поред редитељских рјешења, одличан утисак на публику оставили су костими **Сте-**

фана Савковића, сценографија **Весне Поповић** и кореографија **Славке Нелевић**, као и композиције **Ирене Драговић**. Дизајн свјетла **Радомира Стаменковића** заокружио је естетику првог наслова

Крчмарица **Мирандолина** један је од најчувенијих женских ликова у историји позоришта

од четири премијере које су продуциране на Фестивалу **Пургаторије 2024**.

А шта доноси **Мирандолина**? **Крчмарица Мирандолина** један је од најчувенијих женских ликова у историји позоришта, појашњава редитељка **Мандић Ригонат**.

Она слави аутентичну снагу Жене, њену интелигенцију, мудрост, Ерос живота, креативност, жудњу за независношћу и слободом. У њој, исконска снага Жене налази свој узбудљив и духовит облик, цијени редитељка овог дјела.

Карло Голдони написао је комедију **Крчмарица** 1751. године, а први пут је одиграна 1753. у Венецији. **Мирандолина** од тада живи на позоришним сценама, надиграва се са мушкарцима и Витезом Рипафратом - женомрсцем, бори за достојанство, и своје и свог пола.

Мирандолина прва од четири премијере на Пургаторијама

Она је феминисткиња 18. вијека. У мушким фантазијама је Ђаволица, Венера, Падрона, Блудница, Курва, Светица, Чаробница. Она је Сирена која зачарава мушкарце и одузима им разум. Опасна жена. Било да је замишљају као Сирену или у било ком визуелном облику она је симбол самосвјесне, бунтовне жене. У себи баштини искуство и тактике из разних времена којима су жене заводиле мушкарце и ратовале с њима у беспощедној борби полова,

У славу аутентичне снаге жене

појаснила је редитељка Мандић Ригонат. Она је у адаптацији познатог текста поставила низ питања: Каква је Мирандолинина судбина у свијету којим влада Мамон, новац и похлепа? Да ли су слобода и независност могући, или су само велике илузије? Шта је с љубављу? Какав је однос између љубави и новца, Ероса и Мамона? За Бодријара, умјетност је чин завођења, а тиватска **Мирандолина** прича причу о себи, као умјетници која у позоришту игра свој живот, конструише и деконструише наратив о жени

која изнад свега цијени сопствену слободу.

За глумицу **Катарину Марковић** којој је повјерена главна улога истакла је да је ово био један процес у јако кратком временском интервалу.

Бавили смо се темом која није баш једноставна за прављење, јер је много Мирандолина. Овдје су и Голдони, и Турини и Тађине интервенције и једва смо чекали да изађе премијера. Ја са редитељском радим осми пут и дивно је што је представа већ спакована унапријед, у овом случају сигурно пет дана прије премијере, тако да сам једва чекала. Први пут сам у продукцији Центра, на овој сцени сам више пута играла, али сада по први пут главну улогу. Диван је ансамбл и најдрагоцјеније из овог процеса је што сам имала прилику да радим и да сцену дијелим са неким дивним црногорским глумцима. Надам се да ће се то наставити у будућности и да ћу и ја њих угостити у Београду овако лијепом, као што су они мене дочекали у Тивту, казала је глумица Марковић.

Горан Божовић, директор ЦЗК Тиват није крио задовољство комадом.

То је прва од наше четири премијере, планиране на овом Фестивалу. Веома је важно да има-

мо континуитет самосталних продукција, које лансирамо на „Пургаторијама“. Ауторски тим је одрадио изванредан посао, глумачка екипа оправдала очекивања и мислим да смо добили заиста квалитетан фестивалски комад, који ће проносити славу ЦЗК надалеко и да ће имати бројна играња, која ће публика радо да гледа, увјерен је Божовић.

С. Маројевић

Нови пројекти: **Случај вирџина** (Зетски дом)

Премијера у октобру

У Краљевском позоришту **Зетски дом**, 19. јула започета је прва фаза рада на представи **Случај вирџина**, коју режира истакнута хрватска редитељка **Дора Руждјак** Подолски. Текст ће писати **Стела Мишковић** у сарадњи са ауторским тимом. Најстарији државни Театар у години великог јубилеја наставља у својој продукцији његовати савремену домаћу драму.

Улоге у овом драмском комаду тумачиће: **Горан Вујовић, Ана Вучковић, Марија Маша Лабудовић, Марта Шћекић** и **Павле Новаковић**.

Сарадници на припреми и реализацији представе: драматургија и сценски покрет – **Саша Божић**, костографија – **Тијана Тодоровић**, сценографија – **Иванка Вана Прелевић** и асистенткиње режије – **Нина Мартиновић** и **Доротеа Бушковић**.

Зетски дом

Зетски дом у ишчекивању премијере

Случај вирџина – детаљи са проба

Нови пројекти: **Дулсинеја и Сервантес** (Градско позориште)

О борби за слободу и истинску љубав

Дулсинеја и Сервантес – нови је наслов **Драмске сцене за дјецу** у продукцији **Градског позоришта**, чија је премијера заказана за октобар. Са пробама на овом дјелу **Драгана Трипковић** у режији **Снежане Тришић**, ансамбл **Градског позоришта** кренуо је почетком јуна. Уз Трипковић и Тришић, једне од најзначајнијих позоришних редитељки региона, универзитетске професорице, у ауторском тиму су: **Дарко Недељковић**, сценограф, **Тијана Тодо-**

„За љубав не за мржњу, ја сам рођена!“ - мотив је ове представе. „Дулсинеја и Сервантес“, јако важна историјска прича, која је увијек била на граници мита и истине. Једној институцији као што је Градско позориште приличи да обрађује теме које се тичу нас и нашег поднебља. Ова представа је, не само прича о једном писцу и његовом дјелу, већ и о вјечној борби за слободу и истинску љубав. Овим комадом се на најљепши начин, кроз класичне

Ауторски тим и глумачки ансамбл на читаћим пробама

ровић, костимографиња и **Ирена Драговић**, задужена за музику. У представи играју: **Емир Ћатовић**, **Лара Драговић**, **Милош Пејовић**, **Сања Поповић**, **Вања Јовићевић**, **Омар Бајрамспахић**, **Павле Поповић**, **Горан Славић**, **Анђела Радовић**, **Божидар Зубер**, **Павле Илић**, **Вукан Пејовић**, **Маја Шаренац**, **Стефан Вуковић**, **Итана Драговић**, **Сејфо Сеферовић**, **Уна Лучић**, **Милош Кашћелан**, **Андреа Драшковић**, **Мина Мићовић**, **Мило Перовић** и **Ивона Раковић**.

У сусрет инсценацији ове занимљиве приче за најмлађу публику, **Ивона Човић Јаћимовић**, ВД директорице Градског позоришта, истакла је важност обраде домаћих тема кроз позоришне комаде за дјецу.

елементе позоришта за дјецу и младе, откривају важне странице из историје наше земље, свијета и домаће и свјетске књижевности, те тако утиче на њихово образовање. На моју радост и на радост ансамбла Градског позоришта, који гаји врсне таленте, са сјајном редитељком Тришић, почео је рад на представи, за коју сам готово сигурна да ће имати незапамћену посјету. Текст потписује Драгана Трипковић и тиме смо укључили готово све људе из наше куће, који заслужују пажњу и велике прилике да расту и да се развијају у својој матичној кући, изјавила је Човић Јаћимовић.

С. М.

Нови пројекти: **Д(р)угови** (ЦНП)

Д(р)угови отварају нову сезону ЦНП-а

У Црногорском народном позоришту почетком јуна почеле су пробе за представу радног назива **Д(р)угови**, ауторски пројекат **Бориса Лијешевића**. Представа ће премијерно бити изведена у октобру на **Великој сцени**, чиме ће национални Театар отворити нову позоришну сезону.

Драматурзи представе су **Стела Мишковић** и **Стефан Бошковић**, костимографкиња је **Андреја Рондовић**, сценографкиња **Вана Прелевић**, композиторка **Нина Перовић**, а асистенти редитеља **Стеван Радусиновић** и **Итана Вукослављевић**.

Улоге су повјерене: **Славку Калезићу**, **Јулији Милачић Петровић Његош**, **Жани Гардашевић Булатовић**, **Јовану Дабовићу**, **Александру Гавранићу**, **Јадранки Мамић**, **Нади Вукчевић**, **Јелени Минић**, **Радмили Божовић**, **Ани Вујошевић**, **Кристини Обрадовић**, **Горани Марковић Драгашевић**, **Александру Радловићу**, **Бранки Оташевић**, **Тихани**

Пројекат „Д(р)угови“ се бави човјеком средње класе у Црној Гори. Постављамо питање гдје смо данас након свега што се десило посљедних 10,15 до 20 година.. Многи људи су у дужничком ропству или

Лијешевић са глумцима на сцени ЦНП

Детаљ са читаћих проба

*банкама или зеленашима. Постављамо питања: Како човјек себи дозволи да се нађе у недозвољеној ситуацији и како се повећава праг толеранције на преступ као и граница дозвољеног? Како се умирује и уљуљкује савјест и увјерава да ће све бити добро, а не види да проблем расте и расте? Како и зашто се улази у дуг? Како се послје с тиме човјек носи? Свјedoци смо многих случајева суицида, банкротства, губљења животног простора зарад спасавања живе главе... Пословица каже: „Да дуг није друг“. Отуда и игра ријечима у наслову, казао је аутор представе **Борис Лијешевић** на почетку процеса.*

Ђулафић, **Јелени Ненезић**, **Сањи Вујисић**, **Лазару Ђурђевићу**, **Мини Мићовић**, **Јовани Брновић** и **Анђели Маруновић**.

ПР служба ЦНП-а

Мултимедијалним програмом кроз историју Позоришта

У Краљевском позоришту *Зетски дом* на Цетињу 8. јула свечано је обиљежен јубилеј - **140 година од постављања камена темељца** овог Позоришта.

По идеји и концепту **Лидије Дедовић** и **Стеле Мишковић**, први чин који се одиграо испред зграде позоришта режирао је **Александар Вујовић**. Публика је затим ушла у зграду гдје их је дочекала позоришна соба, у поставци **Нине Мартиновић**. Други чин, на сцени *Краљевског позоришта* режирала је **Ана Вукотић** а учествовало је преко тридесет глумаца који су говорили реплике из представа у продукцији Зетског дома. Сценарио цјелокупног програма писали

су: **Рајко Радуловић**, **Сандра Вујовић**, **Александар Вујовић** и **Сергеј Павловић**.

У првом чину публика је уживала у игри солиста и чланова балетског ансамбла **Народног позоришта Сарајево: Олег Карацев, Иван Салонски и Албина Хускић**, те фолклорног ансамбла **КУД Његош**. Кореографију, редирекцију оригиналне фолклорне игре и сценски покрет потписују **Иван Салонски** и **Соња Вукићевић**.

Сопран **Сара Вујошевић Јовановић** и пијанисткиња **Ања Абрамовић Вујовић** обогатиле су музички дио програма, уз **Хор Вокалисти** диригента **Саше Барјактаровића**. Композицију, оркестрацију и про-

Фото: Зетски дом

Свечаност по концепту Лидије Дедовић и Стеле Мишковић

грамирање оригиналних нумера потписује **Саша Таминцић**, а коришћена су и позната музичка и сценска дјела **Жарка Мирковића** и **Бора Таминцића**.

Посебан доживљај биле су и видео пројекције на згради позоришта, чији дизајн потписују **Никола Радоњић** и **Вукан Вујановић**.

Костимографију је потписала **Лина Лековић**, сценографију **Марко Петровић Његош**, дизајн свјетла **Мили Маловић** и Миодраг Марковић, асистенткиња редитељке **Нина Мартиновић**, асистент на пројекту

Рајко Радуловић, аутор прилога **Лука Милуновић**. Извршни продуцент јубилеја био је директор позоришта **Лука Радовић**.

У програму су учествовали глумци: **Милош Пејовић**, **Јелица Вукчевић**, **Марија Маша Лабудовић**, **Јелена Лабан**, **Немања Тодоровић**, **Мило Перовић**, **Дејан Иванић**, **Огњен Секулић**, **Зоран Вујовић**, **Дејан Ђонович**, **Никола Перишић**, **Варја Ђукић**, **Јелена Лабан**, **Горан Славић**, **Петар Новаковић**, **Ана Вучковић**, **Јелена Минић**, **Кристина Стевовић**, **Вукан Пејовић**, **Бојана Малиновска**, **Јелена Ненезић**, **Павле Прелевић**, **Нада Вукчевић**, **Марија Маша Лабудовић**, **Емир Ћатовић**, **Дубравка Дракић**, **Александар Радуловић**, **Омар Бајрамспахић**, **Јелена Ђукић**, **Душан Ковачевић**, **Жана Гардашевић**, **Булатовић**, **Татјана Торбица**, **Марија Ђурић**, **Иван Безмаревевић**, **Стефан Вуковић**, **Тихана Ђулафић**, **Јулија Милачић Петровић Његош**, **Ана Вујошевић**, **Горана Марковић**, **Стеван Радусиновић**. Богат програм прославе овог јубилеја значајног за позориште и културу Црне Горе подржали су **Министарство културе и медија Црне Горе**, **Пријестоница Цетиње**, **Црногорско народно позориште**, **Радио телевизија Црне Горе**, **Градско позориште Подгорица** и **Национална библиотека Ђурђе Црнојевић**.

Краљевско позориште Зетски дом

Позориште и фестивали: **Пургаторије** (Центар за културу Тиват)

Четири премијере и Награда Јагош Марковић

• Горан Божовић: „**Пургаторије**“ су протекле у знаку премијерних рукописа и Награде која носи име редитеља Јагоша Марковића. Тако концептиран представља својеврстан омаж човјеку који је оставио значајан печат на овом Фестивалу.

Овогодишње 19. по реду издање **Медитеранског фестивала Пургаторије**, остаће упамћено не само по продукцији нових наслова и разноврстном репертоару смотре, већ и по новоустановљеној **Награди Јагош Марковић**. Фестивалски програм, који је почео **21. јуна** извођењем мјузикла **Зона Замфирова** (Позориште на Теразијама), затворен је мјесец и по касније (31. августа) свечаном церемонијом, додјелом награда и извођењем представе **Путујуће позориште Шопаловић**, у режији Јагоша Марковића и продукцији ЈДП-а.

Програм овогодишњих **Пургаторија** био је веома богат: десет такмичарских позоришних комада, четири плесне представе, бројни драмски наслови у пратећем програму (претежно из продукције тиватског Центра), те дјечије представе и спектакуларни концерти. У селекцији за награде нашле су се најнаграђиваније представе театара из региона и нови продуцентски наслов домаћина Фестивала: **Едип, Југословенског драмског позоришта, Мој муж, Драмског театра** из Скопља, **Што на поду спаваш**, копродукција загребачког **Позоришта Гавела**, сарајевског **Народног позоришта** и **Српског народног позоришта** у Новом Саду, **Мирандолина**, нови пројекат **Центра за културу Тиват, Оливер Твист, Позоришта Бошко Буха**, те двије представе у режији Јагоша Марковића – **Магбет, Народног позоришта** у Београду, **Урнебесна трагедија**, копродукција **Народног позоришта** у Београду и **Народног позоришта Републике Српске, Обраћање**

нацији, Атељеа 212, Лаж, Београдског драмског позоришта и **Кућа**, Звездара театра.

На овогодишњем издању Пургаторија додијељена је новоустановљена **Награда за најбољу режију Јагош Марковић**. То значајно признање које носи име прослављеног редитеља, одлуком Жирија (Љиљана Благојевић, београдска глумица, Жељка Турчиновић драматуршкиња из Хрватске и Зоран Ракочевић, црногорски редитељ), додијељена је **Татјани Мандић Ригонат** за режију представе **Мирандолина** у продукцији **ЦЗК Тиват**. **Награда за најбољу представу** једногласно је додијељена представи **Едип, Југословенског драмског позоришта**. **Награда за најбољу женску улогу** једногласно је додијељена **Катарини Марковић** за улогу **Мирандолине** у истоименој представи. **Награду за најбољу**

Катарини Марковић (Мирандолина) Награда за најбољу женску улогу

мушку улогу, Жири је додијелио **Милану Марићу** за улогу **Едипа** у истоименој представи. **Специјална награда за најуспјешнију визуелно техничку иновацију** једногласном одлуком Жирија додијељена је представи **Обраћање нацији, Атељеа 212 Београд**.

Награда за глумачку бравуру припала је глумцима представе **Мој муж, Драмског театра** Скопље. Центар за културу Тиват сваке године додјељује у оквиру Фестивала **Пургаторије** и **Плакету Ивана Томичић** у знак сјећања на један прерано угашени млад глумачки живот, која је једну од првих улога остварила управо у продукцији Центра за културу Тиват. Та Награда ове године припала је глумцу **Момчилу Оташевићу**, за посебан допринос **Фестивалу**

Едип - Награда за најбољу представу

медитеранског театра **Пургаторије**.

Пургаторије су имале и четири премијере, што је раритет за позоришне прилике на овим просторима. Поред премијере Мирандолине, самосталног пројекта Центра за културу Тиват, публика је премијерно одгледала и три копродукцентска наслова, у оквиру ревијалног програма 6. издања **Фестивала плесног театра: Утопија данас** (ЦЗК Тиват, **Битеф театар** из Београда, **Тринидад** из Новог Сада, **СКЦ Нови Сад**, и **КЦ Град Београд**), **Човјек слон** (ЦЗК Тиват и **Београдско драмско позориште**) и **Ућуткивање Сократа** (ЦЗК Тиват и **Битеф театар** из Београда).

У пратећем програму Фестивала изведена је трилогија редитељског потписа Јагоша Марковића, у продукцији **ЦЗК Тиват: Филомена Мартурано, Хасанагиница**, и **Ђелава пјевачица**, као и три дјечије представе. Одржана су и два квалитетна концерта.

Наставили смо храбро са самосталним продукцијама и након великог успјеха „Ђелава пјевачица“, ове године имамо нову успјешну представу „Мирандолина“ и три копродукције са референтним партнерима из региона. Готово цијели програм представљао је ексклузиву, односно премијерна извођења у Црној Гори управо на овом Фестивалу, казао је Горан Божовић, директор тиватског Центра за културу. Он је нагласио да је ово издање Фестивала протекло и у знаку редитеља Јагоша Марковића и представља својеврстан омаж човјеку који је оставио значајан печат на позоришно стваралаштво Црне Горе и региона, те и значајан биљег на Фестивалу Пургаторије.

Тиват је у вријеме одржавања **Пургаторија** био медитеранска пријестоница театра и представе које су изведене дуго ће се препричавале, остављајући траг у културном простору града али и Црне Горе.

С. Маројевић

Љетопис „изњедрио“ двије премијере

• Програм *Барског љетописа* трајао је четрдесетак дана, а поклоници умјетности уживали су у 62 програма из позоришне, музичке, књижевне, ликовне, филмске, *БАРС* и селекције пратећег програма.

Гала концертом оперске умјетнице **Тамаре Рађеновић**, 15. јула на **Шеталишту краља Николе** отворено је 37. издање **Фестивала Барски љетопис** - традиционалне манифестације културе и умјетности по којој се град под Румијом деценијама уназад препознаје.

Програм овогодишњег *Барског љетописа* трајао је четрдесетак дана, а поклоници умјетности и културе били су у прилици да до 30. августа уживају у 62 програма из позоришне, музичке, књижевне, ликовне, филмске умјетности, *БАРС* и селекције пратећег програма намијењеног дјечи и младима. Репертоар Фестивала реализован је на сценама **Дома културе Владимир Поповић Шпанац** и **Старог града**, **Умјетничкој галерији Велимир А. Лековић** и платоу испред **Народне библиотеке и читаонице Иво Вучковић**.

Љетопис је ове године изњедрио сопствену позоришну продукцију - представу **Егзекутор**, по тексту **Војислава Савића**, у адаптацији и режији **Милије Шћепановића** и копродуцентски пројекат са Краљевским позориштем „Зетски дом“ - **Малограђанска свадба**, **Бертолда Брехта**, у режији **Дамјана Пејановића**. Поред два премијерна пројекта, у позоришној селекцији биле су и представе театара из земље и региона: **Мирна Босна**, **Камерног театра 55 Сарајево**, **Олеана**, **Центра за културу Тиват**, **Брод**, **Црногорског народног позоришта**, **Лаж**, **Београдског драмског позоришта**, **Сан ивањске ноћи**, **Театра EXIT** из Загреба. Све представе су одигране на **Љетњој сцени**, **Дома културе Владимир Поповић Шпанац**. У оквиру позоришног програма селектоване су и представе за дјецу.

Музички сегмент Фестивала реализован је у августу, а већ према најави селекторке, професорице гитаре **Бојане Брајовић** знало се да ће га обиљежити наступи реномираних црногорских музичара и признатих стваралаца из региона и свијета: **Енес Тахировић** и пријатељи, дуо **Марко Симовић** и **Никола Вучковић**, гитаристкиња Јелица Мијановић, ауторско вече композитора **Миливоја Пићурића**, а наступ је имао и трио **Тамара Кнежевић**, **Давор Новак** и **Георги Калајџић**. За крај Музичког програма *Љетописа*, одржан је концерт пијанисте **Владимира Домазетовића**.

По замисли селекторке, новинарке и књижевнице **Драгане Ерјавшек**, концепт *Књижевног програма* овогодишњег *Љетописа* изашао је из оквира класичних промоција књига и понудио је мултимедијални садржај: **Вече црногорских пјесника** под називом **Слово које подсјећа на слободу** и **Вече Биће једном како смо жељели – 20 година од смрти црногорског књижевника Ратка Вујошевића**. Публика је уживала и, у **Животним и осталим рокенрол причама – Вечери са преводиоцем Дејаном Цукићем**. Књижевни сегмент затворио је истакнути регионални аутор **Фарук Шехић**, који је на платоу *Дома револуције* представио

роман **Циметна писма, дијамантна створења**.

Ликовни репертоар, у потпису академског сликара **Горана Ћетковића** обиљежиле су четири самосталне изложбе: академског умјетника **Николе Марковића**, под називом **Игра извајаних сјенки**, изложба цртежа **Уроша Тошковића** и промоција монографије о Урошу Тошковићу, аутора **Бојана Крљића**, самостална изложба **Јелене Павићевић** под називом **Ископине**. Ликов-

испитне представе: **7 дана** и **Лаку ноћ, Мајко**. Обје представе одигране су на **Малој сцени** у **Старом граду**. На Љетњој позорници **Дома културе Владимир Поповић Шпанац**, одиграна је опера за дјецу **Снежана и 7 патуљака**, **Умјетничке школе за музику и балет Васа Павић** из Подгорице.

Директорица Културног центра мр **Александра Грабеж**, још у најави програма Фестивала, истакла је

Малограђанска свадба - публика у Бару

ни сегмент заокружен је изложбом **Мухарема Муратовића**, под називом **Аријаднино клупко**.

У **БАРС** програму који је посвећен локалним ствараоцима, његов селектор **Жељко Миловић** уврстио је осам наслова: изложба радова **Микија Хота**, под називом **Мики – Трагање и нестајање**, промоције књига **Друг**, **Максима Лутовца** и **Барске приче IV**, **Милана Вујовића**, изложбу фотографија **Данила Дада Павловића** под називом **БАРСке боје мора**, мултимедијалну промоцију албума и спотова група **Grimm** и **VIS BEŽ**, концерте: мр **Леоноре Бајрамске** и мр **Јакупа Мехмедовића** и **Музика са књажевог двора**, професора **Сафета Дрљана**. Посљедњи програм овогodiшњег **БАРС**-а била је промоција дјела **Бар: Свјетиоци једног времена књ. 1**, **Божидара Бошка Милошевића**.

Филмски сегмент чији је селектор и ове године редитељ **Миља Шћепановић** подржан је од стране **Филмског центра Црне Горе** и конципиран је из двије програмске цјелине: **Кански побједници 2024** и **Хрватска у фокусу**. Од 11. до 19. августа на платоу Дома револуције приказано је седам филмова.

У оквиру Пратећег програма одржано је осамнаест креативних радионица за дјецу, са умјетницом **Недом Поповић** и три представе за дјецу и младе. Настављена је сарадња са **Факултетом драмских умјетности** са Цетиња, па је публика имала прилику да види двије

да **Барски љетопис** брижљиво селектованим програмским садржајима доприноси промоцији културног контекста, а град - Бар позиционира на мјесто конструктивних умјетничких дијалога уз јачање сарадње између актера домаће и регионалне сцене.

Препознатљив концепт Фестивала, сублимира све области културно-умјетничког стваралаштва и промовише нашу културну политику, по којој су програмске активности усмјерене на све циљне групе и све узрасте, било да је ријеч о нашим суграђанима или туристима. На тај начин ова манифестација добија посебан значај у односу на цјеловитост туристичке понуде Бара, оцијенила је Грабеж.

Продуцент фестивала, **Александар Вујовић** сматра да је **Љетопис** једна од најдоминантнијих културних манифестација не само у Црној Гори, већ и у региону, чија је традиција дуга скоро четири деценије и која је усмјерена на све циљне групе. Према његовим ријечима, **карактеристика овогodiшњег Фестивала је што селекторски тим чине признатих ствараоци који потичу из нуклеуса Бара**.

Фестивал се реализовао под покровитељством **Општине Бар**, **Министарства културе и медија**, **Филмског центра Црне Горе** и **Туристичке организације Бар**, а организатор манифестације је **ЈУ Културни центар Бар**.

Мене често походи далека будућност, да знаш

• Вида Огњеновић: **...овај Фестивал је увелико превазишао град и крај у ком је настао. Он је сад балканска и европска културна чињеница.**

Фестивал **Град театар Будва** – његово 38. издање одржан је од 5. јула до 26. августа, под мотом **Мене често походи далека будућност, да знаш**, цитатом из драме **Над-поп Којовић**, ауторке **Вида Огњеновић** и истоимене представе коју је она режирала, у копродукцији **Градског позоришта Подгорица** и **Град театра**. Са будванском премијером ове представе, 5. јула у амбијенталном простору, на **Сцени између цркава** отворен је програм **Град театар Будва**, који је имао још три премијере - **Свијет могућности**, **Нестварни град**

и **Протекција**. Укључујући четири премијере, за 53 фестивалска дана изведен је 21 позоришни наслов, те осам музичких догађаја, а на Тргу пјесника дружило се и расправљало на укупно 15 књижевних вечери.

Концепција овогодишњег програма Фестивала, истиче значај сарадње са регионалним и европским институцијама. Избор представа и формирање преосталог програма Фестивала вођено је актуелним темама и вибрацијама у свијету извођачких умјетности.

Пратили смо међународну и регионалну продукцију, анализирали теме које највише окупирају ауторе и закључили да визија будућности не мора бити нужно апокалиптична, већ да смо ми ти који је формирамо, казала је директорица **Град театра Милена Лубарда Маројевић**. Она је увјерена да ће у блиској будућности, Фестивал имати прилику да током цијеле године припрема догађаје у адекватном затво-

Mene
često
pohodi
daleka
budućnost,
da
znaš!

реном простору.

За Фестивал у Будви многи ствараоци, прије свих, драмски су истински везани, посебно за његово настајање.

Редитељка **Вида Огњеновић** на ПРЕС конференцији је истакла да је сваки почетак **Града театра** за њу велико узбуђење и радост.

Пратим његов раст и данас могу констатова-ти да је овај Фестивал увелико превазишао град и крају ком је настао. Он је сад балканска и европска културна чињеница. Драго ми је да сам дио њега. Ове године мојом и нашом представом отвара се Фестивал и то са новим текстом који сам написала на потицај Милене Лубарде Маројевић и Светлане Ивановић. Оне су ме снабдијевале материјалом, организовале симпозијум о Антуну Којовићу и заинтересовале ме за идеје Којовића који је историјска личност и који је живио и радио у Будви. Он је, као и овај Фестивал, надилазио оквире овог краја и своје епохе. Ово није биографска драма, већ драма оних идеја које је заступао Надпон Којовић,

шле године били смо у Будви на том истраживању. Представа „Свијет могућности“ је заједнички пројекат Српског народног позоришта из Новог Сада, East-West Центра из Сарајева, Плесног центра „Тала“ из Загреба и Град театра Будва. Прије двије године смо заједно разговарали о тој идеји, а то је да сагледамо живот људи са развојним тешкоћама и који је то њихов свијет. Наша идеја је да ова представа буде нека врста инспирације за успостављање балканског културног центра за особе са тешкоћама у развоју из цијелог региона. То је једна утопија и визија овог пројекта, казао је Пашовић најављујући будванску премијеру ове представе која је изведена 14. јула, на сцени иза ОШ **Стефан Митров Љубиша.**

Град театар је утицао на умјетничко формирање редитеља **Вука Ршумовића.** Он је то изјавио најављујући премијеру представе **Нестварни град** коју је инсценирао и која је премијерно изведена у Будви 27. јула.

Сцена ове представе тј. вођене аудио шетње је цијели Стари град у Будви, а глумци су заправо

Надпон Којовић на Сцени између цркава отворио Фестивал

докторанд чувеног Универзитета у Лорету, своје-вољног повратника у своје родно мјесто Будву, казала је Огњеновић.

Поред овог сценског дјела, публика је имала прилику да премијерно одгледа и представу **Свијет могућности**, коју је режирао **Харис Пашовић.** За овог редитеља, такође је будвански Фестивал изузетна част и задовољство.

Много волим Будву и Црну Гору... Ја сам Југословен у срцу и Црна Гора је моја и Будва је моја и добро је да поново будем ту на Фестивалу. Ми неколико година већ сарађујемо по разним основама. Прије 33 године смо овдје играли представу „Чекајући Годоа“, са Жарком Лаушевићем, Славком Штимцем, Микијем Манојловићем и тада малом Христином Поповић. Узбудљиво је поново радити овдје. Про-

публика, они су главни јунаци ове представе. Цијели пројекат је настао захваљујући иницијативи Милене Лубарде Маројевић. Обоје смо одмах схватили шта би то требало да буде и како да изгледа. У савременом театру овај пројекат би био заправо интерактивно позориште које захтијева од гледалаца да се активно укључе у интеракцију са стварношћу. Најбоље је кад се доживи без неког превеликог признања, али морам да нагласим да ми се јако допада мото овогодишњег фестивала јер то дјелује као један парадокс, како би могла будућност да те походи. Заправо мислим да се у парадоксу увијек крије нуклеус једне оригиналности, свјежине, неке нове идеје и искре, нечег што може да промијени и наш доживљај свијета или конвенционална схватања. У нашој представи у којој је

тема сјећање постоји једна реплика која гласи „сјећање формира нашу будућност“. Прошлост и будућност су повезани јако дубоко у нама, ми тога можда нисмо ни свјесни да можемо то да призове-мо као неку мисао, а заправо то јесте тако, казао је Ршумовић.

Још једна премијера догодила се на овогодишњем Град театру - 3. августа на сцени испред **Манастира Свете Тројице у Стањевићима**, изведена је представа **Протекција**, комедија **Бранислава Нушића**, у режији **Милана Нешковића**, а копродуценти су ЈУ **Град театар** и **Народно позориште** из Сомбора.

Богат позоришни репертоар, био је проткан књижевним програмом, који је уприличио гостовање **Слободана Шнајдера**, добитника **Награде Стефан М. Љубиша**. На **Тргу пјесника** обиљежен је један од најзначајнијих догађаја за културу ових простора - **530 година** од објављивања **Октоиха првогласника, Црнојевића штампарије**, јубилеј који потврђује непорециво присуство на културној мапи не само Европе, већ и свијета. О значају цивилизацијског искорака штампања прве ћириличне књиге, средоземни и европски контекст овог чина културе, као и задацима на које као такав обавезује генерације које долазе говорио је **Александар Јерков**.

У музичком програму одржана су два велика концерта - 10. јула је **Црногорски симфонијски оркестар** пратио **Влатка Стефановског**, изводећи добро познате композиције у новим аранжманима и под руководством диригента **Емина Џијана**. У Будви је 19. јула након пуно година поново наступио виртуоз **Роман Симовић**, такође у пратњи **Црногорског симфонијског оркестра**. Фестивал је наставио дугогодишњу сарадњу са диригентом **Бојаном Суђићем**, који је за овогодишње издање припремио програм под насловом **Музички ватромет**, у извођењу фестивалског хора и **Оркестра Виртуози** и угледних солиста. У сарадњи са маестром Суђићем, публика овогодишњег Фестивала имала је прилику да по први пут слуша и двојицу великана међународне музичке сцене - 31. јула Фестивал је угостио виолинисту, диригента и контрафедератора **Дмитрија Синковског**, који је извео чувену композицију **Четири годишња доба**, **Антонија Вивалдија**. Пред сами крај Фестивала, 22. августа, на **Сцени између цркава**, пијаниста **Симон Трпчевски** је одржао солистички концерт изводећи дјела Шопена, Чајковског, Прокофјева.

Ликовни програм протекао је у знаку значајне изложбе рађене у сарадњи са **Народним музејом Црне Горе**.

Вођени овогодишњим слоганом Фестивала, који концептуализује сталну окренутост будућности, планирамо да на нов начин обиљежимо 50

година од смрти Петра Лубарде, једног од најзначајнијих савремених црногорских и југословенских сликара. Изложба под називом „Петар Лубарда – ново кадрирање“ има за циљ истраживања могућности транспоновања умјетничких полазишта и постулата посредством нових технологија. Идеја је да се примјеном технике 3-D мапирања, виртуелно представе најважније фазе Лубардиног стваралаштва кроз дјела из фондуса НМЦГ у простору цркве „Santa Maria in Punta“. Очекујемо да ће се потврђена вриједност Лубардиног стваралаштва отворити и у новим семантичким аспектима, дефинисаним синергијом задатог простора, потврђене поетике и могућности посредовања и рецепције ликовности посредством нових технологија. Аутори изложбе су Филип Микић, аутор видео рада Снежана Ивовић и Милош Марјановић, историчари умјетности, појаснила је Лубарда Маројевић концепт ове изложбе.

С. Маројевић

Позориште и фестивали: **Которски фестивал позоришта за дјецу**

Корак по корак... Град

• Ни ова година није изузетак да се подсетимо да су дјеца – шта? – **КЉУЧНА!** Битније је бити кључан, а не само посједовати кључеве. ...битну поруку смо сви подједнако и истовремено усвојили: **Донијели смо одлуку - чинићемо добра дјела.**

Которски фестивал позоришта за дјецу (КФПД) – 32. по реду одржан је од 2. до 10. јула на сценама, пјацама и пјачетама града Котора: на **Љетњој позорници** и у **Културном центру Никола Ђурковић, Пјаци од кина, Главном градском тргу** и **Креативном хабу** (зграда Старог затвора). Осам јулских дана преплављених дјечјим кораца није било довољно да организато-

Публика на Фестивалу у Котору

ри саберу сву емоцију према Фестивалу. За то, кажу није довољна ни цијела година. Јер ко то показује и доказује боље него дјеца? А они су за тих осам дана направили праву чаролију: репертоар је испуњен са 12 представа, од којих је седам било такмичарског карактера. Публици су се представиле позоришне

трупe из Црне Горе и региона: **Хрватске, Босне и Херцеговине** и **Србије**, али и гости из **Чешке, Сјеверне Македоније** и **Француске**, са представама: **Михајло Пупин - Идворски**, Народног позоришта **Тоша Јовановић** из Зрењанина, **Мисли зелено**, Умјетничког атељеа Арлекин, Краљевског позоришта **Зетски дом** и Центра за културу Пријестонице Цетиње, **Тоби**, **Театра за дјецу** и младе из Скопља, **Град светлости**, Позоришта за децу и младе из Крагујевца, **Ксенија и ловац**, Позоришта младих из Новог Сада, **Велика творница ријечи**, Хрватског Казалишта **Мала сцена**, **Је ли то само сан**, Удружења драмских глумаца **Мундо Мондо** из Сарајева, **Ријека**, Студија **Дамуза** из Чешке, **Погледај унутар себе**, НУ Црногорска експертска мрежа за одрживост и иновације, **Screenagers Vol.2**, **Тарзан - Господар џунгле**, Градског позоришта **Подгорица** и на затварању је, након свечане додјеле награда изведена **Јежева кућица**, Босанског народног позоришта **Зени-**

ца.

Поред позоришног програма, Фестивал је имао богат пратећи садржај у којем су заступљене све врсте умјетности, а чинили су га едукативно-теоријски сегмент, дјечје сценско стваралаштво, књижевни и ликовни наслови.

Церемонија отварања Фестивала и цио програм которске смотре позоришта за дјецу одвијао се под слоганом **Корак по корак... Град**, са симболиком иницијативе за враћање статуса Града, Котору. Традиционално, предсједник Општине Котор на отварању Фестивала уручује кључеве града најмлађима, а ове године у име дјече, кључеве је примио ученик **Владан Радоњић** из **Основне школе Саво Илић**.

Предајући кључеве града, дјеци, предсједник **Владимир Јокић** поручио је да све оно што Котор његује два и по миленијума не вриједи без малишана по његовим трговима, уз поруку да његујемо љубав према другима, његујемо емпатију и научимо да онима којима је мрва више љубави потребна – њима је прво и дајемо. Јокић је подсетио на обећање које је годинама уназад дато, о оснивању позоришта за дјецу и младе и навео да ће на првој наредној сједници Скупштине општине Котор та установа бити и званично формирана.

Свечана церемонија затварања 32. Которског фестивала позоришта за дјецу уприличена је на **Љетњој позорници**, а ноћ је протекла у знаку награда, кључева, хуманости, пјесме, али и бодљикавих и крзнених гостију. Организатори су истакли да *прича о Фестивалу буде заокружена онда када се сазна ко је завриједио мјесто које се тек за мрву разликује од других, јер су на Фестивалу ипак сви побједници*. Од укупно изведених 12 представа, у трци за признања нашло се њих седам, а Жири - дјечији и градски, имали су незахвалну улогу да донесу одлуке. Награда **Жирија града** који су чинили: **Предраг Николић, Љубица Кривокапић, Јелена Вукасовић и Јелена Калуђеровић** припала је представи **Тарзан – господар џунгле, Градског позоришта Подгорица**. У своју одбрану, Одлуке навели су: *допадљивост књижевне теме, увјерљиву глуму и интерпретацију која је држала пажњу од почетка до краја*. Према њиховом мишљењу, свима позната тема добила је своју изузетну верзију уз младу глумачку екипу.

Поштуј туђе, с мјером буди, али мисли на своје, тако у свом образложењу навео је Дјечји жири. Ко је упамтио, одмах је знао у чије руке иде њихова награда. **Позориште Тоша Јовановић** из Зрењанина и представа **Михајло Пупин – Идворски** побрали су симпатије 11 чланова Дјечјег жирија, у саставу: **Талиа Хофман, Милена Лопушина, Милица Ковач, Николас Катхарос, Матија Лабовић, Настасија Ивановић, Коста Тетковић, Ања Драгојевић, Лука Вујковић, Марија Ра-**

доњић и Ксенија Ковачевић.

На церемонији затварања чула се порука организатора: **Ни ова година није изузетак да се подсетимо да су дјеца – шта? – КЉУЧНА! И не кажемо то само због тога што је у њиховим рукама кључ. Наш пријатељ који је свима измамио осмјех и трнце, туда негдје око срца, Владан Радоњић, извршио је дужност враћања кључева, иако сви знамо да су били у правим рукама. Али ако већ мора бити тако, битније ће бити да не заборавимо ово с почетка... Битније је бити кључан, а не само посједовати кључеве. Од Фестивала смо увијек нешто научили. Учио је и он свашта од нас. Али смо битну поруку сви подједнако и истовремено усвојили.. Донијели смо одлуку - чинићемо добра дјела.**

Тако је и било! Укупан приход од продаје улазница за 32. Фестивал намијењен је дневном боравку за дјецу са сметњама у развоју који функционише при **ЈУ Ресурсни центар за слух и говор Др Перута Ивановић**. Свечана церемонија затварања употпуњена је предајом чека у износу од **4.934, 32** еура.

Програм отварања и затварања Фестивала водио је глумац **Милош Кашћелан**, уз поруку да ће дјеца **смирити надуреног галеба код Блажене Озане јер ће Фестивал добити своју институционалну потпору и организовати се кроз ЈУ Позориште за дјецу и младе**, закључио је церемонијални дио програма, те позорницу препустио пријатељима из **ЈУ Босанско народно позориште** Зеница и представу **Јежурку Јежу**.

На web страници КФПД написана је порука: **Срећом, остали смо имуни на лукаве, злоћудне и превртљиве ријечи галамџија – Лије, Вука и Дивље свиње... а с Јежурком пјевали:**

**Кућицо драга, слободо моја!
Палато дивна, дрвеног свода,
колијевко мека, лиснатог пода,
увијек ћу вјеран остати теби,
низа што ја те мијењао не би!
У теби живим без бриге, страха
и бранит ћу те до задњег даха!**

Овогодишње издање Фестивала организовано је у сарадњи **Општине Котор – Секретаријата за културу, спорт и друштвене дјелатности, Јавне установе Културни центар Никола Ђурковић и Туристичке организације Котор**. Покровитељ Фестивала је **Министарство културе и медија Црне Горе**, док је и ове године организован под високим покровитељством предсједника државе.

С. Маројевић

Суочавање са ИСТИНОМ

A black and white photograph of a pair of worn, dark leather brogue shoes with laces, resting on a rough, textured surface. The shoes are positioned diagonally, with the laces loosely draped over them. The background is dark and textured, suggesting a stone or concrete surface.

Поражени смо чињеницом да наводно цивилизовани свијет и даље врши злочине, убиства дјеце и

PRODUKCIJA FESTIVALA:				Festival sponzorisan od strane Ministarstva kulture i medija Crne Gore
SPONZORI FESTIVALA:				

цивила, прекидање хуманитарних каравана, бомбардује болнице и школе и држи људе без воде и хране мјесецима. Шокирани смо држањем по страни остатка свијета, али и ћутањем комплетне црногорске политичке структуре, док невини крваре и губе своје најближе у Палестини. Тмурна садашњица подсјећа нас на балканску збиљу у којој и даље нијесмо способни и спремни, а дужност нам је, да проговоримо о својим непочинствима. Зато ћемо се током овог Фестивала позоришном селекцијом суочити са неколико болних етапа наше

За разлику од претходне године, ове године *КОРИФЕЈ* је имао пет представа за дјецу млађег узраста, које су махом биле изведене на отвореном простору.

Пратећи програм чиниле су изложба фотографија у сарадњи са НВО *Зелени Колашин* – на основу позива становницима Колашина да фотографијом одговоре на нови грађевински талас који је задесио њихов град, затим пројекција филма *Србенка, Небојше Слијепчевића*, уз округли сто о филму са *Вуком Перовићем* и *Младеном Ивановићем*, промоција књиге *Колијевка*, *Милице Шћепановић* и разговор на тему *Гдје*

Овогодишњи *Корифеј* је протекао у знаку Палестине

историје, али све са циљем да допринесемо оздрављењу црногорског друштва, колико год нам се чинило да су неке друштвене вриједности озбиљно угрожене, саопштили су из *КОРИФЕЈ* театра, уочи одржавања јубиларног истоименог Фестивала.

Радионице за дјецу и младе основне и средње школе организовала је глумица **Анђелија Рондовић**. Уз то, намјера организатора је била да водећи рачуна о заједници отворе врата за позоришне умјетнике који су избјегли у Црну Гору, погођени ратом и да имају два дана бесплатних радионица за све пријављене.

Фокус овог Фестивала посљедњих година јесте црногорска независна сцена, па су и ове године представили се: *Корифеј театар*, *Бунт сцена*, *Празан простор*, али и независна сцена из региона - *Рефлектор театар* из Београда и *Штрих* из Скопља, а наступили су и Културни центар *Аникшеј* из Литваније. Куриозитет Фестивала је и наступ представе *Црногорског народног позоришта*.

живимо са истакнутим регионалним умјетницима **Феђом Штуканом**, **Мињом Богавац** и **Петром Пејаковићем**.

С обзиром да се ове године обиљежава 20 година од дјеловања *Корифеј* театра, у оквиру Фестивала изведено је неколико својих представа из нове продукције: *Јелена Савојска* и *Крст са петокраком* и на-грађивана представа *Ифигенија*.

Фестивал се реализује у продукцији **Општине Колашин** и **НВО Корифеј театар**, а уз суфинансирање **Министарства културе и медија**. Пројекат се реализује из помоћ ЈУ **Центра за културу Колашин**, **Туристичке организације Колашин**, уз спонзорство *Црногорске комерцијалне банке*, хотела *Бјанка*, *Five stars* продукције и Фондације *Петровић Његош*.

Корифеј театар

Позориште и фестивали: **Фестивал драмских аматера Црне Горе**

Неко ново позоришно читање

У бјелопољском **Центру за културу Војислав Булатовић Струњо** од 10. до 14. јуна одржан је **53. Фестивал драмских аматера Црне Горе**, на којем су изведена црногорска аматерска позоришна остварења. Публика је имала прилику да погледа девет позоришних представа из: Подгорице, Никшића, Пљеваља, Плава и Бијелог Поља, од којих је пет било изведено у такмичарском програму, три у пратећем садржају Фестивала и једна у част награђених.

На овогодишњем Фестивалу о наградама је одлучивао трочлани жири у саставу: драматург **Обрад**

не најмлађим љубитељима позоришне умјетности.

Фестивалске дане у Бијелом Пољу обиљежиле су не само представе, већ и разговори и дискусије о драмској умјетности. Улаз за све програме Фестивала био је бесплатан.

Педесет треће фестивалско издање донијело је новитете и реформе, мањи број представа и награда, јача конкурентност и мотивација, нови драмски ствараоци и изазови.

Прва награда припала је пљеваљском **Центру за културу** за представу **Боинг – Боинг**. Друго мјесто припало је ансамблу из **Бијелог Поља** и Чеховљевом

Ненезић и глумци **Ана Вучковић** и **Омар Бајрам-спахић**. Разговоре о фестивалским представама водио је новинар и публициста **Вања Ковачевић**. У оквиру пратећег програма Фестивала уприличено је отварање изложбе **(Пре)обликовање**, ауторке **Ирене Вуковић**, представљање монографије **Позориште у Црној Гори, Издавачке дјелатности Никшићког позоришта** о којој су говориле др **Весна Трипковић Самарџић** и **Славојка Маројевић**. У част награђених изведена је професионална представа **Живот је лото**, у извођењу **Монике Ромић**, концерти бјелопољске **Музичке школе** и представе намијење-

Вишњику, а треће - **Додестовој радионици глуме** из Подгорице за представу **Пробали смо, гледајте**.

Предсједник Жирија 53. ФДА, **Обрад Ненезић** задовољан је био квалитетом неких селекутованих представа.

Нова читања на овом Фестивалу говоре да се оно више не своди на оно натуралистичко, већ неко ново читање позоришно и што је јако добро и обећавајуће, оцијенио је Ненезић.

С. М.

Култура сјећања: **Стеван Радусиновић (1977 – 2024)**

Глумац јединственог дара

• *Умјетник аутентичног глумачког хабитуса, један од омиљених партнера на сцени, стрпљив, иновативан, увјерљив и снажан.*

Познати црногорски глумац, **Стеван Радусиновић** преминуо је 4. августа у 47. години. Његове колеге из ЦНП-а и сви који су, макар на кратко, сарађивали са Стеваном истичу да је био *умјетник аутентичног глумачког хабитуса, један од омиљених партнера на сцени, стрпљив, иновативан, увјерљив и снажан. Красила га је велика пос-*

већеност свакој улози и представи, духовитост, изузетно образовање и страст према позоришту и умјетности.

Радусиновић је рођен је у Подгорици 1977. године. Припадао је првој генерацији дипломираних глумаца **Факултета драмских умјетности** Цетиње у класи ред. проф. Бора Стјепановића. На ФДУ Цетиње, 2023. године уписао је мастер студије за *Позоришну режију*, у класи ред. проф. Радмиле Војводић. У ЦНП-у био је присутан од отварања нове зграде, а стални члан ансамбла тог Театра био је од 2001. до 2019. године, у којем је, прије, током и након тог периода, остварио запажене улоге у бројним представама, међу којима су: *Горски вијенац, Полућела локомотива, Јаков грли трње, Нова земља, Смртни гријеси, Дон Жуан, Вјера, љубав, нада, Рибарске свађе, Шћери моја, Art export, Сан љетње ноћи, Просидба и медвјед у једном чину, Расправа, Очеви су град(или), Представа Хамлета у селу Мрдуша Доња, Женидба, Покојник, Зимска бајка, Буре барута, Чекајући Годоа, Иванов*. У посљедњој сезони ЦНП-а остварио је улоге у представама *Посјета* и *Ја сам она која нисам*. У ауторском пројекту Бориса Лијешевића *Д(р)угови*, којим ће бити отворена 71. сезона ЦНП-а, био је ангажован као асистент режије.

Играо је и на другим црногорским сценама, а његова богата глумачка каријера обимовала је и значајним филмским и телевизијским улогама. У *Никишићком позоришту*, Радусиновић је био ангажован у представи *Срчана кап* (премијера 2007).

Посљедњи аплаузи глумцу **Стевану Радусиновићу** упућени су на комеморацији у ЦНП-у. Од Стевана су се опростили бројне колеге и колегинице с којима је сарађивао током дуге и успјешне каријере.

Умјетничка директорица ЦНП-а **Весна Вујошевић Лабовић** на комеморацији истакла је да је *била осјетна Стеванова глумачка зрелост, давање и партнерска размјена на сцени као и цијелокупан допринос пројектима. Вјерујем да је и данас у сваком омиљеном кутку позоришта, да се шеретски смије, јер нас је окупио и повезао*, казала је Вујошевић Лабовић.

Един Јашаревић, декан Факултета драмских умјет-

ности Цетиње рекао је да је Стевана поред немјерљивог шарма, красио и веома проницљив и љубопитан ум.

Имао је страст према умјетничком процесу у којем је био незамјењив колега и сарадник свима са којима је радио и који га се данас радо сјећају. Увијек присутан и будан, знао је да сваком процесу дода један специфичан и оштроуман угао гледања који се чинио увијек објективан, промишљен и логичан. Као друг и партнер на сцени и у многобројним продукцијама никад није одустајао од веома изричитог и конструктивног односа према процесу. Зато се и данас важно подсјетити колико је знао и био способан да разумије окружење у којем ствара и што је најважније остави свој људски и професионални печат на све оне људе са којима је радио, казао је Јашаревић.

У име Удружења глумаца Црне Горе од Стевана се опростила глумица **Дубравка Дракић**.

ликих ријечи. Од самозваних великана и умјетника, од којих си се бранио бритким језиком, проницљивим хумором и духовитим коментарима. Риједак, јединствен дар да препознаш вриједност, да подржиш младост, да утјешиш слабост. Духован, али кроз истинску потрагу за смислом, казала је Дракић.

Стеванов колега и пријатељ, **Александар Радуловић** у емотивној поруци рекао је: *За све ти хвала, баш, баш за све, а тога је пуно. Нека ти је лака ова горка црногорска земља. Долазићу ти често све док се горе опет не заиграмо. А оћемо. Знам да оћемо. Полако горе. Не крећи јако од прве пробе. Можда имају други ритам. И јављај се. Знам да оћеш. Муњо глумачка и диве људски. Друже предобри.*

Емотивни поздрав стигао је и од Стеванових пријатељица **Неле Крнић** и **Марине Чавић**, а прочитане су и бројне поруке које су упутиле институције културе и Стеванове колеге: министарке културе и медија др **Тамаре**

Знамо да нијеси волио формалности, да све што је уобичајено није било твој избор, да си бјежао од свега што је имало мирис провинције и површности. И сад, треба да се опростимо од тебе, а да прескочимо оно што у глуми никако нијеси волио, а то је патетика. То би требало да је посљедњи изазов који си нам задао. Са колико си елеганције, луцидности и само теби својственог шарма бјежао од гордости и тежињања свеприсутног. Од дневне политике и ве-

Вујовић, Фестивала интернационалног алтернативног театра ФИАТ, Градског позоришта Подгорица, Центар за културу Тиват, глумица Марине Буквички и Јелене Ђокић и редитеља Дејана Пројковског и Ника Горшича.

С. Маројевић

ИМПРЕСУМ

Позоришни савјет:
Миомир Бели Ковачевић (предсједник),
Миодраг Бато Самарџић,
Ратко Раичевић,
Зоран Маловић
Вељко Дендић

Директор
Радинко Крулановић

Умјетнички директор
Јанко Јелић

Уредница
Славојка Маројевић

Дизајн и графички прелом
Данило Пејановић

Техничка припрема текстова
Весна Вукићевић и Анка Томић

Штампа:
RAS PRESS

Часопис *Позориште* суфинансира Министарство културе и медија као пројекат од значаја за остваривање јавног интереса у области културно – умјетничког стваралаштва у 2024. години.

